

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

DIPLOMSKO DELO

**PRAGMATIČNA ZMOŽNOST PET- OZ. ŠESTLETNIKOV IN
ZUNANJI DEJAVNIKI**

LJUBLJANA, 2013

POLONA OTONIČAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

DIPLOMSKO DELO
**PRAGMATIČNA ZMOŽNOST PET- DO ŠESTLETNIKOV IN
ZUNANJI DEJAVNIKI**

Študijski program:

SLOVENSKI JEZIK IN KNJIŽEVNOST – D
PEDAGOGIKA – D

Mentorica:

Red. prof. dr. Simona Kranjc

LJUBLJANA, 2013

POLONA OTONIČAR

ZAHVALA

Diplomsko delo v celoti posvečam babici Veroniki. Najina velika želja je bila, da bi skupaj dočakali zaključek študija, vendar je bolezen željo premagala. Na drugi polovici poti je babičino srce žal omagalo. Njena velika ljubezen do jezika, ljubezen do govorjene in pisane besede, je tudi mene navdušila za študij ... A samo navdušenje za uspeh ni bilo dovolj. Hvala ji za besede spodbude, za besede, ki so segle do srca in prihajale iz srca. Hvala ji za vso potrpežljivost in ljubezen. Brez nje mi ne bi uspelo. Hvala.

Zahvaljujem se tudi vzgojiteljicam Tanji, Vesni, Urški in Zvezdani, otrokom zadnje starostne skupine in njihovim staršem za sodelovanje v raziskavi. Brez njih diplomsko delo ne bi nastalo.

Hvala tudi mentorici, red. prof. dr. Simoni Kranjc, za strokovne napotke pri pisanju.

Polona Otoničar

Kazalo

UVOD	1
I. TEORETIČNI DEL	3
Razvoj otroškega govora.....	3
Dejavniki otrokovega govornega razvoja	5
Zunanji dejavniki	5
Izobrazba staršev.....	6
Socialno-ekonomski status družine.....	10
Kakovost družinskega okolja.....	13
Ocenjevanje otrokovega govornega razvoja.....	16
Standardizirane lestvice za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja	17
Zapisovanje otrokovega govora in raba ček list.....	18
Pripovedovanje zgodbe	18
Koherentnost zgodbe.....	21
Kohezivnost zgodbe	22
II. EMPIRIČNI DEL.....	25
Problem raziskave in hipoteze	25
Opredelitev problema.....	25
Hipoteze	25
Metodologija	26
Opis vzorca	26
Metoda zbiranja gradiva.....	27
Metoda obdelave podatkov	29
Pripomočki	29
Rezultati raziskave	31
Analiza vprašalnikov.....	31
Starost otrok	31
Izobrazba staršev.....	31
Izobrazba očeta	32
Zaposlenost staršev	33
Število otrok v družini.....	34
Vrstni red rojstva.....	34
Branje otroku.....	35
Oseba, ki bere.....	35

Starost, pri kateri so začeli otroku brati.....	36
Pogostnost branja	37
Vrsta gradiva, ki ga berejo otroku.....	37
Pogovarjanje o prebranem.....	38
Branje pred spanjem.....	39
Starost, pri kateri so začeli otroku brati pred spanjem	39
Lastno bralno gradivo	40
Bralno gradivo iz knjižnice	40
Obiskovanje knjižnice.....	41
Pogostnost obiskovanja knjižnice	41
Kdo otroku izbere bralno gradivo	42
Analiza zgodb	43
Količina besed v zgodbi.....	43
Količina različnih besed v zgodbi	43
Število povedi	43
Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik v zgodbi.....	43
Dolžina povedi	43
Koherentnost	44
Kohezivnost	44
Število zgodb s samo enostavnimi povedi in število zgodb, ki vsebujejo tudi večstavčne povedi in njihova zloženost.....	44
Analiza besedil glede na koherentnost	46
Analiza besedil glede na kohezivnost	52
Preverjanje hipotez.....	64
SKLEP	105
VIRI IN LITERATURA	111
PRILOGE.....	114
Transkripcija zgodb.....	114
Anketni vprašalnik	1

KAZALO TABEL

TABELA 1: STAROST, PRI KATERI SO ZAČELI OTROKOM BRATI PRED SPANJEM	39
TABELA 2: POGOSTNOST OBISKOVANJA KNJIŽNICE (V ODSOTOKIH)	41
TABELA 3: ANALIZA ZGODB GLEDE KOLIČINE BESED, RAZLIČNIH BESED, KOLIČINE POVEDI, KOLIČINE OSEBNIH GLAGOLSKIH OBLIK, POVPREČNEGA ŠTEVILA BESED V POVEDIH	43
TABELA 4: ANALIZA KOHERENTNOSTI.....	44
TABELA 5: ANALIZA KOHEZIVNOSTI	44
TABELA 6: ODSOTOK ZGODB Z ENOSTAVČNIMI IN VEČSTAVČNIMI POVEDMI IN ODSOTOK ZGODB Z LE ENOSTAVČNIMI POVEDMI	45
TABELA 7: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA STOPNJO IZOBRAZBE STARŠEV	64
TABELA 8: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA STOPNJO IZOBRAZBE MATERE.....	66
TABELA 9: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA STOPNJO IZOBRAZBE OČETA.....	69
TABELA 10: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA ZAPOSLENOST STARŠEV	72
TABELA 11: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA ZAPOSLENOST MATERE	73
TABELA 12: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA ZAPOSLENOST OČETA	75
TABELA 13: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA ŠTEVILO OTROK V DRUŽINI.....	77
TABELA 14: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA VRSTNI RED NJEGOVEGA ROJSTVA	80
TABELA 15: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA TO, KDAJ SO JIM ZAČELI BRATI	82
TABELA 16: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA POGOSTNOST BRANJA	84
TABELA 17: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA VRSTO BRALNEGA GRADIVA	87
TABELA 18: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA POGOVOR O PREBRANEM.....	89
TABELA 19: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA BRANJE PRED SPANJEM	91
TABELA 20: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA STAROST, PRI KATERI SO JIM ZAČELI BRATI PRED SPANJEM.....	93
TABELA 21: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA TO, ALI IMAJO DOMA IZPOSOJENO BRALNO GRADIVO.....	95
TABELA 22: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA OBISKOVANJE KNJIŽNICE	97
TABELA 23: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA POGOSTNOST OBISKOVANJA KNJIŽNICE	99
TABELA 24: POVPREČNI DOSEŽKI OTROK GLEDE NA TO, KDO JIM IZBERE BRALNO GRADIVO	101

KAZALO SLIK

SLIKA 1: STAROST OTROK V MESECIH (V ODSOTOKIH)	31
SLIKA 2: STOPNJA IZOBRAZBE MATERE (V ODSOTOKIH)	32
SLIKA 3: STOPNJA IZOBRAZBE OČETA (V ODSOTOKIH)	32
SLIKA 4: ZAPOSLENOST MATER (V ODSOTOKIH)	33
SLIKA 5: ZAPOSLENOST OČETOV (V ODSOTOKIH)	33
SLIKA 6: ZAPOSLENOST STARŠEV (V ODSOTOKIH)	34
SLIKA 7: ŠTEVILO OTROK V DRUŽINAH SODELUJOČIH (V ODSOTOKIH)	34
SLIKA 8: VRSTNI RED ROJSTVA SODELUJOČIH OTROK (V ODSOTOKIH)	35
SLIKA 9: DELEŽ BRANJA PRED SPANJEM	35
SLIKA 10: OSEBE, KI OTROKU BEREJO (V ODSOTOKIH)	36
SLIKA 11: STAROST, PRI KATERI SO OTROKU ZAČELI BRATI (V ODSOTOKIH)	36
SLIKA 12: POGOSTNOST BRANJA OTROKOM (V ODSOTOKIH)	37

SLIKA 13: VRSTE BRALNEGA GRADIVA (V ODSOTKIH)	38
SLIKA 14: POGOVOR O PREBRANEM (V ODSOTKIH)	38
SLIKA 15: BRANJE PRED SPANJEM (V ODSOTKIH)	39
SLIKA 16: LASTNO BRALNO GRADIVO DOMA (V ODSOTKIH)	40
SLIKA 17: DELEŽ LASTNEGA BRALNEGA GRADIVA DOMA	40
SLIKA 18: DELEŽ OBISKOVANJA KNJIŽNICE	41
SLIKA 19: OSEBE, KI OTROKU IZBERE BRALNO GRADIVO (V ODSOTKIH)	42

POVZETEK

V diplomskem delu smo prikazali vpliv različnih zunanjih dejavnikov na jezikovno zmožnost pet- oziroma šestletnih otrok, kot se ta kaže skozi strukturo pripovedovanja zgodbe. Zanimalo nas je, kako različni zunanji dejavniki vplivajo na otrokov govorni razvoj.

V teoretičnem delu smo opisali razvoj otrokovega govora, dejavnike otrokovega govornega razvoja, pri čemer smo se podrobneje posvetili kakovosti družinskega okolja ter socialno-ekonomskim dejavnikom družine. Teoretični del smo zaključili s poglavjem o ocenjevanju govornega razvoja. Predstavili smo merila ocenjevanja otroške zgodbe. Na podlagi predstavljenih meril smo v empiričnem delu ocenili razvojno raven otroških zgodb otrok, ki so sodelovali v raziskavi.

V empiričnem delu smo analizirali vprašalnike, ki so jih izpolnili starši otrok. Nato smo prikazali analizo zgodb glede koherentnosti in kohezivnosti ter analizirali količino besed, različnost besed, povprečno število povedi, število stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, povprečno dolžino povedi in uporabo enostavnih in večstavčnih povedi.

Zatem smo se posvetili povezavi med različnimi zunanjimi dejavniki in dosežkom otroka na posameznem področju. Rezultati naše raziskave so pokazali pozitiven vpliv univerzitetnih, magistrskih in doktorskih izobrazb staršev in negativen vpliv najnižje, tj. osnovnošolske izobrazbe; da višje število otrok v družini pozitivno vpliva na govorno zmožnost otrok in da vrstni red otrokovega rojstva delno pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Raziskava je pokazala tudi, da ima kakovost družinskega okolja velik vpliv na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe. Ugotovili smo namreč, da na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe pozitivno vplivajo: zgodnji začetek branja otrokom, pogostnost branja otrokom, branje pred spanjem, zgodnji začetka branja pred spanjem, pogovor o prebranem, raznovrstnost bralnega gradiva in otrokovo sodelovanje pri izbiri bralnega gradiva.

Ključne besede: otroški govor, pripovedovanje zgodbe, vpliv zunanjih dejavnikov, pet- oz. šestletniki

ABSTRACT

The diploma paper shows the influence of various external factors on the linguistic ability of five- and six-year-olds, manifesting in the structure of storytelling. We were interested in how various external factors influence a child's language development.

In the theoretical part child speech development and the factors influencing it are described, focusing on the quality of family background and socio-economic factors of the family. The theoretical part concludes with the chapter on assessing language development. We have presented criteria for evaluating children's stories. In light of the criteria the empirical part of the thesis evaluates the developmental level of stories told by the children who participated in the survey.

In the empirical part we analyse questionnaires completed by the children's parents. We then show the analysis of stories regarding coherence and cohesion, and analyse the amount of words, word diversity, the average number of sentences, the number of sentences and personal verb forms, the average length of sentences, and the use of single and complex sentences.

We then focus on whether or not a link between the various external factors and a child's achievements in a particular area exists. The results of our study show a positive impact of university, masters and doctoral education of parents, and a negative impact of a lack of secondary education. The results also show that a higher number of children in a family positively influences a child's verbal ability, and that a child's birth order partially has a positive impact on his storytelling ability.

The survey also shows the quality of the family environment as having a major influence on the development of a child's storytelling ability. We have discovered that a child's storytelling ability is positively impacted by: an early start of reading to children, the regularity of reading to children, bedtime reading, an early start of bedtime reading, discussing the read material, the diversity of reading material and the child's participation in selecting the reading material.

Keywords: child's speech, storytelling, impact of external factors, five- and six-year-olds

UVOD

Z diplomskim delom želimo prikazati vpliv različnih zunanjih dejavnikov na jezikovno zmožnost pet- oziroma šestletnih otrok, kot se ta kaže skozi strukturo pripovedovanja zgodbe. Zanimalo nas bo, kako različni zunanji dejavniki, med njimi izobrazba staršev, zaposlenost staršev, število otrok v družini, to, ali je otrok prvorojeni v družini oz. ima starejšega brata ali sestro, ali otroku berejo, starost, pri kateri so mu začeli brati, kako pogosto mu berejo, kaj mu berejo, ali se o prebranem z njim pogovarjajo, ali otroku berejo pred spanjem, starost, pri kateri so mu začeli brati pred spanjem, lastno bralno gradivo doma, izposojeno bralno gradivo iz knjižnice, to, ali z otrokom obiskujejo knjižnico, pogostnost obiskovanja knjižnice, kdo otroku izbere bralno gradivo, vplivajo na otrokov govorni razvoj.

V teoretičnem delu bomo opisali razvoj otrokovega govora, dejavnike otrokovega govornega razvoja, pri čemer smo se podrobneje posvetili kakovosti družinskega okolja ter socialno-ekonomskim dejavnikom družine. Teoretični del bomo zaključili s poglavjem o ocenjevanju govornega razvoja. Avtorji in avtorice (Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2006), ki so se podrobneje ukvarjali z ocenjevanjem otroške zgodbe, so izdelali različna merila. Predstavili bomo merila ocenjevanja otroške zgodbe, ki so jih oblikovale slovenske avtorice L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja. Na podlagi predstavljenih meril bomo v empiričnem delu ocenili razvojno raven otroških zgodb otrok, ki so sodelovali v naši raziskavi.

V empiričnem delu bomo analizirali vprašalnike, ki so jih izpolnili starši otrok. Nato bomo prikazali analizo zgodb glede koherentnosti in kohezivnosti ter analizirali količino besed, različnost besed, povprečno število povedi, število stavkov oz. osebnih glagolskih oblik, povprečno dolžino povedi in uporabo enostavnih in večstavčnih povedi. Zatem se bomo posvetili temu, ali obstaja povezava med izobrazbo staršev in dosežkom otroka na posameznem področju (koherentnost, kohezivnost, število besed, različnost besed ...), ali na otrokovo pripovedovanje zgodbe vplivajo zaposlenost staršev, vrstni red rojstva otroka in število otrok v družini. Nato se bomo osredotočili še na povezavo med otrokovo zgodbo in tem, ali otrokom berejo, pri kateri starosti so jim začeli brati pred spanjem, koliko jim berejo, kaj jim berejo, ali se z otroki o prebranem pogovarjajo, ali jim berejo pred spanjem, pri kateri starosti so jim začeli brati pred spanjem, ali imajo otroci doma njim primerno lastno bralno gradivo, ali imajo doma na

voljo izposojeno bralno gradivo, ali obiskujejo knjižnico, kako pogosto jo obiskujejo in kdo jim izbere bralno gradivo.

Diplomsko delo bomo zaključili s sklepno ugotovitvijo – zanima nas namreč, kateri zunanji dejavniki se v izbranem vzorcu pokažejo kot najvplivnejši.

I. TEORETIČNI DEL

Razvoj otroškega govora

Otrokovo otroštvo sta L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (2001: 10) razdelili na več obdobj in podobdobj. Prvo je obdobje dojenčka in malčka, ki sestoji iz dveh podobdobj, in sicer iz obdobja dojenčka, ki traja od rojstva do prvega leta starosti, in iz obdobja malčka, ki vključuje drugo in tretje leto življenja po rojstvu (do dopolnjenega tretjega leta). Obdobju dojenčka in malčka sledi obdobje zgodnjega otroštva, ki traja od tretjega do šestega leta. Temu pa sledita obdobji srednjega (približno do osmega leta starosti) in poznega otroštva (do začetka pubertete).

L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (2001: 60) pravita, da razvoj otrokovega govora poteka v kontekstu drugih psihičnih funkcij, še posebej v kontekstu razvoja mišljenja, socialnih interakcij in čustev. Razvoj pa razdelita na dve fazi: na predjezikovno in jezikovno.

Predjezikovna faza vključuje zgodnje zaznavanje in razumevanje govora, jok, vokalizacijo, bebljanje in naključna posnemanja glasov brez razumevanja njihovega pomena. (Marjanovič Umek, Zupančič 2001: 15) Jezikovna faza se začne z otrokovim prvim letom starosti. Večina otrok izgovori prvo besedo v starosti med 12. in 20. mesecem. Otrok, star približno 18 mesecev, uporablja že od 25 do 50 besed. Velik premik v razvoju govora se zgodi v obdobju med 19. in 20. mesecem, ko otrok združi dve besedi. Pri drugem letu starosti začnejo otroci oblikovati celovite izjave in jih vedno pogosteje tvorijo do četrtega leta. Izjave niso le vse daljše, temveč otroci v njih različno kombinirajo besede (spreminjajo zaporedje besed, da bi oblikovali vprašalne in nikalne stavke) in izpopolnjujejo slovnične oblike (rabijo predloge, veznike in pomožne glagole). (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 116) Po petem letu starosti otrokovi stavki postajajo vse bolj kompleksni. Od četrtega do šestega leta otroci že uporabljajo daljše stavke, sestavljene iz šest do osem besed. Otroci do približno petega oz. šestega leta starosti razvijejo osnovno strukturo govora in razumejo večino sporočil, ki jim jih posredujejo odrasli govori, ter tudi sami pripovedujejo tako, da jih odrasli in vrstniki razumejo. (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2011: 27) Otrok je svoj govor, ki je zelo podoben govoru odraslih, sposoben na različne načine prilagajati poslušalcu – z mlajšim sorojencem govori na drugačen način kot z odraslim. Pri teh letih otrok usvoji

že večino izjem slovničnih pravil. (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 71) Pet- do šestletni otrok si rad izmišlja zgodbe, v katere vplete tudi neresnične dogodke in pretiravanja. Uporablja še situacijski govor, ki pa ob koncu predšolske dobe začne prehajati h kontekstualnemu govoru z dodajanjem samostalnikov k zaimkom. (Lipnik, Matić, 1993: 15–17) V zgodnjem otroštvu se torej govor tako na slovničnem področju, ki vključuje obliko in vsebino, kot na pragmatičnem oz. sporazumevalnem področju razvija hitro ter v medsebojni povezanosti. Nadaljuje pa se tudi v obdobje srednjega in poznega otroštva (od približno šest do enajst let), ko sta govor in mišljenje vedno bolj prepletena in soodvisna. Oblikovanje celovitejših izjav je povezano z otrokovim napredkom v slovničnem razvoju ter s celovitejšim spoznavnim in socialnim razvojem. (Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2006: 26)

Besedni zaklad se širi sprva bolj počasi, od dveh do sedmih let pa se njegovo naraščanje hitro stopnjuje. Otroci največ novih besed pridobijo med drugim in četrtem letom in pol. V tem obdobju strokovnjaki navajajo dva pomembna skoka v razvoju besednjaka. Do prvega pride pri starosti od 16 do 20 mesecev, do drugega pa pri starosti od 24 do 30 mesecev. Vendar pa vsi otroci ne dosegajo skokov v razvoju besednjaka pri enaki starosti. V času od tretjega do četrtega leta je besedni zaklad še skromen, zato uporabljajo otroci kratke stavke, sestavljene iz treh do štirih besed. Ker otrok razpolaga z majhnim številom pojmov, tudi ne čuti potrebe po močnejšem izražanju. Uporablja še predvsem samostalnike in glagole. (Lipnik, Matić 1993: 15–17) Po petem letu otrokov besednjak narašča nekoliko počasneje kot v prejšnjih obdobjih. Nekateri podatki o razvoju besednjaka so na ravni številke osupljivi – otrok naj bi se do 18. leta naučil v povprečju okoli 13 novih besed na dan. (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 61)

Otroški govor pa praviloma ni obravnavan kot sistem z vsemi jezikovnimi ravninami, kot jih ima jezikovni sistem odraslega, temveč kontrastivno glede na govor odraslih; opisujejo se le razlike, ki otroški govor ločujejo od odraslega. (Kranjc 1999 v Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 60)

Dejavniki otrokovega govornega razvoja

Na otrokov govorni razvoj vplivajo številni dejavniki. Delimo jih v dve skupini, in sicer na notranje in zunanje. Notranje delimo na psihološke in fiziološke, zunanje pa na socialne in sociološke. Med zunanje dejavnike štejemo socialni položaj družine, izobrazbeno strukturo staršev in širše družbeno okolje, v katerem družina živi. Upoštevati moramo tudi število otrok v družini oz. vrstni red rojstva. (Kranjc 1999: 20)

V literaturi pa se najpogosteje pojavlja ta, bolj osnovna, delitev: kot notranje dejavnike opredelijo genetske dejavnike, kot zunanje dejavnike – dejavnike okolja – pa kakovost družinskega okolja, sociodemografske značilnosti družine in kakovost vrtca. (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2011: 50)

V nadaljevanju se bomo podrobneje posvetili zunanjim dejavnikom, pri čemer bomo izpustili kakovost vrtca, saj njegovega vpliva na tem mestu ne raziskujemo.

Zunanji dejavniki

Raziskovalci (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 103), ki preučujejo povezanosti med dejavniki družinskega okolja in otrokovim razvojem kot mero družinskega okolja, med značilnosti družinskega okolja najpogosteje vključujejo socialno-ekonomski status družine, ki ga opredelijo kot večdimenzionalni konstrukt, ki vključuje tri kvantitativne dejavnike, in sicer izobrazbo staršev, poklic staršev in njihov finančni dohodek.

Družinsko okolje je eden najpomembnejših dejavnikov otrokovega govora v različnih obdobjih razvoja. Pomembno je predvsem z vidika socialnih, ekonomskih in kulturnih značilnosti. Dostopnost knjižnega gradiva (npr. otroških literarnih del, enciklopedij, priročnikov, učbenikov), spodbujanje otrokovega govora med različnimi dejavnostmi (npr. med skupnim branjem) ter dostopnost spodbudnih dejavnosti in materialov zunaj družinskega okolja (npr. knjižnice) imajo pozitiven učinek na razvoj otrokovega govora. Količina in kakovost spodbud, ki so jih otroci deležni, in možnosti, ki so jim v družinskem okolju ponujene, so v veliki meri povezane tudi s prepričanjem staršev o pomenu spodbujanja otrokovega govora in njihovim poznavanjem otrokovega razvoja. (Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak 2012: 15) J. Foy in V. Mann (2003 v Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj in Pečjak 2012: 15) razlikujeta med tremi vidiki, ki imajo pomemben učinek na govor otrok: skupno branje otroka in staršev, prepričanja

staršev o pomenu skupnega branja in otroških knjig za otrokov govorni razvoj ter koliko so starši izpostavljeni knjigam.

Kategoriji socialno-ekonomskega statusa družine in kakovosti družinskega okolja se močno povezujeta. Izobrazba staršev v veliki meri vpliva¹ na to, kje bo starš zaposlen in kakšen bo njegov dohodek, vpliva torej na ekonomski status družine. Ekonomski status pa vpliva na to, ali bo otrok imel doma na voljo lastno gradivo, ali mu bodo doma brali ... Višji socialno-ekonomski status torej omogoči več materialnih dobrin (knjige, revije ...), izobraženi starši pa uporabljajo tudi drugačen jezikovni kod kot neizobraženi, kar omogoči ugodnejši razvoj govora. Ekonomski status kot tudi kakovost družinskega okolja sta torej v veliki meri odvisna od izobrazbe. Od izobrazbe staršev je v veliki meri odvisno, koliko bo imel otrok knjig doma, ali bo obiskoval knjižnico, kolikšen pomen bo pripisal branju itn.

Vse tri kategorije, izobrazba staršev, socialno-ekonomski status in kakovost družinskega okolja, so povezane med seboj, prva vpliva na drugo, obe skupaj ali pa vsaka posebej pa na tretjo. Literatura in različni raziskovalci (npr. Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2006) izobrazbo staršev uvrščajo k socialno-ekonomskemu statusu, mi pa ju bomo zaradi lažje predstave in prikaza pomembnosti izobrazbe prikazali ločeno.

Omenjene tri kategorije je težko ločevati oz. jih na določeni točki celo ni mogoče ločiti. Predstavili bomo torej vsako posebej, čeprav se bodo na določenih mestih prepletli oz. združili.

Izobrazba staršev

H. Bee in sodelavci (1982 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104) so v raziskavi, v katero je bilo vključenih 198 malčkov in njihovih mater, ugotovili, da so malčki mater z višjo izobrazbo že pri štiriindvajsetih mesecih starosti na lestvici govornega razvoja dosegali višje rezultate kot malčki, katerih matere so imele nižjo stopnjo izobrazbe. Matere z višjo izobrazbo so izražale višja zgodnejša pričakovanja o sposobnostih svojih dojenčkov in malčkov, npr. prej kot matere z nižjo izobrazbo so menile, da njihov dojenček oz. malček vidi, sliši in se začne učiti – nižje izobražene

¹ Zavedamo se, da je ta posplošitev laična, a vendar bomo zaposljivost in finančni status visokoizobražene delovne sile v Republiki Sloveniji v tem trenutku zaradi lažje predstave spregledali.

matere se po mnenju H. Bee (prav tam) v prvih letih življenja počasneje prilagajajo na hiter razvoj otrokovih sposobnosti in spretnosti na različnih področjih.

Tudi Bornstein in Haynes (1998 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104) sta prišla do podobnih izsledkov. Ugotovila sta, da se dosežki malčkov, starih 20 let, na standardizirani lestvici govornega razvoja pomembno pozitivno povezujejo z izobrazbo mame.

Apostolos in Napoleon (2001 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104) navajata, da lahko variabilnost dosežkov na področjih govornega razumevanja in raznolikosti besed otrok med štirimi leti in pol in petimi leti starosti delno pojasnimo z učinkom stopnje izobrazbe staršev.

Snow (1997 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104) pa je na podlagi rezultatov raziskave potrdil, da so štiriletni otroci, ki so živeli v družinah staršev z nižjo stopnjo izobrazbe, v primerjavi z otroki, ki so živeli v družinah z višjo stopnjo izobrazbe in višjim ekonomskim statusom, v komunikaciji z drugimi uporabljali krajše in preprostejše izjave.

Rosenzweig in Wolpin (1994 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 105) sta raziskovala vpliv materinega dodatnega izobraževanja. Ugotovila sta, da ima materino dodatno izobraževanje v prvih treh letih otrokovega življenja pozitiven in velik učinek na malčkovo razumevanje. Nasprotno pa sta Kaestner in Corman (1995 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104) ugotovila, da materina dodatno pridobljena izobrazba v času od rojstva prvega do rojstva drugega otroka ni imela pomembnega učinka na govorno kompetentnost drugorojenega otroka.

Tudi rezultati več slovenskih raziskav, ki jih navajata L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj (2008: 104) kažejo na pomemben učinek mamine izobrazbe na govorno kompetentnost predšolskih otrok. Materina izobrazba se je pokazala kot pomemben dejavnik govorne kompetentnosti že v obdobju malčka. Starši z visoko izobrazbo so ocenili, da imajo njihovi malčki širši besednjak, da pogosteje govorijo o preteklih in prihodnjih dogodkih ter o predmetih in osebah, ki niso prisotni, ter da oblikujejo daljše

in zapletenejše izjave kot malčki staršev z nizko izobrazbo. (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104)

Rezultati slovenske vzdolžne raziskave, v katero so bili vključeni otroci, stari od treh do šestih let, prav tako kažejo pozitiven učinek materine visoke izobrazbe; ugotovili so, da je učinek izobrazbe matere na govorno kompetentnost otrok pozitiven in pomemben pri otrocih, starih tri, štiri, pet in šest let in da se ta učinek s starostjo otrok zvišuje. (Marjanovič Umek in Fekonja 2006 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 105)

Do sedaj ugotovljeno lahko potrdi še ena slovenska raziskava. L. Marjanovič Umek, A. Podlessek in U. Fekonja Peklaj (2005 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 105). V svoji raziskavi so preučevale dejavnike družinskega okolja v povezavi z govornim razvojem tri- in štiriletnih otrok. Ugotovile so, da lahko z izobrazbo matere ter kakovostjo družinskega okolja pojasnijo 9 % variabilnosti v govornih dosežkih otrok.

Nekoliko drugačni pa so rezultati raziskave U. Fekonja in drugih iz leta 2005 (prav tam). V tej raziskavi so govorno kompetentnost otrok ocenjevali različni ocenjevalci, in sicer mame otrok in otrokova vzgojiteljica ali vzgojitelj s posebej pripravljeno ček listo in testatorji z govornim preizkusom. Otroci, stari tri in štiri leta, katerih matere so imele visoko stopnjo izobrazbe, so sicer dosegali pomembno višje rezultate pri govornem preizkusu Lestvica govornega razvoja (2005 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 105) kot otroci mater z nizko stopnjo izobrazbe. Vendar pa izobrazba matere ni imela pomembnega učinka na ocene, s katerimi so matere in vzgojiteljice ali vzgojitelji ocenili govorno kompetentnost otrok. Matere z visoko izobrazbo govorne kompetentnosti svojih triletnih otrok niso ocenile s pomembno višjimi ocenami kot matere z nizko izobrazbo, razlike v ocenah mater štiriletnih otrok pa so bile na meji pomembnosti – matere z visoko stopnjo izobrazbe so ocenile otrokov govor z višjimi ocenami kot matere z nizko stopnjo izobrazbe. Avtorice nepomemben učinek izobrazbe matere na njene ocene govora triletnih otrok deloma pripisujejo možnosti, da so matere z nizko stopnjo izobrazbe manj kritične pri ocenjevanju otrokove kompetentnosti in so na trditve o otrokovem govornem izražanju, kljub temu da otrok še ni usvojil slovničnega pravila ali določene besede, odgovarjale pritrdilno. Matere z višjo stopnjo izobrazbe pa so bile po mnenju avtorjev raziskave morda bolj kritične v ocenjevanju in odgovarjanju na trditve in so trdilno odgovorile le, če je otrok že usvojil določeno

slovnično pravilo in ga v govoru pravilno uporabljal. Avtorice dodajo še, da lahko na dobljene rezultate vpliva tudi pomanjkljivo jezikovno znanje mater z nizko stopnjo izobrazbe, ki je morda vplivalo na to, da so matere z nižjo stopnjo izobrazbe ocenile govor svojih otrok z visokimi ocenami, ali zato ker niso popolnoma razumele pomena trditvev ali pa zato, ker jim v govoru otrok ni uspelo prepoznati določenih slovničnih pravil. Podobno niti vzgojiteljice ali vzgojitelji govorne kompetentnosti tri- in štiriletnih otrok mater z visoko izobrazbo niso ocenili s pomembno višjimi ocenami kot govorno kompetentnost otrok mater z nizko izobrazbo. L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj (prav tam: 105) pravita, da dobljeni rezultati morda kažejo na to, da dejavnosti predšolskega kurikula ter vrstniška skupina v vrtcu vse otroke, ne glede na izobrazbo njihove matere, spodbujajo h govornem izražanju, testna situacija pa je precej ožji in bolj strukturiran kontekst, ki – sodeč po rezultatih raziskave – bolj spodbuja ali omogoča govorno izražanje otrok mater z višjo izobrazbo.

V nadaljevanju bomo predstavili še rezultate dveh raziskav, ki so za pričujoče delo pomembni zato, ker so bili v prvo raziskavo vključeni šestletni otroci, v drugo pa štiri oz. petletni otroci; pet- oz. šestletni otroci so tudi osnovni vzorec raziskave v empiričnem delu pričujočega dela. Rezultati omenjenih raziskav pa so zanimivi, ker so si povsem nasprotujoči. Rezultati prve raziskave, tj. raziskave avtoric L. Marjanovič Umek, U. Fekonja in K. Bajc iz leta 2006 (2006 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 106), v katero so bili vključeni šestletni otroci, so pokazali, da se govorna kompetentnost, otrokove intelektualne sposobnosti in pripravljenost za šolo pomembno in zmerno visoko povezujejo z izobrazbo otrokove matere in očeta. Otroci staršev z visoko izobrazbo so namreč v primerjavi z otroki staršev z nizko izobrazbo izražali pomembno višjo pripravljenost za šolo, višje intelektualne sposobnosti in višjo govorno kompetentnost. Druga raziskava, ki jo je izvedla U. Fekonja leta 2002 (Marjanovič Umek, Fekonja Peklaj 2008: 106) in v kateri so vzorec obsegali štiri- oz. petletni otroci, pa je pokazala, da razlike v govorni kompetentnosti, ki jo je ocenjevala s posebej izdelano govorno lestvico, niso bile pomembne glede na stopnjo izobrazbe staršev, čeprav so otroci staršev z nižjo izobrazbo dosegali nekoliko nižje rezultate kot njihovi vrstniki, otroci staršev z visoko izobrazbo. Izobrazba otrokovih staršev pa je različno učinkovala na govorni razvoj dečkov in deklic. Deklice staršev z višjo stopnjo izobrazbe so izražale pomembno nižjo govorno kompetentnost kot deklice staršev z nižjo stopnjo

izobrazbe; nasprotno pa so dečki staršev z višjo izobrazbo izražali pomembno višjo govorno kompetentnost kot pa dečki staršev z nižjo stopnjo izobrazbe.

Primerjave rezultatov več raziskav vodijo k ugotovitvam, da povezanost med izobrazbo staršev in otrokovim razvojem ni enako visoka v vseh razvojnih obdobjih. V eni izmed raziskav (Roberts, Bornstein, Slater in Barret in dr. 2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 107) so ugotovili, da se izobrazba staršev pomembno pozitivno povezuje z malčkovim spoznavnim razvojem od dvanajstega meseca starosti naprej, ne pa pri dojenčku, starem devet mesecev. Še ena raziskava (Bornstein in sodelavci 2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 107) je pokazala, da se izobrazba matere ni pomembno povezovala z nekaterimi vidiki razvoja petmesečnih dojenčkov. Materino vedenje² je bolj napovedovalo komunikacijo, vokalizacijo, socialni razvoj in raziskovanje petmesečnih dojenčkov kot zgolj materina izobrazba.

Socialno-ekonomski status družine

Najpogosteje preučevan pokazatelj socialno-ekonomskega statusa družine je izobrazba staršev, predvsem pa izobrazba matere (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104). Kot ugotavljajo Bornstein in sodelavci (2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 60) se materina izobrazba pomembno povezuje s količino in kakovostjo govora, namenjenega otroku, ter z značilnostmi vzgoje in discipliniranja otrok. Višje izobraženi starši imajo značilno več znanja o značilnostih in načinih spodbujanja otrokovega razvoja, bolj sodelujejo s strokovnimi delavci/delavkami v vrtcu in šoli ter svojim otrokom v vseh razvojnih obdobjih ponujajo spodbudnejše okolje za razvoj in učenje (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 60). Socialno-ekonomski status družine ima pomemben učinek tudi na kratkoročne in dolgoročne cilje staršev, povezane z razvojem in vzgojo ter izobraževanjem njihovih otrok. Pomemben vpliv ima tudi na značilnosti vedenja staršev ter na vsakodnevne dejavnosti, v katere se z otrokom vključujejo v družinskem okolju. (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 103)

² Mišljeni so: negovanje dojenčka, spodbujanje gibalnega razvoja, vzpostavljanje socialne interakcije z dojenčkom.

Bernstein (1962 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 108) je v svojih raziskavah pred več kot pol stoletja ugotovil, da starši iz družin z manj ugodnimi sociodemografskimi dejavniki uporabljajo v pogovoru s svojimi otroki omejen jezikovni kod; za njihov jezikovni kod so namreč značilni omejeno upoštevanje slovničnih pravil in preproste ter nepovezane izjave. Starši iz teh družin so po mnenju Bernsteina v pogovoru s svojimi otroki uporabljali izdelani ali razčlenjeni jezikovni kod, za katerega so značilni širši besednjak in zapletene izjave. Bernstein (prav tam) pravi, da je zaprt in omejen komunikacijski sistem značilen za družine, ki so usmerjene na položaj oz. poudarjajo formalni status članov družine, jasno opredelitev vlog in stalen nadzor odnosov med otrokom in njegovimi vrstniki. Odprt komunikacijski sistem pa je značilen za družine, ki poudarjajo pomen oblikovanja otrokove osebnosti, odločitve, ki jih družina sprejema, pa so odvisne tudi od psiholoških značilnosti otrok.

Starši iz družin z manj ugodnimi sociodemografskimi dejavniki v govornih interakcijah s svojimi otroki v večini uporabljajo regulacijsko funkcijo jezika, za katero so značilni pogosti ukazi in strog nadzor otrokovega vedenja, brez razlag in možnosti, da bi otrok sam rešil določeno težavo. Otrok je v taki komunikaciji le sprejemnik navodil svojih staršev. Starši iz družin z ugodnejšimi sociodemografskimi dejavniki pa v govornih interakcijah s svojimi otroki pogosteje uporabljajo interpretativno funkcijo jezika, za katero so značilne izjave, s katerimi starši spodbujajo otrokovo samostojno razmišljanje in učenje, kar se visoko povezuje tudi z značilnostmi otrokovega komuniciranja z vrstniki in odraslimi.

Tudi Butler in sodelavci (2003 Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 109) so ugotovili podobno kot Bernstein, in sicer da matere iz družin z manj ugodnimi sociodemografskimi dejavniki in z nižjo stopnjo izobrazbe v govornih interakcijah s svojim otrokom pogosteje uporabljajo velelne in redkeje vprašalne izjave v primerjavi z materami z ugodnejšimi sociodemografskimi dejavniki in z višjo stopnjo izobrazbe. Slednje se na otrokove izjave odzivajo pogosteje, v svojem govoru uporabljajo več različnih besed, otroka spodbujajo k pogovoru o različnih vsebinah in se z njim pogosteje pogovarjajo.

Vendar pa pozitiven vpliv ugodnega socialno-ekonomskega statusa in pozitivnega razvoja govora ni bil v potrjen v vseh raziskavah. Fenson in sodelavci (1994 v

Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 107) so v svoji raziskavi (temeljila je na starševskih ocenah govorne kompetentnosti svojih dojenčkov, govorno kompetentnost pa so ocenjevali s ček listo) ugotovili, da gre celo za nizke negativne povezanosti med socialno-ekonomskim statusom in dojenčkovim razumevanjem besed. Pri malčkih pa so bili rezultati drugačni; ugotovili so, da gre za pomembne pozitivne povezanosti med socialno-ekonomskim statusom družine in malčkovim besednjakom, ki so ga ocenili starši na lestvici besednjaka. Malčki iz družin z nižjim socialno-ekonomskim statusom so bili ocenjeni nižje kot njihovi vrstniki iz družin z višjim socialno-ekonomskim statusom. Nasprotujoče si rezultate so delno razložili s tem, da so starši z nizko izobrazbo in s tem nižjim socialno-ekonomskim statusom precenjevali govorni razvoj dojenčkov.

Socialno-ekonomski status družine pa poleg omenjenih dejavnikov vključuje tudi druge, ki pa so pogosto tudi manj raziskani; stare starše, značilnosti kulturnega okolja ter tudi vrsto izobrazbe staršev (Duncan in Magnuson 2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 60). Čeprav je kulturno okolje v slovenski literaturi redko omenjeno, ga ne smemo spregledati. V kulturah, kjer je ženska vedno podrejena moškemu in pri vzgoji otroka ne sme imeti besede, npr. patriarhalna družba, je le gospodinja in nima stika z zunanjim svetom, njen besednjak in znanje pa sta skrajno omejena, možnosti govornega razvoja otroka niso enake otroku, ki se je rodil v zahodni ali katerikoli drugi družbi. Komunikacija z otrokom bo v patriarhalni družbi zagotovo drugačna, možnosti za otrokov govorni razvoj bodo omejene. Tudi v Sloveniji se stikajo različne kulture, ki zagotovo vplivajo na odnos do otroka.

Govorni razvoj je torej pomembno področje otrokovega razvoja in se v veliki meri povezuje z izobrazbo matere in z drugimi sociodemografskimi značilnostmi družine. Ugodne socio-demografske značilnosti, kot sta ugoden ekonomski status in visoka stopnja izobrazbe staršev, so bile v raziskavah, ki jih navajata L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj (2008: 104) prepoznane kot pomemben dejavnik, ki se povezuje z obsegom in kakovostjo govornih interakcij med starši in njihovimi otroki, in s tem tudi z otrokovim govornim razvojem. (Browne 1996 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 104)

Kakovost družinskega okolja

Browne in drugi (Browne 1996, Marjanovič Umek in dr. 2005 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 107) pojasnjujejo povezanost med stopnjo materine izobrazbe in otrokovim razvojem tudi s povezanostjo med izobrazbo staršev in kakovostjo družinskega okolja. Kot kakovost družinskega okolja opredelijo:

- pogostnost in delež spodbud, ki jih je otrok deležen v svojem družinskem okolju,
- značilnosti govornih interakcij med otrokom in njegovimi starši,
- prepričanje staršev o otrokovih sposobnostih glede na njegove vrstnike,
- količino izkušenj, stresa in čustvene opore, ki jih je otrok deležen v družinskem okolju.

Menijo, da ima kakovost družinskega okolja pomemben učinek na individualne razlike v spoznavnem in govornem razvoju otrok. Raziskovalci (npr. Bornstein in dr. 2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 108), ki so posebej preučevali govor staršev, so ugotovili, da se govor staršev z višjo izobrazbo, ki ga namenjajo otroku, v nekaterih značilnostih razlikuje od govora staršev z nizko izobrazbo (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 108). Rezultati raziskave (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 108), v katero je bilo vključenih 40 severnoameriških družin, so pokazali, da se starši z nižjim osebnim dohodkom in nižjo stopnjo izobrazbe redkeje pogovarjajo s svojimi otroki, jih redkeje spodbujajo h govorni interakciji, njihov govor pa je manj raznolik. Otrokom ponujajo tudi manj priložnosti za samostojno govorno izražanje, njihov besednjak pa je manjši kot besednjak staršev z višjim osebnim dohodkom in višjo stopnjo izobrazbe. Svojim otrokom nudijo tudi manj različnega gradiva kot starši z visoko stopnjo izobrazbe in ugodnejšim ekonomskim stanjem. Ti z raznovrstnim gradivom spodbujajo govorni razvoj svojih otrok in izboljšujejo možnosti za pridobivanje izkušenj o pisani in govorjeni besedi. (prav tam)

Slovenske avtorice L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, S. Kranjc in P. Lešnik Musek (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 78) pa so v svoji študiji razlikovale med dvema vidikoma kakovosti družinskega okolja. Kakovost družinskega okolja so razdelile na:

- materialne možnosti, ki jih otroku nudi družinsko okolje, in na
- dejavnosti v družini, s katerimi starši spodbujajo otrokov govorni razvoj.

Med kazale materialnih možnosti so uvrstile število vseh knjig ter število in vrsto otroških knjig, ki so prisotne v otrokovem domu.

Dejavnosti, s katerimi starši spodbujajo otrokov govorni razvoj, pa so vključevale pogostnost glasnega branja otroku, otrokovega obiskovanja knjižnice ter gledanja otroških televizijskih programov. (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2011: 51)

Rezultati študije so pokazali, da se tako materialni pogoji družinskega okolja kot tudi dejavnosti, s katerimi starši spodbujajo otrokov govorni razvoj, pozitivno povezujejo z dosežki otrok na lestvici govornega razvoja (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2011: 51) oz. govorno kompetentnostjo otrok v zgodnjem otroštvu (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 113).

Kot enega izmed pomembnih pokazateljev kakovosti družinskega okolja L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006: 51) poudarjajo tudi otrokovo izpostavljenost otroški literaturi, in sicer v smislu skupnega ali samostojnega branja, slikanic, knjig in revij, ki jih ima otrok na voljo, ter socialnega modela, ki ga preko pogostega prebiranja literature otroku nudijo njegovi starši. Starši s pogostim glasnim branjem otroške literature in načinom branja vplivajo na razvoj otrokovega govora. Otroci, katerim starši v obdobju med dvanajstimi in šestintridesetimi meseci starosti pogosto glasno berejo, se o prebrani zgodbi z njimi pogovarjajo ter v pogovoru z njimi uporabljajo širok besednjak, izražajo višjo govorno kompetentnost v obdobju med drugim in petim letom ter bolje razumejo prebrano besedilo pri sedmih letih kot otroci, ki jih starši le redko vključujejo v proces skupnega branja.

J. Foy in V. Mann (2003 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 113) menita, da so pokazatelji otrokovega pogostega stika z literaturo podatki o tem, kolikokrat v tednu pred spanjem in ob drugih priložnostih berejo starši svojemu otroku, kako pogosto otrok prosi starše, naj mu glasno berejo, kako pogosto z otrokom obiskujejo knjižnico, koliko otroških knjig imajo doma ter koliko je bil otrok star, ko so mu začeli glasno brati. Avtorici sta ugotovili, da otrokov stik z literarnimi vsebinami v družinskem okolju zmerno napoveduje njegove poznejše bralne spretnosti.

Vendar pozitivnega učinka ne prinese le branje, temveč tudi pogovor o prebranem. A. Browne (1996 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2011: 51) poudarja, da starši, ki se pogovarjajo s svojimi otroki o slikah v knjigi, o tem, kaj se je zgodilo, kaj se dogaja in

kaj se bo zgodilo v prebrani zgodbi, otroke še dodatno spodbujajo h govornemu izražanju.

M. Grginič (2005 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 119) je s pomočjo programa z naslovom Otrok in starši ob knjigi, s katerim je želela spodbuditi družinsko branje, ugotovila, da so otroci, ki so ob pomoči strokovnjakov skupaj s starši načrtovali dejavnosti, kot sta družinsko branje in obiskovanje knjižnice, po zaključku programa dosegli višje rezultate pri preizkusih razumevanja koncepta tiska, iskanja protipomenk, razlage pomena besed, fonološkega zavedanja in bralno-pisalnih preizkusih kot otroci, ki delavnic niso obiskovali.

N. Bucik (2005 v Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 118) je ugotovila, da na otrokovo zanimanje za knjige pozitivno vplivajo njegovi starši, ko sami berejo, starši, ki se sami bolj zanimajo za branje, otroku pogosteje berejo in mu ponujajo veliko možnosti za spoznavanje raznovrstne literature, z njim pogosteje obiskujejo knjižnico, in tako povečujejo njihovo zanimanje za knjige. Kar pa se ponovno poveže z izobrazbo staršev.

Rezultati nekaterih raziskav (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 118) kažejo celo, da se kakovost družinskega okolja, materina izobrazba in njeno vedenje pomembno povezujejo z otrokovim razvojem ne glede na to, ali so otroci vključeni v vrtec že v obdobju dojenčka ali pa so izključno v materinem varstvu. Rezultati neke druge raziskave (prav tam) pa kažejo tudi, da so socialno-ekonomske značilnosti otrokove družine in kakovost družinskega okolja pomembno pozitivno povezani s spoznavnim, govornim, socialnim in čustvenim razvojem malčkov in otrok v zgodnjem otroštvu; neodvisno od števila ur, ki ga ti preživijo v vrtcu, prav tako pa tudi od kakovosti in oblike predšolske vzgoje.

L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj pravita (2008: 60), da čeprav nekateri avtorji menijo, da nobenega izmed dejavnikov socialno-ekonomskega statusa ne moremo izpostaviti kot samostojno mero kakovosti družinskega okolja, pa so rezultati več raziskav pokazali, da je izobrazba matere najboljši samostojni napovednik tako materinega kot otrokovega vedenja in z njim povezanega otrokovega razvoja. Izobrazba matere se v veliki meri kaže v kakovosti družinskega okolja.

Ocenjevanje otrokovega govornega razvoja

Ocenjevanje otrokovega govornega razvoja je celovit proces, saj je govor tesno povezan tako s telesnim kot čustvenim ter tudi s socialnim in spoznavnim razvojem (Boom 1998, Nelson 1996, Papalia 2001 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 76). Namen vsakega psihološkega ali jezikoslovnega ocenjevanja je pridobivanje objektivnih informacij, ki jih lahko ustrezno interpretiramo in vrednotimo (Harris 1993 v Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 78), in takšen je tudi namen ocenjevanja otrokovega govornega razvoja.

Različni pristopi za ocenjevanje govornega razvoja dajejo veljavne podatke o značilnostih otrokovega govora v določenem kontekstu, v katerem ta vstopa v govorne situacije (v vrtcu, v testni situaciji ...). Noben pristop pa ne da celovite ocene otrokovih govornih kompetentnosti, saj omogoča le vpogled v omejen vidik otrokovega govora. (Bornstein in Haynes 1998 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 81)

Otrokov govorni razvoj lahko ocenjujemo z neposrednim beleženjem njegovega spontanega govora v različnih kontekstih, z rabo različnih standardiziranih govornih lestvic oz. preizkusov ali pa podatke o njem pridobimo od oseb, ki z otrokom preživijo razmeroma veliko časa – bodisi staršev ali katerih drugih oseb. (Bornstein in Haynes 1998, Fenson in dr. 2004 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 81)

L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (2006: 4) so metode in tehnike za ocenjevanje govornega razvoja razdelile na tri kategorije:

- standardizirane lestvice za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja.
- zapisovanje otrokovega govora in raba ček list,
- pripovedovanje zgodbe.

V nadaljevanju bomo prvi dve kategoriji le bežno opisali, tretjo kategorijo (pripovedovanje zgodbe) pa si bomo pogledali podrobneje, saj je to tudi metoda pridobivanja podatkov v empiričnem delu te naloge.

Standardizirane lestvice za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja

Standardizirani govorni preizkusi za ugotavljanje govornega razvoja vsebujejo različne verbalne dražljaje, na katere se mora otrok ustrezno odzvati. Odnos med dražljajem in odgovorom nudi informacijo o tem, v kolikšni meri otrok obvlada določeni vidik jezika. Preizkusi lahko vsebujejo dve vrsti nalog. Prva vrsta nalog od otroka zahteva neverbalni odgovor na verbalni dražljaj in predstavlja mero otrokovega razumevanja jezika, druga vrsta pa zahteva verbalni odgovor na verbalni ali neverbalni dražljaj in predstavlja mero njegove sposobnosti govornega izražanja. (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 78)

L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (2001: 78–80) navajata C. Moynihan in Mehrabian, ki razlikujeta različne pristope ugotavljanja otrokovega govornega razvoja: verbalni pristop (vključuje preizkuse, ki omogočajo ocenjevanje predvsem otrokove sposobnosti govornega izražanja), procesni pristop (osredotočen je na ocenjevanje otrokovih sposobnosti procesiranja informacij, ki so potrebne za ustrezen govorni razvoj, temelji na jezikovnem modelu) in jezikoslovni pristop (jezik obravnava kot skupino slovničnih in fonoloških pravil; z njim se ocenjuje različne oblike govora otrok ali odraslih ter organizacijo jezika).

L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (2011: 113) navedeta tudi Harrisa, ki standardizirane preizkuse za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja razdeli na štiri skupine. Delitev poteka glede na to, kateri vidik otrokovega govora ocenjujejo.

1. Preizkusi za ocenjevanje pravilnosti izgovorjave.
2. Preizkusi za ocenjevanje obsega besednjaka.
3. Preizkusi za ocenjevanje upoštevanja slovničnih pravil.
4. Preizkusi za ocenjevanje splošne govorne sposobnosti.

Slovenske avtorice L. Marjanovič Umek, U. Fekonja, A. Podlesek, S. Kranjc in K. Bajc (2008 v Marjanovič Umek in Zupančič 2011: 113) so na podlagi značilnosti otrokovega govornega razvoja, in sicer na ravni vsebine, strukture, rabe in metajezikovnega zavedanja, ter pregleda nekaterih v tujini uveljavljenih preizkusov oz. lestvic za splošne govorne kompetentnosti v obdobjih malčka in zgodnjega otroštva oblikovale pripomoček za ocenjevanje splošne govorne kompetentnosti malčkov oz. otrok v slovenskem jeziku. Lestvice splošnega govornega razvoja so veljaven, zanesljiv in objektivni merski pripomoček za ocenjevanje razumevanja, izražanja in

metajezikovnega zavedanja malčkov in otrok, starih od dve leti do sedem let. Lestvice so standardizirane na vzorcu slovenskih malčkov in otrok.

Zapisovanje otrokovega govora in raba ček list

V to kategorijo uvrstimo zapis otrokovega spontanega govora, dnevnik staršev in ček liste oz. popise otrokovega govora.

Eden izmed možnih pristopov za ocenjevanje otrokovega govornega razvoja je prosto zapisovanje spontanega govora v strukturiranih situacijah ali v naravnem okolju med vsakodnevnimi govornimi interakcijami z vrstniki in z odraslimi. (Pelegrini in Galda 1998 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 75) Zapisi otrokovega spontanega govora ter njihova analiza omogočajo oceno govornega izražanja, in sicer tako s strukturiranega kot z vsebinskega vidika. (Reznick in Goldfield 1994 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 75) S pomočjo ček list pa lahko starši ali kdo drug oblikujejo oceno otrokovih sporazumevalnih zmožnosti itn.

Pripovedovanje zgodbe

Za ocenjevanje pragmatične zmožnosti zlasti po tretjem letu starosti se razmeroma pogosto uporablja zgodbo, ki jo otrok pove ob različnih dražljajih. Otroška zgodba je lahko sestavni del različnih splošnih govornih preizkusov, lahko pa je samostojni govorni preizkus. Pri samostojnem govornem preizkusu je otrokovo pripovedovanje običajno posneto in kasneje dobesedno prepisano. (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 81)

L. Marjanovič Umek (Marjanovič Umek in Zupančič 2004: 323) pravi, da ne glede na to, ali otrok zgodbo pripoveduje prosto ali pa na osnovi slik ali slikanice, je potrebno pri otrokovem pripovedovanju zgodbe zagotoviti koherentnost, torej logično zgradbo, v kateri so razumljivo predstavljeni dogodki, misli, počutja, ustrezne časovno-vzročne povezave. Zgodba torej temelji na koherentni strukturi, ki pomeni več kot nekaj nepovezanih stavkov, ki bi na koncu poslušalca privedla do vprašanja »In kaj potem?«; L. Marjanovič Umek doda še, da je za zgodbo nujna tudi ustrezna kohezivnost oz.

povezanost, ki se kaže tako, da otroci uporabljajo različna slovnična sredstva, s katerimi zagotovijo povezanost besedila oz. logično razmere znotraj posameznih vsebin.

Avtorice in avtorji, ki se so podrobneje ukvarjali z ocenjevanjem otroške zgodbe (Fein 1995, Pelegrini in Glada 1998 v Kranjc, Marjanovič Umek in Fekonja 2006: 81, Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc 2004), so izdelali različne kriterije, ki temeljijo na dveh osnovnih komponentah zgodbe – na koherentnosti in kohezivnosti.

N. Stein (Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 81) je preučevala koherentnost zgodb otrok, starih pet, osem in deset let. Otroke je prosila, naj ob treh različnih izjavah³ povedo zgodbo. V namene ocenjevanja koherentnosti je oblikovala kriterije, ki omogočajo uvrstitev zgodbe v eno od petih ravni: zgodbe brez strukture, zgodba, v kateri prevladuje opis, zgodba, v kateri gre za enostavno časovno nizanje dogodkov, zgodba, v kateri so prepoznavne vzročno-posledične dejavnosti, in zgodba, v kateri so dogodki prepoznavno povezani z namenom oz. ciljem zgodbe.

Rezultati raziskave so pokazali, da je večina starejših otrok pripovedovala zgodbe, v katerih so dogodki prepoznavno povezani z namenom oz. ciljem zgodbe. Raziskava je za to delo pomembna, ker so sodelovali tudi petletni otroci (kot že omenjeno, pet- oz. šestletni otroci sodelujejo tudi v naši raziskavi), ki pa so pripovedovali enostavnejše zgodbe z enostavnim časovnim zaporedjem dogodkov.

Tudi Pellegrini in Galda (1998 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 82) sta v svoje študije, v kateri so otroci zgodbo povedali potem, ko jim jo je testator prebral (tak način smo uporabili tudi v empiričnem delu), oblikovala kriterije za določanje razvojne ravni zgodbe, ki so jo otroci povedali ob ilustracijah. Ti kriteriji so:

- če otrok preprosto poimenuje prvine na posamezni ilustraciji, gre za poimenovanje,

³ Začetne izjave so bile naslednje:

- Nekoč je bila velika lisica, ki je živela v votlini blizu gozda ...
- Nekoč je živela majhna deklica, ki ji je bilo ime Alica in je živela v hiši blizu gozda ...
- Nekoč je živel majhen deček, ki mu je bilo ime Alan in je imel veliko različnih igrač.

- če otrok opisuje posamezne ilustracije, pri tem pa ne rabi preteklika ali časovnih določil, gre za zgodbo, ki vsebuje opise, ki usmerjajo dejavnosti, prikazane na ilustracijah,
- če otrok zgodbe ne pripoveduje ob ilustracijah, oblikuje eno ali več delnih zgodb, pri čemer rabi preteklik in časovna določila, gre za nepovezani dialog,
- če otrok pripoveduje povezano in koherentno zgodbo in se pri tem ozira k ilustracijam in kaže nanje, gre za zgodbo, povedano za poslušalce,
- če otrok v svojo zgodbo vključi junaka prebrane zgodbe, vendar spremeni časovno zaporedje, gre za izmišljeno zgodbo,
- otrok lahko oblikuje tudi zgodbo, ki je podobna prebrani zgodbi, vendar ji ni popolnoma enaka,
- ali pa je zgodba enaka prebrani zgodbi (če otrok po spominu pripoveduje zgodbo, ki je enaka prebrani, pri tem pa kaže na ilustracije).

A. Miljak (1979 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 82) pa opisuje štiri razvojne ravni otrokovega pripovedovanja ob ilustracijah:

- perceptivna rekognicija (otrok našteva stvari, predmete in živali, ki so na sliki),
- nepopolni opis (v zgodbi prevladuje statični opis oz. nizanje opazanj),
- elaboriran govor (otrok se pri opisovanju slike opira tudi na lastne izkušnje, prepoznavna vse odnose na sliki itn.),
- povezovanje dogajanja na slikah (otrok opiše vsako sliko kot aktivno dogajanje ter svoje opise sestavi v logično zaporedje).

Avtorica je na podlagi rezultatov svoje raziskave zaključila, da večina otrok, starih pet do šest let, opisuje slike na drugi (nepopolni opis) in tretji (elaboriran govor) ravni, le posamezni otroci v tem starostnem obdobju dosegajo tudi četrto raven (povezovanje dogajanja na slikah).

Tudi slovenske avtorice L. Marjanovič Umek, S. Kranjc in U. Fekonja (Kranjc in dr. 2003, Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2003; Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc 2003 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 82) so v namene ocenjevanja razvojne ravni otroške zgodbe oblikovale kriterije, ki so jih razdelile v dve skupini:

- koherentnost zgodbe,
- kohezivnost zgodbe.

Koherentnost zgodbe

Pri koherentnosti zgodbe gre za globinsko povezanost med deli sporočila, nanaša pa se na strukturo pripovedovane zgodbe. Kriteriji za umestitev zgodbe na posamezno raven so naslednji:

1. Zgodba brez strukture: npr. *Tukaj dala. Kraljica stopila v lužo. Ta, ta je imela žogo. Papiga je bila v kletki.*
2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij. Npr.: *Tukaj je kraljevič. Deževalo je. Kraljična je mokra in trka na vrata. Kraljevič ji odpre. Kraljica da pod odejo grah in gredo spat. Kraljična ni dobro spala. To je prava kraljična.*
3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov. Npr. *Živel je kralj, ki je iskal kraljično. Potem je prišel domov. Potem je deževalo. Nekdo je potrkal na vrata. Stari kralj je šel odpret pa je bila zunaj kraljična. Rekla je, da je prava.*
4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov ter odnosov med njimi, npr.: *Kraljevič je želel pravo kraljično. Bil je zelo potr. Potem je nekdo potrkal na vrata. Bila je kraljična. Stara kraljica je položila zrno graha na posteljo in kraljična je morala spati gor. Zjutraj je povedala, da je zaspana, ker je slabo spala. Potem je kraljevič vedel, da je prava kraljična.*
5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov, npr.: *Kraljevič je hodil po vsej deželi in iskal kraljično, ki bi bila prava. A je bilo pri vsaki nekaj narobe. Potem se je vrnil v svoj dom. /.../ Tako je kraljična spoznala, da je prava kraljična. Samo kraljična lahko začuti zrno na najvišji blazini. In to zrno so potem nesli v muzej.*

Pri določanju razvojne ravni zgodbe (glede na koherentnost) upoštevamo najvišjo raven, ki jo je otrok dosegel v svojem pripovedovanju (Kranjc in dr. 2007); če je otrok v zgodbi opisal vzročno-posledične odnose, je njegova zgodba uvrščena na peto, tj. najvišjo, razvojno raven, čeprav v zgodbi prevladujejo opisi misli in čustev junakov in odnosov med njimi, ki so značilni za četrto raven koherentnosti zgodbe. Ali drugače: če v zgodbi prevladujejo preprosti opisi ilustracij (2. raven), vendar se pojavi tudi enostavno časovno nizanje dogodkov (3. raven), potem je zgodba uvrščena na 3. raven.

Strukturalno celovitost zgodbe, ki jo otrok pripoveduje na osnovi prebranega besedila (pravljice, zgodbe), pa lahko ugotavljamo tudi po naslednjih kriterijih (Marjanovič

Umek, Lešnik Musek, Kranjc in Fekonja 2001 v Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 83):

- opredelitev prostora in/ali časa,
- odnos med osebami,
- časovno zaporedje dogodkov,
- vzročno-posledični odnosi,
- odmik od predstavljene zgodbe.

L. Marjanovič Umek in U. Fekonja (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 83) pravita, da se moramo zavedati, da strukturalna raven zgodbe ni nekaj stalnega. Gre namreč za proces, ki ga je moč spodbujati z različnimi podporami otrokovemu mišljenju.

Kohezivnost zgodbe

Pri kohezivnosti zgodbe pa gre za površinsko zgradbo pripovedovane zgodbe. Merila za ocenjevanje kohezivnosti zgodbe so omenjene avtorice razdelile v dve podskupini (od razvojno nižjih do razvojno višjih):

A. Tematska razporeditev

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Nekoč je šel kralj iskat ženo. Tuki je žalosten. Mokre kaplice padajo iz las. Kraj je pogledal, kaj se dogaja odzuni. Grah je pojedla in celo nič je zaspala.

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Nekoč je živel princ, ki si je želel kraljično. In je po celem svetu iskal kraljično, a je ni najdel. In iskal jo je in iskal in nekega dne je prišel do gradu. V gradu je bila kraljična in bližala se je noč. Kraljica in kraljična sta šli v sobo, da je kraljica pokazala kraljični, kje spi. Kraljica si je mislila, če bi ona spala na zrnu graha. In je kraljična šla spat in drugo jutro so jo vprašali, kako je spala. »Spala sem zelo hudo, kar naprej me je nekaj žulilo.«

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: *Potem je kraljevič stekel in prišel na vrata. Potem je kraljevič zagledal kraljično, ki je bila vsa mokra.*

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: *Prišla je mokra kraljična. Ta je bila prava. Zrno graha je položila, da bi spala. So jo vprašali, kako si spala.*

Merila kohezivnosti zgodbe označujejo tako nizko kohezivne zgodbe, za katere so značilni tematski preskoki in ponavljanja besed, kar dela zgodbo manj kohezivno in nepovezano (npr. *In je ... in je ... po svetu šou in ni našel svoje kraljične. Pol jo je spet potrka ... potrka ... potrkalo na vrata ...*), kot tudi visoko kohezivne zgodbe brez tematskih preskokov, v katerih otrok uporablja zaimke, nadpomenke ipd. (npr. *Prišla je mokra kraljična. Ta je bla taprava.*).

Pri ocenjevanju kohezivnosti pa se ne upošteva najvišje razvojne ravni, ki jo je otrok v zgodbi dosegel, tako kot se najvišja razvojna raven upošteva pri koherentnosti, temveč se upošteva prevladujoča raven skozi celotno zgodbo; zgodbo uvrstimo na drugo razvojno raven pri sredstvih, s katerimi ohranjamo referenco, če je ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ipd. prevladujoči način pripovedovanja skozi celotno zgodbo.

Opisani kriteriji so bili uporabljeni za ocenjevanje in analizo zgodb, ki so jih v eni od raziskav pripovedovali otroci, stari od 4 do 8 let, razdeljeni v tri skupine: otroci, stari od 4,0 do 4,6 let, otroci, stari od 6,1 do 6,6 let, in otroci, stari od 7,6 do 8,2. Izsledki raziskave so pokazali:

- Štiriletni otroci so ob slikanici najpogosteje pripovedovali zgodbe brez strukture ali zgodbe z enostavno strukturo, ki je vključevala bolj ali manj statično opisovanje ilustracij v slikanici.
- Šestletni otroci so pogosteje kot štiriletniki pripovedovali zgodbe na razvojno višjih ravneh, in sicer zgodbe s strukturo, v katerih je prevladovalo časovno nizanje dogodkov. Te zgodbe so bile še vedno precej statične.
- Osemletni otroci pa so večinoma pripovedovali zgodbe z opisi misli in čustev junakov, med junaki so bili vzpostavljeni ustrezni odnosi in povezave, prav tako so v zgodbe pogosto vključevali tudi opis vzročno-posledičnih odnosov.

Razlike med otroki pa so bile tudi glede na doseženo razvojno raven kohezivnosti. Štiriletni otroci so najpogosteje pripovedovali zgodbe s tematskimi preskoki, v njihovih zgodbah je bilo tudi veliko ponavljanja.

Zgodbe šest- in osemletnih otrok so pogosteje kot zgodbe štiriletnih otrok vsebovale linearno tematsko razporeditev brez tematskih preskokov, pri pripovedovanju so otroci pomembno pogosteje rabili zaimke, nadpomenke in podpomenke. Pri prvem delnem rezultatu znotraj kohezivnosti, to je pri tematski razporeditvi, so razlike med šest- in osemletnimi otroki zelo majhne in statistično nepomembne, saj, kot kažejo rezultati, že večina šestletnih otrok dosega višjo razvojno raven znotraj tega kriterija, to je linearno razporeditev brez tematskih preskokov, hkrati pa statistično pomembno nižje rezultate pri drugem delnem rezultatu kohezivnosti, to je pri sredstvih za ohranjanje reference.

Primerjave povedanih zgodb tako po kriteriju koherentnosti kot kriteriju kohezivnosti kažejo, da so že šestletni otroci sposobni tvoriti situaciji primerna in pomensko ustrezna besedila, vendar so ta na površinski ravni oblikovana na sorazmerno preprost način, kar kaže relativno pogosto dobesečno ponavljanje, s katerim se ohranja referenca z zunajjezikovno dejanskostjo.

Pri šestletnih otrocih se, če jih primerjamo s štiriletniki, v pripovedovanju zgodbe ob slikanici zgodi kvalitativni preskok predvsem na področju teme, pri osemletnih otrocih pa, gledano primerjalno s šestletnimi otroki, še na ravni strukture jezika.

Šestletni otroci so že pogosto povedali vsebinsko povezano zgodbo, v kateri so časovno nizali dogodke ali opisovali misli in čustva junakov v zgodbi ter pri tem uporabljali višjo razvojno raven tematske razporeditve, vendar so imeli kar nekaj težav z ustrezno rabo slovničnih struktur (ponavljanje z zaimki, raba nadpomenk, podpomenk).

Rezultati so pokazali, da je povezanost koherentnosti in kohezivnosti zgodbe štiri- in osemletnikov visoka in statistično pomembna. Statistično pomembna je tudi pri šestletnikih; vendar ne med koherentnostjo in obema delnima rezultatoma, ampak le med koherentnostjo in skupnim rezultatom kohezivnosti ter prvim delnim rezultatom, tj. tematsko razporeditvijo, medtem ko je povezanost med koherentnostjo in drugim delnim rezultatom kohezivnosti nizka in statistično nepomembna.

II. EMPIRIČNI DEL

Problem raziskave in hipoteze

Oprelitev problema

V diplomskem delu smo želeli raziskati jezikovne sposobnosti pet- oziroma šestletnih otrok. Ugotavljali smo, kako kakovost družinskega okolja, izobrazba staršev in socialno-ekonomski status družine vplivajo na otrokovo jezikovno zmožnost.

Hipoteze

Hipoteza 1: Stopnja izobrazbe staršev vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 2: Stopnja izobrazbe matere vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 3: Stopnja izobrazbe očeta vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 4: Zaposlenost otrokovih staršev vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 5: Zaposlenost otrokove matere vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 6: Zaposlenost otrokovega očeta vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 7: Število otrok v družini vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 8: Vrstni red otrokovega rojstva v družini vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 9: Branje otrokom pozitivno vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 10: Starost, pri kateri so začeli otroku brati, vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 11: Pogostnost branja otrokom vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 12: Raznovrstnost gradiva, ki ga doma prebirajo otrokom, vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnosti.

Hipoteza 13: Pogovor z otrokom po branju vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 14: Branje otrokom pred spanjem vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 15: Starost, pri kateri so starši začeli otroku brati pred spanjem, vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 16: Bralno gradivo doma pozitivno vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 17: Izposojeno bralno gradivo doma vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 18: Otrokovo obiskovanje knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 19: Pogostnost obiskovanja knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 20: To, kdo otroku izbere bralno gradivo, vpliva na otrokovo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Metodologija

Opis vzorca

V raziskavi so sodelovali otroci zadnje starostne skupine v vrtcu – pet oz. šestletni otroci –, ter njihovi starši. Starši so izpolnili vprašalnik ter podali izjavo, da se strinjajo, da njihov otrok sodeluje v raziskavi.

Raziskava je potekala v dveh vrtcih oz. v treh oddelkih. Sodelovalo je 31 otrok in njihovih staršev. V okviru prvega vrtca je sodelovalo 15 otrok, v okviru drugega pa 16.

Vzorec otrok je priložnostni, osnovna množica pa hipotetična – vanjo sodijo vsi pet- oz. šestletni otroci v Sloveniji, ki so podobni enotam iz vzorca.

Metoda zbiranja gradiva

Podatki so bili zbrani v septembru in prvem tednu oktobra 2013, v dopoldanskem času.

Predvidevala sem, da bo raziskava potekala le v enem vrtcu, zato sem v aprilu 2013 prosila za dovoljenje ravnatelja naključnega vrtca. Po pridobljenem dovoljenju v začetku junija 2013 sem odnesla vprašalnike in izjave v vrtec. Zaradi preoblikovanja skupine otroci te starosti vrtca niso več obiskovali, zato sem raziskavo odložila na september.

V septembru sem se ponovno povezala z vodjo enote vrtca, kasneje pa še z dvema vzgojiteljicama in pomočnicama. Dogovorili smo se, kdaj bom začela s snemanjem. Na vnaprej dogovorjen dan sem prišla v vrtec, se predstavila in poklicala enega izmed otrok, katerega starši so izpolnili vprašalnik in izjavo, in odšla z njim v kabinet. Tam sem mu prebrala pravljico Svetlane Makarovič z naslovom *Veveriček posebne sorte* z ilustracijami Marjana Mančka. Ko sem otroka prosila, naj mi s pomočjo knjige pove obnovo slišane, je bil tiho. Tudi po mojem prigovarjanju ni povedal ničesar, rekel je, da se ničesar ne spomni. Tudi ob listanju pravljice je bil tiho. Ko sem otroka pripeljala nazaj v skupino, mi je vzgojiteljica povedala, da je ta otrok bolj tih in mi svetovala, naj povabim katerega izmed pogumnejših. Vzgojiteljica mi je predlagala ime deklice, ki je bila zelo navdušena nad tem, da bo lahko sodelovala kot ena izmed prvih. Ko sem ji prebrala pravljico, tudi ona ni zmogla povedati obnove, čeprav je bil njen govor v komunikaciji z menoj podoben ravni odraslega. Medtem ko sem prebirala pravljico, sem jo opazovala, kaj počne. Najprej si je podrobno pogledala mene, nato še vse v kabinetu (kjer še ni bila). Nato je začela spraševati, kdo sem, kaj počnem in zakaj to delam.

Ko sem poklicala še tretjega otroka in prav tako ni povedal ničesar; rekel je le, da hoče nazaj v skupino, sem težavo povedala vzgojiteljici. Pravljica *Veveriček posebne sorte* je sicer primerna za otroke, stare od štiri do osem let, vendar je po mnenju vzgojiteljice

preveč zahtevna, da bi obnovo povedali že prvič, ko jo slišijo. Poleg tega sem bila za otroke nova oseba v novem prostoru (kabinetu), zato so otroci vso pozornost namenili meni in prostoru, pravljice pa sploh ne poslušali. Postopek sva zato spremenili.

Naslednji dan sem v skupino prišla v času, ki je namenjen igranju. Eno uro in pol sem se družila z otroki, se z njimi pogovarjala in igrala. Po eni uri in pol smo se skupaj z vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice zbrali v kotičku, namenjenemu branju pravljic, se posedli v krog, jaz pa sem začela z branjem pravljice. Med poslušanjem so začeli nekateri otroci klepetati, zato jih je vzgojiteljica umirila. Nato sem otrokom povedala, zakaj potrebujem njihovo pomoč. Vprašala sem, kdo bi šel prvi z mano v kabinet. V kabinetu sem pravljico vsakemu otroku prebrala še enkrat. Po končanem branju sem otroku ponudila slikanico in ga prosila, če mi pove obnovo. Vsakega posebej sem posnela s snemalnikom. Med poslušanjem otrokove obnove sem bila tiho, če pa je bil otrok dlje časa tiho, sem uporabila vprašanje: »In potem?« Če me je otrok vprašal po določenem podatku iz pravljice, sem rekla, da ne vem. Po končanem snemanju v prvi skupini sem se dogovorila za snemanje v drugi skupini.

Naslednji dan sem ravno tako prišla v skupino ob enakem času kot v prvo skupino in se eno uro in pol družila z otroki. Nato sem jim prebrala pravljico na enak način kot v prvi skupini, povedala, zakaj potrebujem njihovo pomoč, ter vprašala, kdo bi šel prvi z mano v kabinet. V kabinetu sem vsakemu otroku pravljico prebrala še enkrat in pri vseh dejavnostih ravnala enako kot v prvi skupini.

Že ob prvem srečanju z vzgojiteljico v prvem vrtcu sem ugotovila, da se za sodelovanje v raziskavi ni odločilo dovolj staršev, da bi jo lahko izpeljala do konca. Ko sem izločila prve tri otroke, ki so pravljico slišali le enkrat, sem imela le 15 anketnih vprašalnikov in izjav, zato sem poslala prošnje za izvedbo empiričnega dela še v štiri vrtce, od tega sem dobila en odgovor. Z ravnateljico sva se sestali in dogovorili za izvedbo, predala sem ji tudi vprašalnike, ki jih je predala vzgojiteljici in pomočnici vzgojiteljice. Z vzgojiteljico in njeno pomočnico sem se povezala tudi sama; ko so starši vrnilo vprašalnike (na vprašalnike sva z ravnateljico napisali datum, do katerega dne morajo vrniti vprašalnike), sem prišla v skupino. Z otroki sem se najprej družila eno uro in pol pri igranju, nato pa sem jim na enak način prebrala pravljico kot v prejšnjih dveh skupinah. Snemanje je potekalo v primerljivem prostoru kot v prvem vrtcu.

Po končanem snemanju sem vse zgodbe dobesedno prepisala in obdelala vprašalnike. Transkripcija govora ni fonetična, temveč je prilagojena pravopisni normi. Za to smo se odločili, ker ne bomo opazovali pojavov na glasoslovni ravni.

Metoda obdelave podatkov

Vprašalnik za starše je bil obdelan s programom za statistično obdelavo podatkov SPSS, dobesedne prepise otrokovih zgodb sem obdelala ročno ter s spletnim programom za štetje besed (www.wordcounter.net), pri preverjanju hipotez sem si prav tako pomagala s SPSS-om.

V raziskavi bom uporabila deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja.

Z deskriptivno metodo ugotavljamo stanje pedagoškega polja, pri tem pa si ga vzročno ne pojasnjujemo. Gre za opisovanje pedagoških pojavov. Šele kasneje, ko pojave že nekoliko spoznamo, lahko iščemo možne razloge za obstoječe stanje.

S kavzalno-neeksperimentalno metodo pa iščemo odgovore predvsem na vprašanje »zakaj« in pojave tudi vzročno pojasnjujemo. To metodo uporabljamo, ko želimo spoznati zakonitosti nekega pedagoškega pojava in ob njegovem opisu zanj najti tudi vzročno-posledične povezave. (Sagadin 1993: 12)

Pripomočki

V raziskavi je bil uporabljen preizkus pripovedovanja slišane zgodbe. Otroci so zgodbo pripovedovali ob slikanici avtorice Svetlane Makarovič z naslovom *Veveriček posebne sorte*.

Kot instrument za zbiranje podatkov je bil uporabljen vprašalnik. Vseboval je nagovor, ki je vključeval namen raziskave, opis postopka raziskave ter zahvalo za sodelovanje. Nato je spraševal:

- o imenu otroka,
- o mesecu in letu otrokovega rojstva,

- o izobrazbi očeta in matere,
- ali sta oče in mati zaposlena,
- koliko otrok je v družini,
- kateri po vrstnem redu rojstva je otrok, za katerega izpolnjujejo vprašalnik,
- ali otroku berejo,
- kako pogosto mu berejo,
- pri kateri starosti so začeli brati,
- kdo mu bere,
- ali se o prebranem z otrokom pogovarjajo,
- ali otroku berejo pred spanjem,
- pri kateri starosti so otroku začeli brati pred spanjem,
- ali ima otrok doma svoje bralno gradivo,
- ali ima otrok doma izposojeno bralno gradivo,
- ali z otrokom obiskujejo knjižnico,
- kako pogosto z otrokom obiskujejo knjižnico,
- kdo otroku izbere bralno gradivo.

Skupno je obsegal 11 vprašanj, nekatera vprašanja so obsegala še podvprašanja. Šest vprašanj je bilo zaprtega tipa (možnost odgovora da ali ne), ostala pa odprtega tipa.

Vprašalnik se je zaključil z izjavo staršev, da so seznanjeni s tem, da njihov otrok in njihova družina sodelujeta v raziskavi.

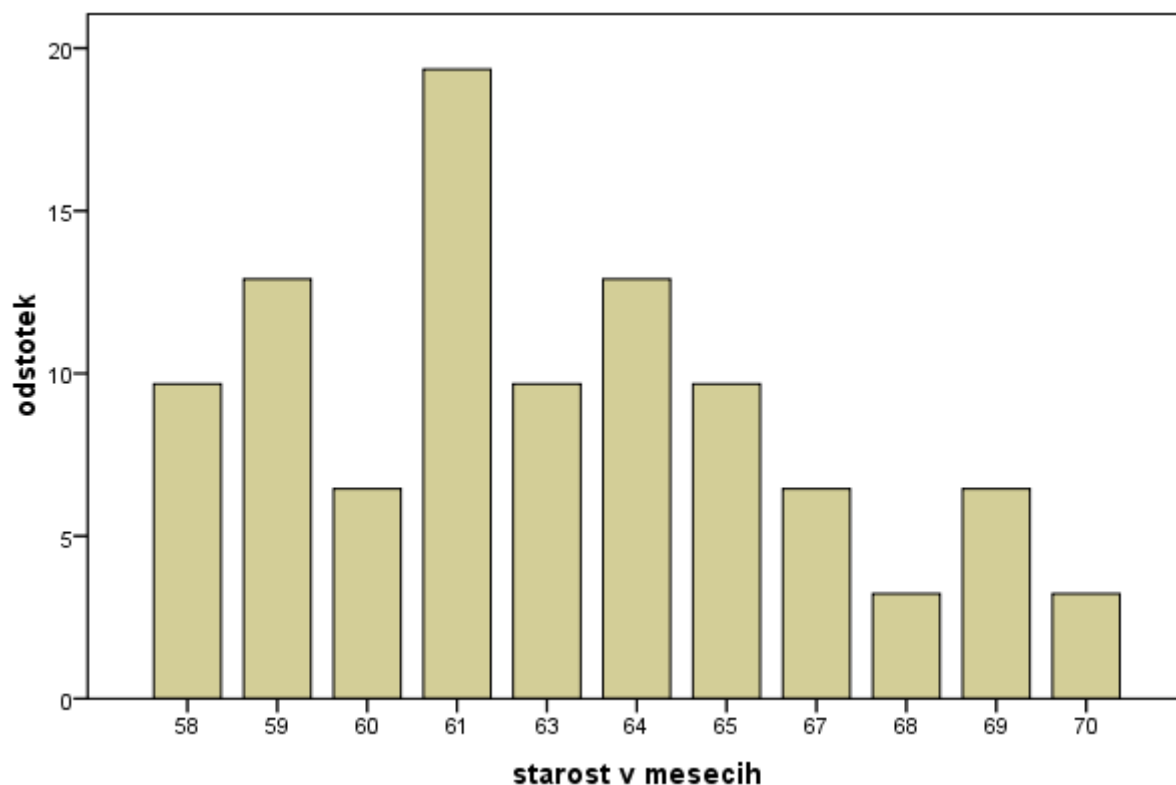
Takoj po zaključku snemanja so imena vseh otrok postala številke, s čimer je otrokom in staršem zagotovljena anonimnost.

Rezultati raziskave

Analiza vprašalnikov

Starost otrok

V povprečju so bili otroci v raziskavi stari 62,77 mesecev. Najmanjša starost v vzorcu je bila 58 mesecev, najvišja pa 70 mesecev. Vsi otroci iz vzorca naj⁴ bi v naslednjem šolskem letu (tj. leto 2014/2015) obiskovali 1. razred devetletne osnovne šole.

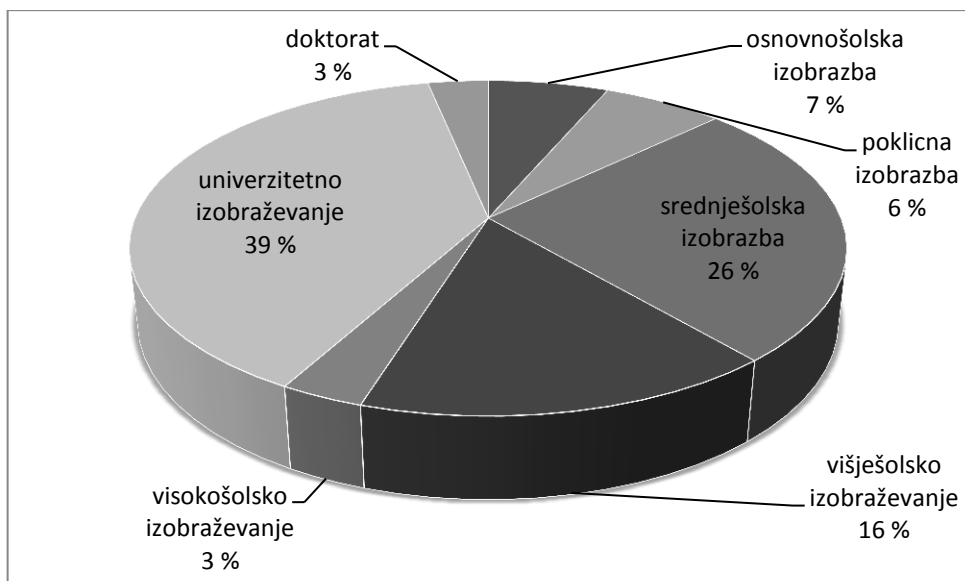
Slika 1: Starost otrok v mesecih (v odstotkih)

Izobrazba staršev

Izobrazba matere

2 materi (6,5 %) imata osnovnošolsko izobrazbo, 2 materi (6,5 %) ima poklicno izobrazbo, 8 mater (25,8 %) ima srednješolsko izobrazbo, 5 mater (16,1 %) ima višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo, 12 mater (38,7 %) ima univerzitetno izobrazbo in 1 mati (3,2 %) ima doktorat. Splošna slika pokaže, da ima 61,29 % mater več kot srednješolsko izobrazbo.

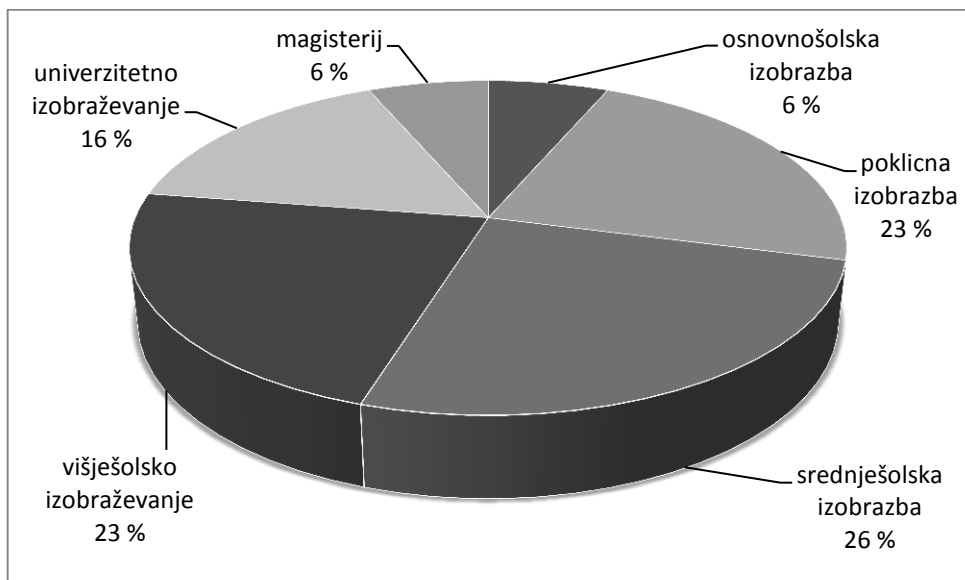
⁴ Glede enega otroka se še odločajo, ali bo v vrtcu ostal leto dlje.

Slika 2: Stopnja izobrazbe matere (v odstotkih)

Izobrazba očeta

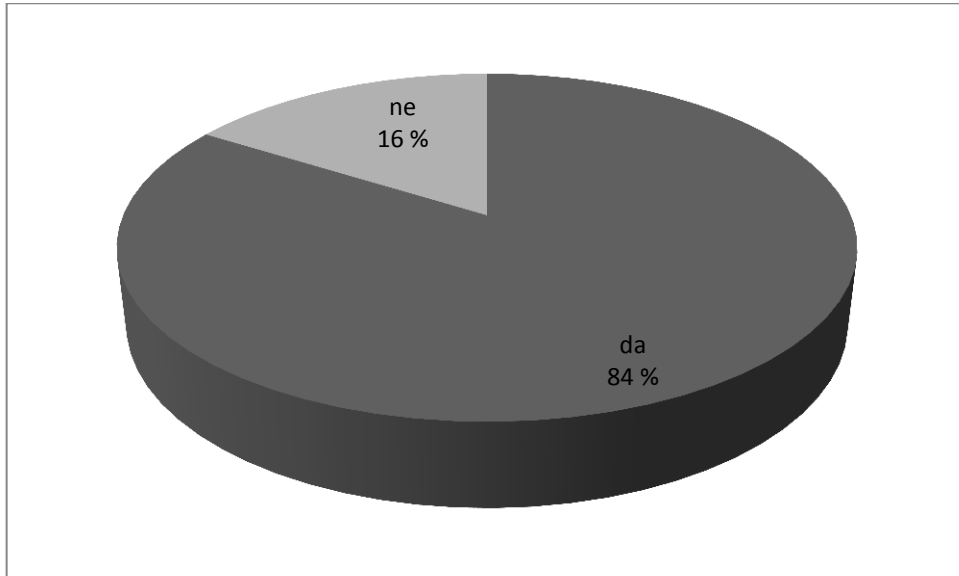
2 očeta (6,5 %) imata osnovnošolsko izobrazbo, 7 očetov (22,6 %) ima poklicno izobrazbo, 8 očetov (25,8 %) ima srednješolsko izobrazbo, 7 očetov (22,6 %) ima višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo, 5 očetov (16,1 %) ima univerzitetno izobrazbo in 2 očeta (6,5 %) imata magisterij. Splošna slika pokaže, da ima 54,83 % očetov več kot srednješolsko izobrazbo.

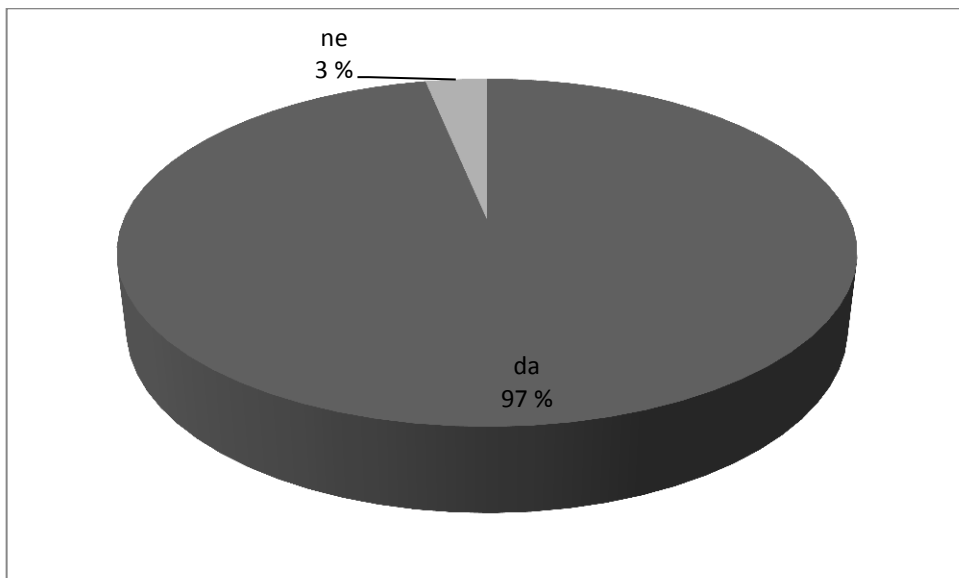
Slika 3: Stopnja izobrazbe očeta (v odstotkih)

Zaposlenost staršev

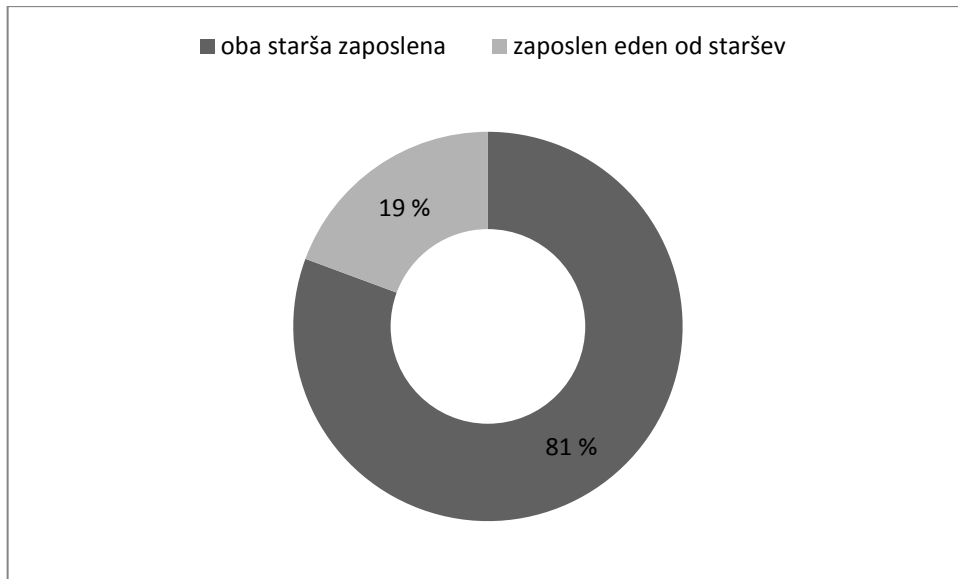
26 mater (83,9 %) je zaposlenih, 5 (16,1 %) mater pa ni zaposlenih. Le en oče ni zaposlen (3,2 %), ostali pa so vsi zaposleni. V 80,6 % družin otrok, ki so sodelovali v raziskavi, sta zaposlena oba starša.

Slika 4: Zaposlenost mater (v odstotkih)

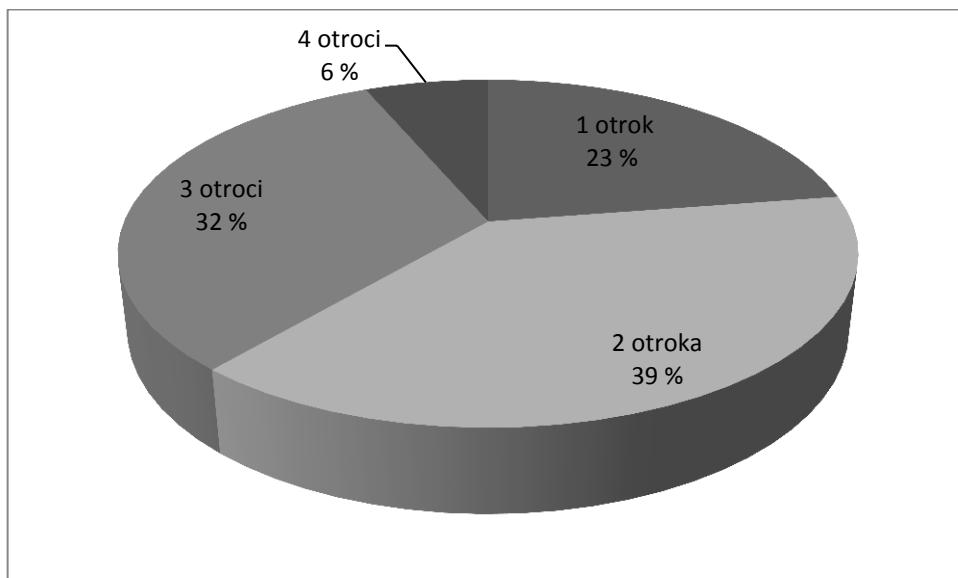
Slika 5: Zaposlenost očetov (v odstotkih)

Slika 6: Zaposlenost staršev (v odstotkih)

Število otrok v družini

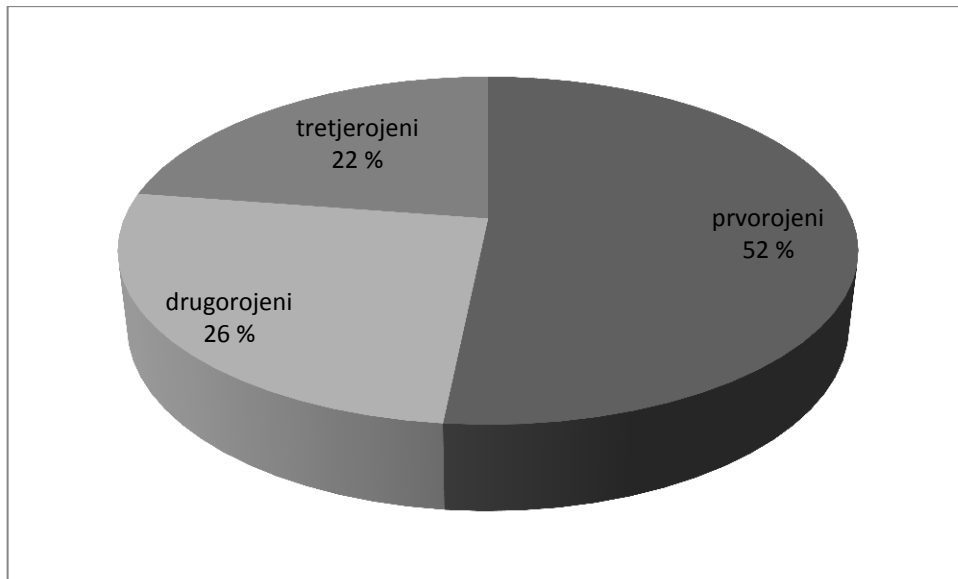
7 družin (22,6 %), ki so sodelovale v raziskavi, ima enega otroka. 12 družin (38,7 %) ima dva otroka, 10 družin (32,3 %) ima tri otroke in 2 družini (6,5 %) imata štiri otroke.

Slika 7: Število otrok v družinah sodelujočih (v odstotkih)

Vrstni red rojstva

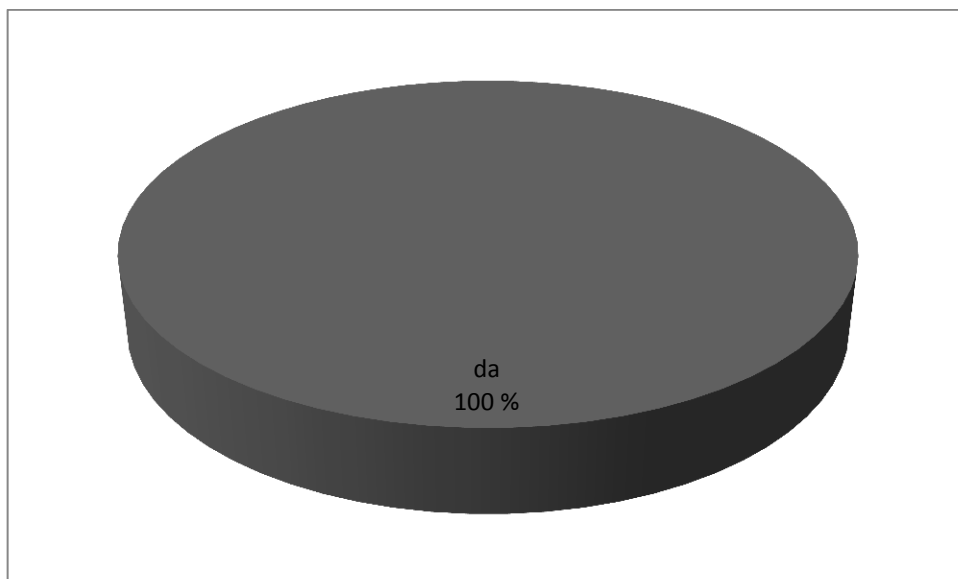
16 (51,6 %) sodelujočih otrok je prvorojenih, 8 (25,8 %) je drugorojenih, 7 (22,6 %) otrok pa je tretjerojenih. Dobra polovica otrok je torej prvorojenih, ostali pa so drugo- ali tretjerojeni.

Slika 8: Vrstni red rojstva sodelujočih otrok (v odstotkih)

Branje otroku

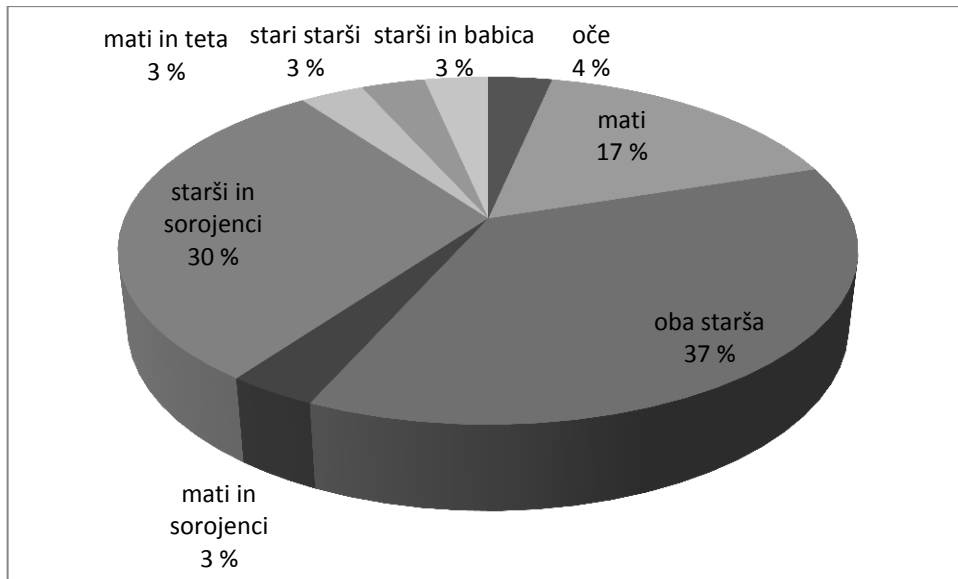
Vsi otroci (100 %) so deležni branja.

Slika 9: Delež branja pred spanjem

Oseba, ki bere

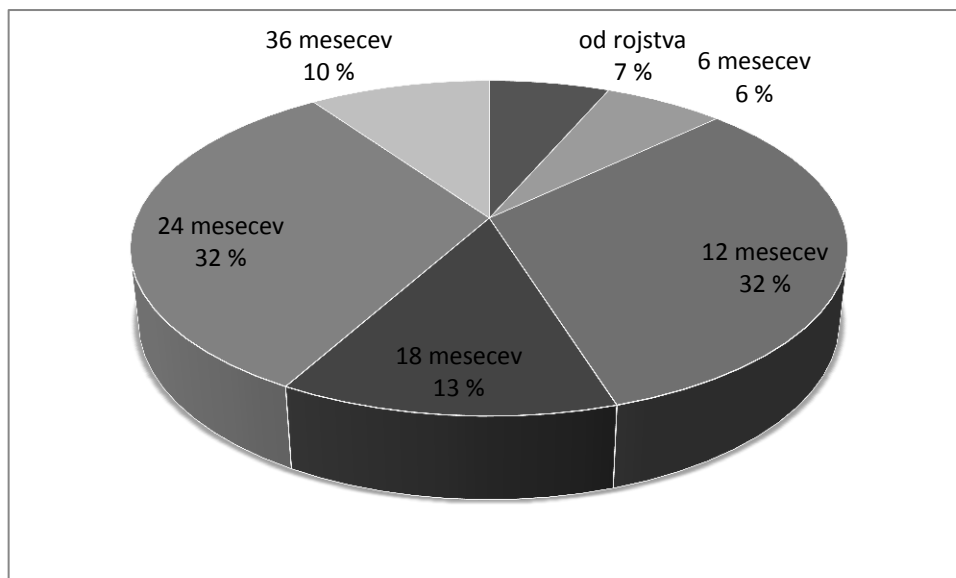
11 otrokom (35,5 %) bereta oba starša, 5 otrokom (16,1 %) bere mati, 1 otroku (3,2 %) bere oče, prav tako 1 otroku (3,2 %) berejo mati in sorojenci, 9 otrokom (29 %) berejo starši in sorojenci, 1 otroku (3,2 %) bereta mati in teta, 2 otrokoma (6,5 %) berejo starši in babica, 1 otroku (3,2 %) pa bere stari starš.

Slika 10: Osebe, ki otroku berejo (v odstotkih)

Starost, pri kateri so začeli otroku brati

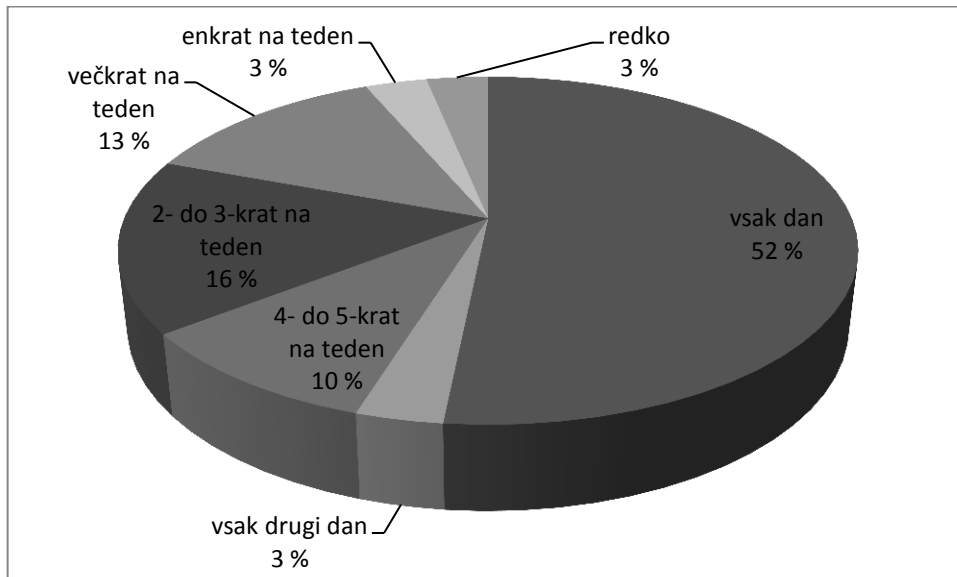
2 otrokoma (6,5 %) berejo od rojstva dalje, prav tako 2 otrokoma od šestih mesecev starosti dalje, 10 otrokom (32,3 %) so začeli brati pri dvanajstih mesecih, 4 otrokom (12,9 %) pri osemnajstih mesecih, 10 otrokom (32,3 %) pri štiriindvajsetih mesecih in trem otrokom (9,7 %) pri šestintridesetih mesecih.

Slika 11: Starost, pri kateri so otroku začeli brati (v odstotkih)

Pogostnost branja

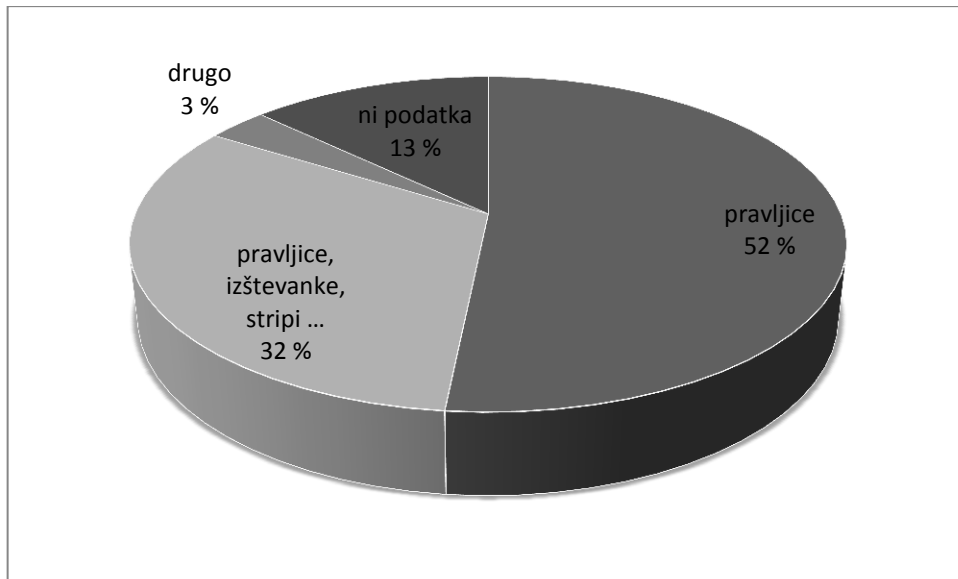
16 otrokom (51,6 %) berejo vsak dan, 1 otroku (3,2 %) berejo vsak drugi dan, 3 otrokom (9,7 %) berejo 4- do 5-krat na teden, 5 otrokom (16,1 %) berejo 2- do 3-krat na teden, 4 otrokom (12,9 %) berejo večkrat na teden, 1 otroku (3,2 %) berejo 1-krat na teden in prav tako 1 otroku (3,2 %) berejo redko.

Slika 12: Pogostnost branja otrokom (v odstotkih)

Vrsta gradiva, ki ga berejo otroku

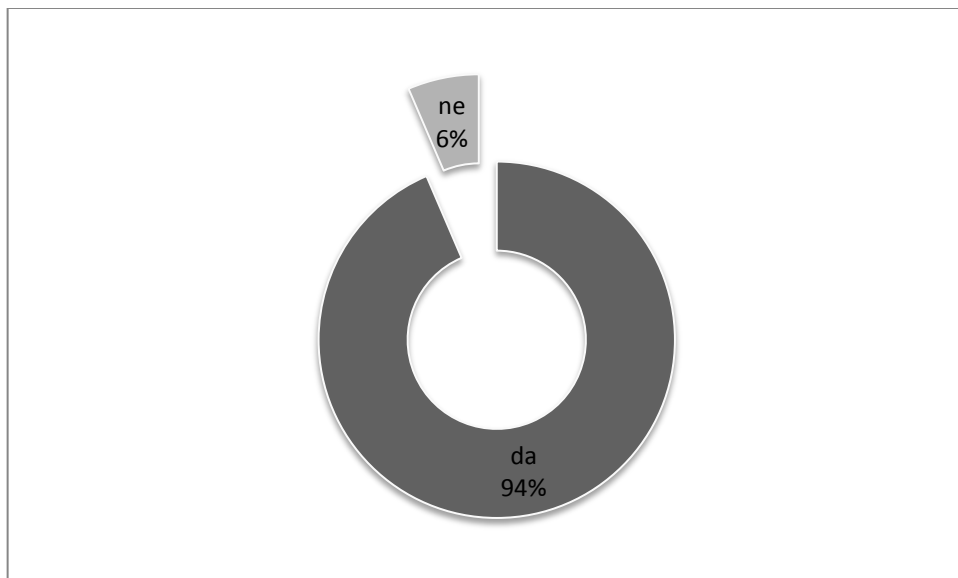
16 otrokom (51,6 %) prebirajo pravljice, 10 otrokom (32,3 %) pa poleg pravljic prebirajo še knjige o živalih, revije, izštevance, zgodbe, stripe, uganke in otroške revije, 1 otroku (3,2 %) prebirajo drugo (gradivo za dopolnitev povedi), 4 starši (12,9 %) pa na vprašanje o vrsti gradiva, ki ga prebirajo otroku, niso odgovorili.

Slika 13: Vrste bralnega gradiva (v odstotkih)

Pogovarjanje o prebranem

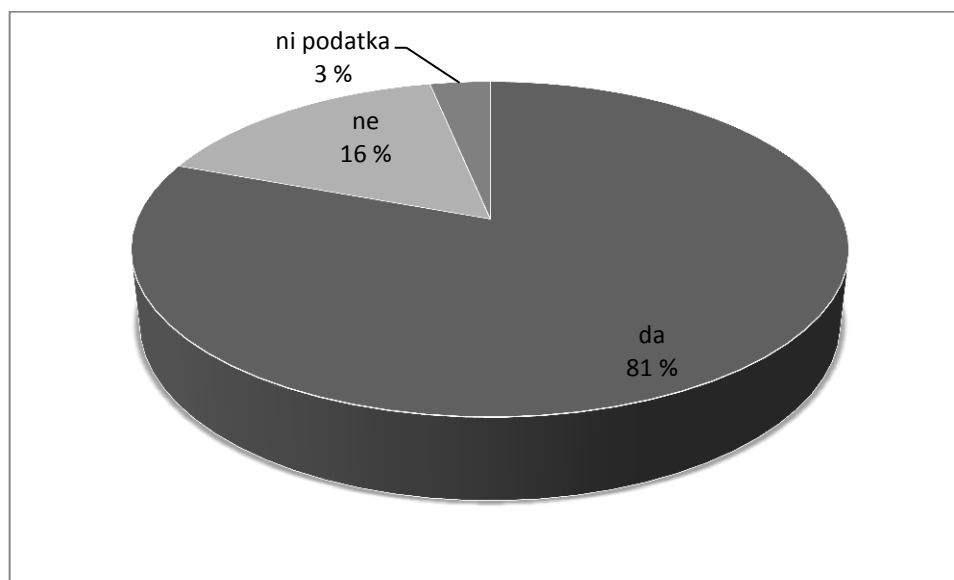
Z 29 otroki (93,5 %) se o prebranem pogovarjajo, z 2 otrokoma (6,5 %) pa se o prebranem ne pogovarjajo.

Slika 14: Pogovor o prebranem (v odstotkih)

Branje pred spanjem

25 otrok (80,6 %) je pred spanjem deležnih branja, 5 otrok (16,1 %) pred spanjem branja ni deležnih, 1 starš pa na to vprašanje ni odgovoril⁵.

Slika 15: Branje pred spanjem (v odstotkih)

Starost, pri kateri so začeli otroku brati pred spanjem

Trem otrokom (9,7 %) so začeli brati takoj po rojstvu, sedmim otrokom (22,6 %) pri 12 mesecih, 3 otrokom (9,7 %) pri 18 mesecih, največ, tj. 8 otrokom (25,8 %), so pred spanjem začeli brati pri 24 mesecih, 3 otrokom, tj. 9,7 %, so začeli brati pri 36 mesecih in enemu otroku (3,2 %) pri 41 mesecih. Kot je bilo že napisano, pa 5 otrokom (16,7 %) pred spanjem ne berejo.

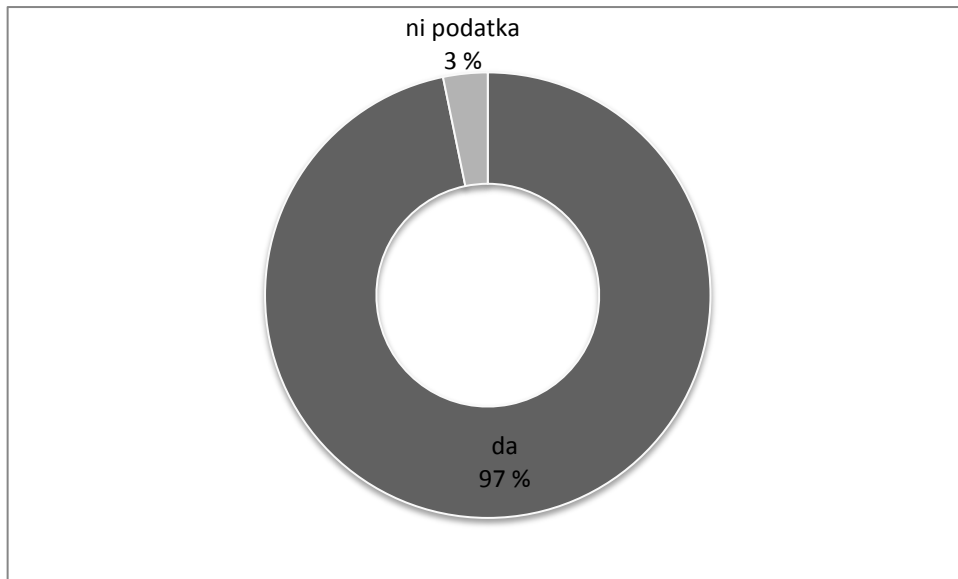
STAROST	F	F(%)
od rojstva dalje	3	9,7
12 mesecev	7	22,6
18 mesecev	3	9,7
24 mesecev	8	25,8
36 mesecev	3	9,7
41 mesecev	1	3,2
niso deležni branja pred spanjem	5	16,7
ni podatka	1	3,2
skupaj	31	100

Tabela 1: Starost, pri kateri so začeli otrokom brati pred spanjem

⁵ Eden izmed anketnih vprašalnikov od vprašanja, ki sprašuje po branju pred spanjem, dalje ni bil izpolnjen, zato s podatki ni mogoče razpolagati.

Lastno bralno gradivo

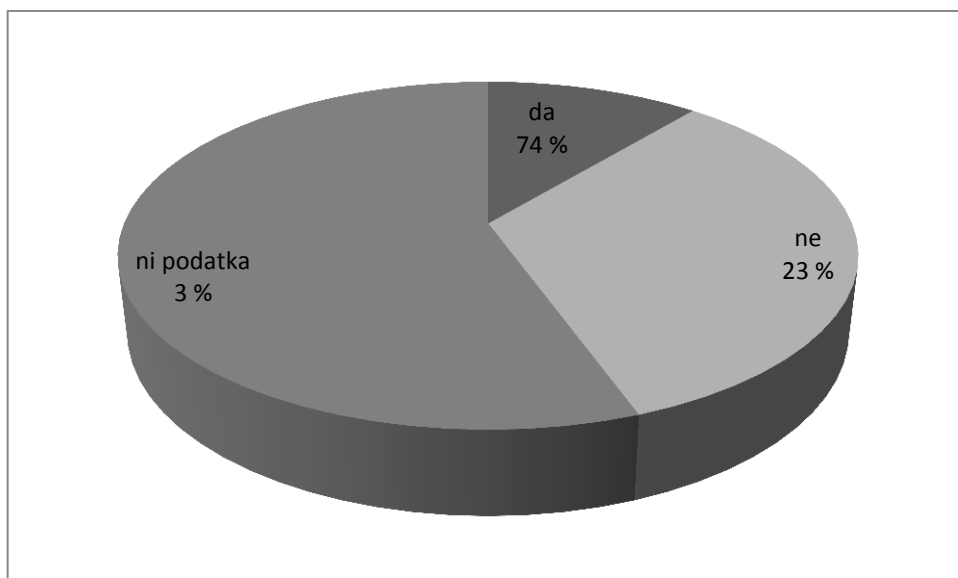
30 otrok (96,8 %) ima doma lastno bralno gradivo, 1 starš (3,2 %) pa na to vprašanje ni odgovoril.

Slika 16: Lastno bralno gradivo doma (v odstotkih)

Bralno gradivo iz knjižnice

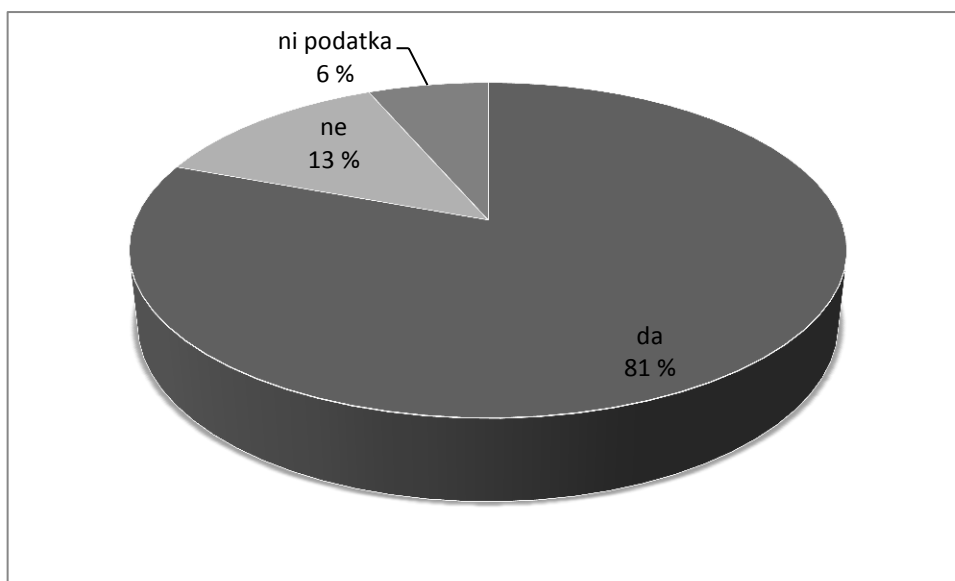
23 otrok (74,2 %) ima doma izposojeno bralno gradivo, 7 otrok (22,6 %) doma nima izposojenega bralnega gradiva, 1 starš (3,2 %) pa na to vprašanje ni odgovoril.

Slika 17: Delež lastnega bralnega gradiva doma

Obiskovanje knjižnice

25 staršev (80,6 %) z otroki obiskuje knjižnico, 4 starši (12,9 %) z otroki ne obiskujejo knjižnice, 2 starša (6,5 %) pa na vprašanje o obiskovanju knjižnice nista odgovorila.

Slika 18: Delež obiskovanja knjižnice

Pogostnost obiskovanja knjižnice

8 staršev (25,8 %) z otroki obiskuje knjižnico 2- do 3-krat na mesec, 4 starši (12,9 %) z otroki obiskujejo knjižnico na 14 dni, 7 staršev (22,6 %) obiskuje knjižnico vsak mesec, 3 starši (9,7 %) obiskujejo knjižnico 3-krat letno, 1 starš (3,2 %) z otrokom obiskuje knjižnico 1-krat letno, prav tako 1 starš (3,2 %) pa z otrokom knjižnico obiskuje redko.

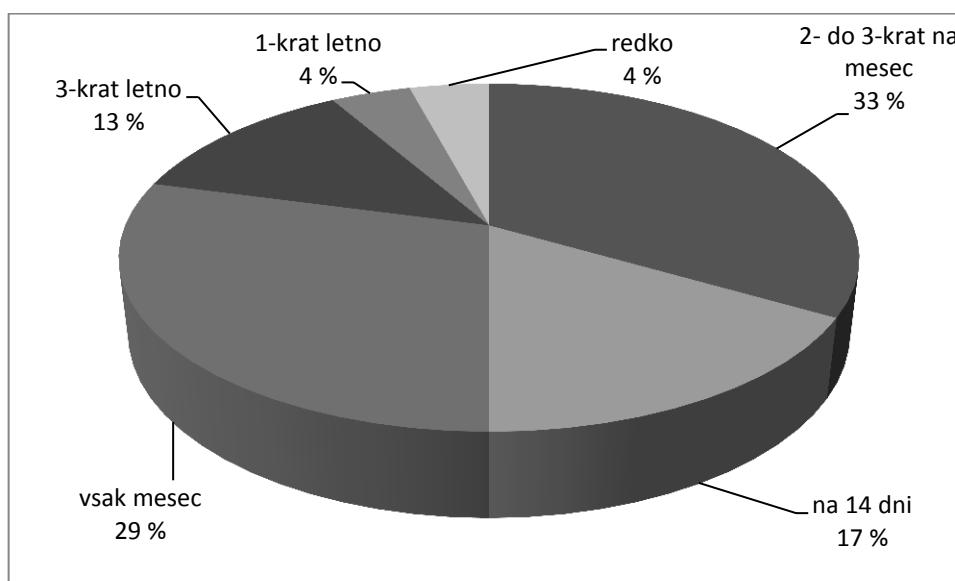
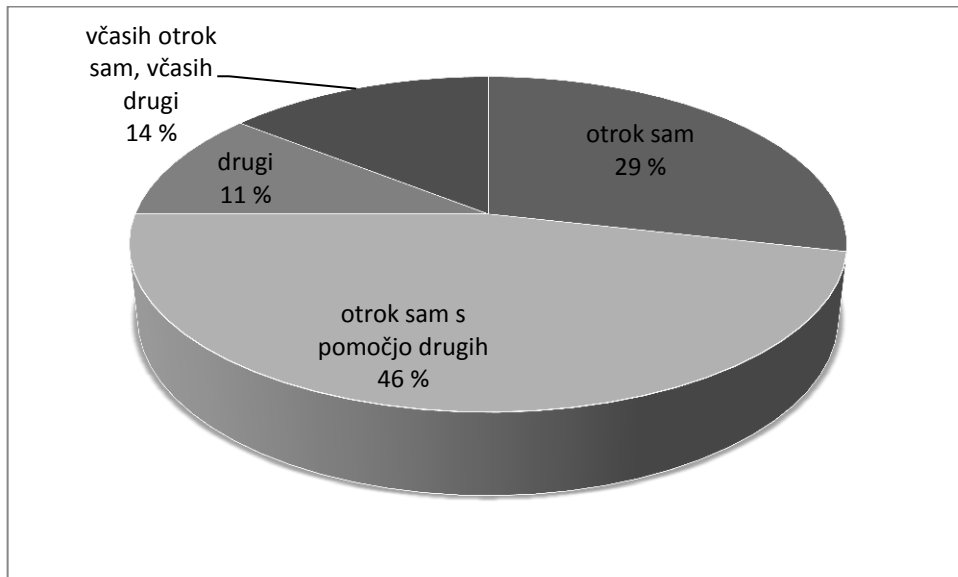

Tabela 2: Pogostnost obiskovanja knjižnice (v odstotkih)

Kdo otroku izbere bralno gradivo

8 otrok (25,8 %) si izbere bralno gradivo samih, 13 otrok (41,9 %) si izbere bralno gradivo samih s pomočjo drugih, 3 otrokom (9,7 %) izberejo bralno gradivo drugi, 4 otroci (12,9 %) pa si včasih izberejo bralno gradivo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi.

Slika 19: Osebe, ki otroku izbere bralno gradivo (v odstotkih)

Analiza zgodb

Količina besed v zgodbi

Zgodbe otrok so obsegale od 17 do 372 besed. Povprečno število besed je 124,35.

Količina različnih besed v zgodbi

Zgodbe otrok so obsegale od 15 do 236 različnih besed. Povprečno število različnih besed je 74,74.

Število povedi⁶

Zgodbe otrok so obsegale od 6 do 38 povedi. Povprečno število povedi v posamezni zgodbi je 17,74.

Količina stavkov oz. osebnih glagolskih oblik v zgodbi

Zgodbe otrok so obsegale od nobenega do 71 stavkov oz. osebnih glagolskih oblik. Povprečno število stavkov je 22. Pri tem je potrebno poudariti, da kot stavke upoštevamo zaokroženo množico besed, zbranih okrog ene osebne glagolske oblike.

Dolžina povedi

Zgodba z najmanjšim povprečjem števila besed v povedi je obsegala 2 povedi, zgodba z najvišjim povprečjem števila besed v povedi pa je obsegala 29 besed. Če izračunamo povprečje dolžine povedi vseh zgodb, dobimo, da je poved povprečno dolga 8,967 besed.

Kategorija	najmanj	največ	povprečje
raziskano področje			
količina besed v zgodbi	17	372	124,35
količina različnih besed v zgodbi	15	236	74,74
količina povedi v zgodbi	6	38	17,74
količina osebnih glagolskih oblik v zgodbi	0	71	22
povprečno število besed v povedih	2	29	8,967

Tabela 3: Analiza zgodb glede količine besed, različnih besed, količine povedi, količine osebnih glagolskih oblik, povprečnega števila besed v povedih

⁶ Poved: najmanjša samostojna enota jezikovnega sporočila, ki je lahko tudi že sama sporočilo. Vir: SSKJ.

Koherentnost

8 zgodb, tj. 25,8 %, dosega raven 2. stopnje koherentnosti, ravno tako 8 zgodb obsega 3. stopnjo koherentnosti, 7 zgodb (22,6 %) dosega 4. stopnjo koherentnosti in 8 zgodb (tj. 25,8 %) dosega najvišjo raven koherentnosti, tj. 5. stopnjo.

stopnja koherentnosti	število	F	F (%)
1. stopnja: zgodba brez strukture		/	/
2. stopnja: zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij		8	25,8
3. stopnja: zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov		8	25,8
4. stopnja: zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi		7	22,6
5. stopnja: zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov		8	25,8
skupaj		31	100

Tabela 4: Analiza koherentnosti

Kohezivnost

Pri 9 otrocih (29 %) gre za 1. raven tematske razporeditve (linearna razporeditev s tematskimi preskoki), pri 22 otrocih (71 %) pa gre za 2. raven tematske razporeditve (linearna razporeditev brez tematskih preskokov).

16 otrok (tj. 51,6 %) kohezivnost vzdržuje z dobesednim ponavljanjem, 15 otrok (48,4 %) pa kohezivnost vzdržuje s ponavljanjem z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami itn.

KOHEZIJA A	F	F(%)	KOHEZIJA B	F	F(%)
linearna razporeditev s tematskimi preskoki	9	29	dobesedno ponavljanje	16	51,6
linearna razporeditev brez tematskih preskokov	22	71	ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...	15	48,4
skupaj	31	100	skupaj	31	100

Tabela 5: Analiza kohezivnosti

Število zgodb s samo enostavnimi povedi in število zgodb, ki vsebujejo tudi večstavčne povedi in njihova zloženost

10 zgodb (32,26 %) vsebuje samo enostavne povedi.

15 zgodb (48,39 %) vsebuje tako enostavne kot tudi večstavčne povedi, ki so priredno in podredno zložene.

5 zgodb (16,13 %) prav tako vsebuje enostavčne povedi in večstavčne povedi; večstavčne povedi so le priredno zložene, podredno pa ne.

1 zgodba (3,2 %) vsebuje enostavčne povedi in večstavčne povedi; večstavčne povedi pa so le podredno zložene.

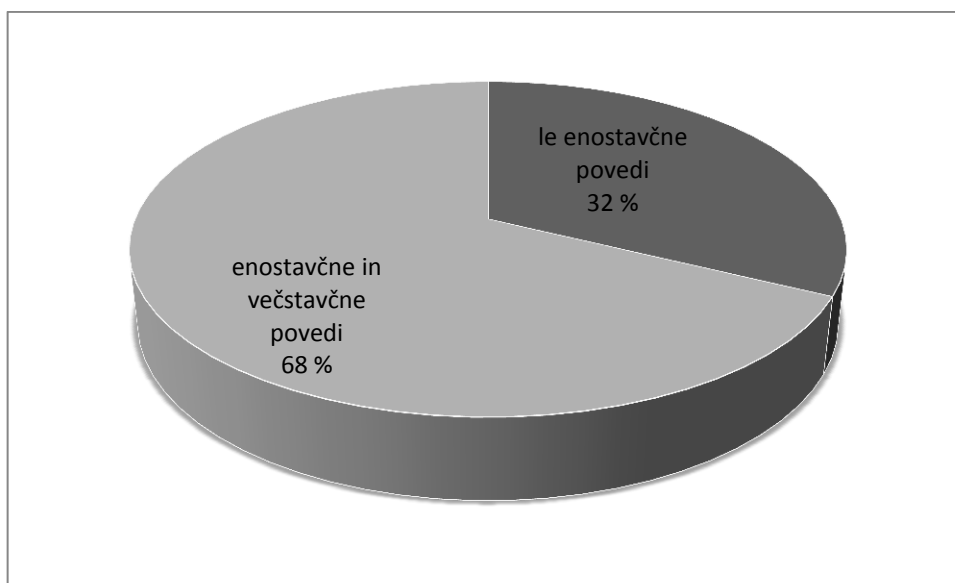

Tabela 6: Odstotek zgodb z enostavnimi in večstavčnimi povedmi in odstotek zgodb z le enostavnimi povedmi

Analiza besedil glede na koherentnost

V nadaljevanju bomo ocenili koherentnost posamezne zgodbe.

– **Otrok 01:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Začel je dež padat in je vrana letela in so vse živali v gozdu izvedele, da je veverica Puhanka skotila majhne mladičke in so bili vsi v gozdu veseli in potlej je mama bila vesela, kdaj bodo začeli skakat, in samo Čepko ni mogel skakati, ker je imel eno tanko nogo, eno pa debelo.

– **Otrok 02:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Dež je padal pa malo je sončko sijalo. Pa je prišla vrana. Veverica skotila pet mladičkov. Vsi so zrastle in eden je imel bolj tanko nogo, drugo je imel pa bolj debelo. In je rekla, da se dela norca iz nje, in pol se ni delal. Pa je začel jokati in je mamica videla, da resnico govori. Eno nogo je imel bolj tanko, eno pa bolj debelo.

– **Otrok 03:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Potem so vsi drugi skočili na drugo vejo, razen en mladiček, ki je imel eno tanko tačko, ene pa debele.

– **Otrok 04:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Tukaj je skoraj padel. Zato ker je imel eno suho tačko, eno pa debelo.

– **Otrok 05:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Ko je sonce sijalo pa ko je dež padal. Ko je mama pet mladičkov. Je zunaj en mali bratec pokukal. Pol je skočil. Pol so veseli bili zajčki in miške. Pol ni mogel skočiti. Pol je prišla mama. Pol se je jokal. Pol je vprašal, kako si se naučil žvižgati. Pa sonce je zasijalo. Pa štel je pa računal.

– **Otrok 06:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Je padal dež. Pol je pa prišla šoja.

– **Otrok 07:**

2. Zgodba s strukturo, ki opisuje preproste opise ilustracij.

Primer: Dež. Hoja. Zajčki. Miške. Volk. Veveričke. Pa spet tlele veveričke. Hoje. Dve hoje. Goselnca. Hoja. Veverička. Veveričke, pa še veveričke. Veveričke. Krt. Pravljico veveričjo.

– **Otrok 08:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Zajčki so rekli: »Pridi dol, da se bomo igrali.« Potem pa je mama rekla: »Pazi no, skakaj, skakaj.« »Pa ne morem mama.« »Kaj pa delaš, se delaš, kot da ne moreš skakati. Se delaš, da si posebnej, da si poseben?« Pa čakaj ... Potem pa je le opazila, da ne more veveriček skakati, da nekaj tu ni narobe. Butasta soja.

– **Otrok 09:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: In potem je šla mama po njega in je videla, da ima eno tačko mlajšo od drugih in da ne more skakati, in si ga je žalostno pogledala.

– **Otrok 10:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Zajčki so se pa veselili pa so rekli, naj hitro zrastejo veveričke mlade, da bojo se skrivali pa lovili.

– **Otrok 11:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Mami je šlo pa na jok. Veverica je pa jokala. Pol je pa vrana naučila veveričko peti in ta veverica je s svojim gobčkom odprla usta in je začela peti.

– **Otrok 12:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Šteje lešnike.

– **Otrok 13:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Ni znal plezat. Imel je eno tačko majhno, eno pa veliko. Je pa pel, ko se je naučil.

– **Otrok 14:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Pol se je trudil peti. Pol je pa pripovedoval zgodbico. Ta je pa luščila storža. Pol ko mu je sonce pomežiknilo.

– **Otrok 15:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Pol so pa zajčki prišli, pa so prišli pa ni mogel skočiti. Imel je drugačno tačko.

– **Otrok 16:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Je padal dež. Potem so pa prišli zajčki. Pa prišle so še miške. In pol je rodila mladičke. In potem je veвериčka skočila na drugo vejo. Pol pa so zajčki mahali veverici.

– **Otrok 17:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Pa veveriček je pokukal tukaj iz doma.

– **Otrok 18:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Zajčki so ga spodbujali in se ni upal skočiti. Šlo mu je na jok.

– **Otrok 19:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Zajček. Drevesa. Ptiček. Zajčki. Miške. Lisička. Veverica. Dojenčki. Veverica.
Veverica. Zajčki. Veverice. Miš. Ptiček. Mama. Joka. Veverica. Gosenica. Sonček. Ptica. Veverica
Replja. Miške. Veverice. Veveriček.

– **Otrok 20:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Veverička lešnike šteje. Pripoveduje pravljico.

– **Otrok 21:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Je pripovedoval pravljico. Sonce ga je gledalo.

– **Otrok 22:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Sonce. Ptiček. Zajček. Miška. Lisica. Mama Puhanka.

– **Otrok 23:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Mama Puhanka se je razjezila in Čopko je zagodrnjal: »Ne morem, mama!«

– **Otrok 24:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Mama je pritekla k Čopku: »Čopko, kaj je s tvojo tačico? Nekaj ne bo v redu s tvojo tačico.« Potem ga je pa celo okregala: »Dajmo, Čopko, dajmo.« Čopku je šlo malce na jok.

– **Otrok 25:**

5. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise vzročno-posledičnih odnosov.

Primer: Tukaj pa so vse veveričke skočile, ampak samo Čopko ni znal. Tukaj pa so zajčki, so hoteli, da naj skoči. Najprej si ni upal, potem pa je mislil, da je skočil, ampak če bi prav skočil, bi padel v globino. Zato pa se je za zadnjo šapico ujel. Tukaj pa je prišla mama Puhanka in je

pogledala Čopkota in je rekla, da ena tačica je premajhna. Tukaj pa je šla k Replji, ta je vedela, zakaj Čopku ne gre, da ne more skočiti.

– **Otrok 26:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Kaj pa je to? Sonček. Ne.Veverica. Črviček. Veter. Polžek. Pa rožica. Pa veverica. Veverica. Ne vem. To je itak paprika. Veverica. Vse je veverica. Sonček.

– **Otrok 27:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Dež. Drevesa. Ptič. Zajci. Miške. Veverica. Veveriček. Zajci. Ptič. Ptica. Ptička. Sončko. Veveriček. Storž. Veveričke.

– **Otrok 28:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Dežek je padal tukaj. Je zakričala, da je mama Puhanka rodila pet malih veveričk. So zajčki gledali, da bojo se z veveričkami igrali. In miške. In miške so prišle. Ta si je mislila, da bodo vrgli njeni mladički storž na lisico. Je gledal skozi. Pol je pa skočil.

– **Otrok 29:**

2. Zgodba s strukturo, ki vsebuje preproste opise ilustracij.

Primer: Sonček na sliki tukaj. Pa oblakci. Pa šoja. Pa kamni tukaj. Pa smreke. Pa nič drugega več. Pa tukaj, koliko zajčkov? Ena, dva, tri, štiri, pet, šest; šest zajčkov pa ... Mm ... Pa šest mišk pa travica pa drevo. Pa nič drugega še. Kaj je to, volk ali je lisica? Lisica pa storž. Majhne veveričke. Mama veverička pa storž tukaj gor pa sončko pa tukaj smreka pa tukaj še malo trave.

– **Otrok 30:**

4. Zgodba s strukturo, ki vsebuje opise misli in čustev junakov in odnosov med njimi.

Primer: Veveriček najstarejši je pogledal ven in skočil iz smreke na vejo. Bil je vesel. Ampak najmanjši veveriček je ostal na veji. Zajčki so ga spodbujali in še sreča, da se je ujel z zadnjo tačko, drugače bi padel iz v krošnjo. Mami je šlo jok in veverček je rekel: »Mama, zdaj pa še tebi gre na jok.«

– **Otrok 31:**

3. Zgodba s strukturo, ki vsebuje enostavno časovno nizanje dogodkov.

Primer: Tukaj je potem padla dol in potem je rekla: »Ne bom skočila.«

Analiza besedil glede na kohezivnost

– Otrok 01:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Začel je dež padati in je vrana letela in so vse živali v gozdu izvedele, da je veverica Puhanka skotila majhne mladičke in so bili vsi v gozdu veseli in potlej je mama bila vesela, kdaj bodo začeli skakat, in samo Čepko ni mogel skakati, ker je imel eno tanko nogo, eno pa debelo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Čopko je pogledal dol, ampak ni hotel in ni hotel skakati, pol lih da se je ujel z eno tačko, zaradi tega ker če ne bi padel dol. Potlej pa je mama opazila, da ima eno tanko, eno pa debelo.

– Otrok 02:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Vrana ga je videla in on je rekel: »Jaz bom tudi ...« »Kdo te je pa navadil?« »Sam sem se.« In potem je znal peti in vreme napovedovati in zgodbico. In pol so ga vsi poslušali. In pol so ga vsi gledali in poslušali.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Vrana ga je videla in on je rekel: »Jaz bom tudi ...« »Kdo te je pa navadil?« »Sam sem se.« In potem je znal peti in vreme napovedovati in zgodbico. In pol so ga vsi poslušali. In pol so ga vsi gledali in poslušali.

– Otrok 03:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Šoja je povedala, da je veverica je skotila tri pet mladičkov. Pa da niso bili samo zajčki veseli, ampak tudi miši, ki so bile tudi prijateljice od veveric. Pa da si je ona predstavljala, da bi

oni imeli repke take, pa očke se odpre, črne lepe očke, pa si je predstavljala, da pet mladičkov strož vržejo na lisicino glavo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Prvi veвериček je pokukal ven na travnik in je čepel na veji in je skočil na drugo vejo. Potem so vsi drugi skočili na drugo vejo, razen en mladiček, ki je imel eno tanko tačko, ene pa debele. Potem je skoraj padel iz veje pa se je še ene tačke držal. Potem je pa prišla mama pa je rekla: »To je pa nekaj narobe s tabo, k je ena tačka, ena je tanka, druge so pa še debele.« Potem je še mama od ptička raznosila vsem, da en veveriček ne zna skočiti na vejo, ampak to najrajši delajo lisice, pa se je zjokal.

– **Otrok 04:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Tukaj je on Čopko pel. Tukaj je sešteval. Tukaj ga je mama krtačila. Tukaj je Čopko pripovedoval zgodbico.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Tukaj so zajčki gledali Čopkota, Čopko pa ni hotel skočit. Tukaj je skoraj padel. Zato ker je imel eno suho tačko, eno pa debelo. Šoja je šla povedat, da Čopko ne more skočit, ker ima eno debelo tačko, eno pa suho. Tle se je Čopko jokal. Tukaj je kos žvižgal. Tukaj je on Čopko pel. Tukaj je sešteval. Tukaj ga je mama krtačila. Tukaj je Čopko pripovedoval zgodbico.

– **Otrok 05:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Pol je prišla mama. Pol se je jokal. Pol je vprašal, kako si se naučil žvižgati. Pa sonce je zasijalo. Pa štel je pa računal. Pa oblake. Pa pravljice povedal. Pa pel.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Pol ni mogel skočiti. Pol je prišla mama. Pol se je jokal. Pol je vprašal, kako si se naučil žvižgati. Pa sonce je zasijalo. Pa štel je pa računal. Pa oblake. Pa pravljice povedal. Pa pel.

– Otrok 06:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Je padal dež. Pol je pa prišla šoja. Je rodila lisička mladičke. Potem so bili zajčki, potem še miške. Potem še veverička. Potem še ena veverica, pa ena in pa ena veverica ... Potem pa so bili zajčki. Pa tri veverice. Potem je bila veverica, potem še ena, potem pa še ena. Tukaj se je nekaj zgodilo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Pa še dve veverički. Pa še ena veverička. Pa sraka. Pa gosnica. Pa tri veveričke. Pa veverička pa sraka. Potem še veverički pa še ena veverička pa kle pa kle pa kle. Pa kle še vrana pa kle še krtek.

– Otrok 07:

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Dež. Hoja. Zajčki. Miške. Volk. Veveričke. Pa spet tlele veveričke. Hoje. Dve hoje. Goselnca. Hoja. Veverička. Veveričke, pa še veveričke. Veveričke. Krt. Pravljico veveričjo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Dež. Hoja. Zajčki. Miške. Volk. Veveričke. Pa spet tlele veveričke. Hoje. Dve hoje.

– Otrok 08:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Potem pa je le poskusil. In je zapel. Znal je odštevati in seštevati lešnike. Potem pa ga je mama čohljala po kožuščku, potem pa prebral pravljico, potem pa je pravljico napovedal. Še kos ga je poslušala, ki ga je naučila peti.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Potem pa je le opazila, da ne more veвериček skakati, da nekaj tu ni narobe. Butasta soja. Potem pa je Čopko sedel in čakal. Potem pa je vrano, ki zna peti, gosenico in sonce, ki ga greje. Vrana je prišla k njemu in zažvižgala. Ali kaj je to? Sploh ne vem, kaj je. Kos. Potem pa je kos rekla: »Kaj pa ti samo zijaš? A boš pel?« »Ne vem, če bi pel. Mogoče se sploh naučil ne bom.« Potem pa je le poskusil. In je zapel. Znal je odštevati in seštevati lešnike. Potem pa ga je mama čohljala po kožuščku, potem pa prebral pravljico, potem pa je pravljico napovedal. Še kos ga je poslušala, ki ga je naučila peti.

– Otrok 09:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: In potem so zajčki slišali to in so rekli: »Veveričke.« In potem se je mama Puhanka razveselila med svojimi otrokami in še sonce jo je gledalo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: In najmlajši veveriček je med nekaj gledal svojo mamico, potem je pa gledal dol med štirimi zajčkami, kako so pričakovali, da bo skočil svoj prvi skok. In potem je skočil in je padel. In potem je šla mama po njega in je videla, da ima eno tačko mlajšo od drugih in da ne more skakati in si ga je žalostno pogledala.

– Otrok 10:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Ptička je pa govorila, da je na svet za druge zajčke in za miške. Zajčki so se pa veselili pa so rekli, naj hitro zrastejo veveričke mlade, da bojo se skrivali pa lovili. Pa še miške. Pa velika veverica je rekla, da k bojo zrasli, da bodo znali lešnike tako fino oglodati, da jih bodo vrgli lisici na glavo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Tle so pa druge veвериčke čepele, Čopko je pa čepel na tisti veji pred drevesom. Pa zajčki so pa opozarjali, da naj skoči. Pol je pa rekel, da je narobe s tačko, in je mami to videla in pol ni mogel skakati. Pol pa je rekel: »Ne morem.« Pa je pol začel jokati, mama je pa tudi začela. Pol je pa ptica govorila: »Najmlajši Čopko ne more skakati po vejah.«

– **Otrok 11:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Veverica je rodila veveriice, pol je pa dež padal pa je sonce posijalo, pol je pa povedal pravljico. Pol so bili pa zajčki veseli pa so še miške bile.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Dež. Pa sonce. Pa spet sonce. Veverica je rodila veveriice, pol je pa dež padal pa je sonce posijalo, pol je pa povedal pravljico.

– **Otrok 12:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Sonček pa oblaki. Dežek. Zajčki, trava in pa miške in drevo.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Sonček pa oblaki. Dežek. Zajčki, trava in pa miške in drevo. Tle pa lisica. Pa veveričke. Pa sonček. In smreke. Tle so pa smreka pa veveričke pa zajčki in drevesa.

– **Otrok 13:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Ni znal plezat. Imel je eno tačko majhno, eno pa veliko. Je pa pel, ko se je naučil. Je sešteval lešnike. Je tudi pel.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Spomnim se veвериčka. Ni znal plezat. Imel je eno tačko majhno, eno pa veliko.

– **Otrok 14:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Pol je ta lepo žvižgal, ga je grel sonček. Ta je pa kupal, pa je štel lešnike. Pol se je trudil peti. Pol je pa pripovedoval zgodbico. Ta je pa luščila storža. Pol ko mu je sonce pomežiknilo. Pa ko je dež začel padati. Pa tukaj, ko je igral kitaro.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Se je ta pogovarjal z veвериčkom. Ko je ta imel predebelo nogo. Pa ko je ta padel v luknjo.

– **Otrok 15:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Veverica bo skotila pet majhnih mladičkov. Pol so pa zajci rekli, če lahko hitro zrastle in pet mladičkov jih, da se bomo lahko lovili. Pet mladičkov je rodila mama. Pol pa je lisica prišla. Pol je pa skočil, je rekel pa: »Mama, glej me.« Pol so pa zajčki prišli, pa so prišli pa ni mogel skočiti. Imel je drugačno tačko. Pol je rekla, pol je pa začel jokati.

B. Sredstva, s katerimi ohranjamo referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Dež je padal. Veverica bo skotila pet majhnih mladičkov. Pol so pa zajci rekli, če lahko hitro zrastle in pet mladičkov jih, da se bomo lahko lovili. Pet mladičkov je rodila mama.

– **Otrok 16:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Je padal dež. Potem so pa prišli zajčki. Pa prišle so še miške. In pol je rodila mladičke. In potem je veвериčka skočila na drugo vejo.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Pol pa so zajčki mahali veверици. Potem se je pa dolgočasil. In potem je jokal. In potem je gosениca prišla in sonček se je primu za vejo. In potem je računal z lešniki. In potem je bil vesel. In potem ga veвериčke poslušajo.

– **Otrok 17:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Majhna veвериčka je zletela na vejo. Pa veвериček je bil žalosten, ker ne more skakati.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Pa veveriček je pokukal tukaj iz doma. Malo je pokukal.

– **Otrok 18:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Ptiček je letel. Dežek je rosil. Zajčki so plezali. Miške so gledale.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Zajčki so ga spodbujali in se ni upal skočiti. Šlo mu je na jok.

– **Otrok 19:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Zajček. Drevesa. Ptiček. Zajčki. Miške. Lisička. Veverica.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Dojenčki. Veverica. Veverica. Zajčki. Veverice. Miš. Ptiček. Mama. Joka. Veverica.
Gosenica. Sonček. Ptica. Veverica Replja. Miške. Veverice. Veveriček.

– **Otrok 20:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Veverički. Zajčki. Veverički. Veverička in kosa dva. Gosenica. Mala veverička. Kos.
Veverička lešnike šteje. Pripoveduje pravljico.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Zajčki pa miške. Volk. Mama. Male veveričke. Veverički.

– **Otrok 21:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Zajčki so ga gledali. In miši. In veveriček je bil vesel. In zajčki so ga odspodaj čakali. In je bil vesel.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Zajčki so ga gledali. In miši. In veveriček je bil vesel. In zajčki so ga odspodaj čakali. In je bil vesel.

– **Otrok 22:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Sonce. Ptiček. Zajček. Miška. Lisica. Mama Puhanka.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Veveriček. Veverica. Zajčki pa ena veverica.

– **Otrok 23:**

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Čopko je poskušal peti in spustil je iz grla lep, hripav, cvileči glasek. In je sklenil, da bo vsak dan poskušal peti.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Čopko je poskušal peti in spustil je iz grla lep, hripav, cvileči glasek. In je sklenil, da bo vsak dan poskušal peti. Naučil se je seštevati lešnike in odšteti lešnike. In mama Puhanka je ponosna na Čopkoto, ker se je naučil peti in prepevati.

– **Otrok 24:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Slišala je glas v gozdu in si je mislila, da ko bojo zrasli, da ko bojo lahko preglodali z zobki storž, da bo ravno priletel na lisičjo bučo. Tekli so pomladanski dnevi, ko je najmanjši veveriček pokukal iz gnezda. Malo pol je začutil pristrčno željo. Kar nič ni vedel, samo zažene se. Tako je zakričal: »Mama si me videla, ste me videli vsi?« Mama je zakimala z glavo in kričala: »Previdno, mladički. Kar skočite. Previdno.« Ampak najmanjši veveriček ni mogel skakati.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Puhanka je pred drevesom čepela in so se pri njej pritiskali mali mladički. Slišala je glas v gozdu in si je mislila, da ko bojo zrasli, da ko bojo lahko preglodali z zobki storž, da bo ravno priletel na lisičjo bučo. Tekli so pomladanski dnevi, ko je najmanjši veveriček pokukal iz gnezda. Malo pol je začutil pristrčno željo. Kar nič ni vedel, samo zažene se.

– Otrok 25:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Tukaj je skočil na drugo vejo. Tukaj pa so vse veveričke skočile, ampak samo Čopko ni znal. Tukaj pa so zajčki, so hoteli, da naj skoči. Najprej si ni upal, potem pa je mislil, da je skočil, ampak če bi prav skočil, bi padel v globino. Zato pa se je za zadnjo šapico ujel. Tukaj pa je prišla mama Puhanka in je pogledala Čopkota in je rekla, da ena tačica je premajhna.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Tukaj pa je prišla mama Puhanka in je pogledala Čopkota in je rekla, da ena tačica je premajhna. Tukaj pa je šla k Replji, ta je vedela, zakaj Čopku ne gre, da ne more skočiti.

– Otrok 26:

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Zajčki. Miška. Volk. Veverica. Miš. Sonček. Zajček. Volkec. Mala dva zajčka.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Zajček. Volkec. Mala dva zajčka. Pa veveriček jokal, hu hu. Pa veverica je tudi jokala.

– Otrok 27:

A. Tematska razporeditev:

1. Linearna razporeditev s tematskimi preskoki.

Primer: Dež. Drevesa. Ptič. Zajci. Miške. Veverica. Veveriček. Zajci. Ptič. Ptica. Ptička. Sončko. Veveriček. Storž. Veveričke. Poje pravljico.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Dež. Drevesa. Ptič. Zajci. Miške. Veverica. Veveriček. Zajci. Ptič. Ptica. Ptička. Sončko.
Veveriček. Storž. Veveričke. Poje pravljico.

– **Otrok 28:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Je gledal skozi. Pol je pa skočil. Zajčki gledajo, da bo tale skočil pa ne more. In je žalosten. Tukaj je pa skoraj padel.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Je gledal skozi. Pol je pa skočil. Zajčki gledajo, da bo tale skočil, pa ne more. In je žalosten. Tukaj je pa skoraj padel. Spet ta kriči.

– **Otrok 29:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Sonček na sliki tukaj. Pa oblakci. Pa soja. Pa kamni tukaj. Pa smreke. Pa nič drugega več. Pa tukaj, koliko zajčkov? Ena, dva, tri, štiri, pet, šest; šest zajčkov pa ... Mm ... Pa šest mišk pa travica pa drevo.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: Štirje zajčki. Ena veverica, smreka pa še ena smreka. Pa tukaj še malo trave pa ta majhen drevesček pa drevo. Pa mama veveriček. Čopko. Deblo pa drevo pa še eno drevo.

– **Otrok 30:**

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Veveriček posebne sorte. Dežek je padel na veveričji gaj in štoklja je rekla, da je veverica Puhanka zvalila pet malih veveričk. Zajčki so bili veseli, naj čim prej zrasedo, da se bodo lahko lovili in igrali. Tudi miške, ki so najboljše prijateljice, so šle pogledat.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

2. Ponavljanje z zaimki, nadpomenkami, podpomenkami ...

Primer: Bil je vesel. Ampak najmanjši veвериček je ostal na veji. Zajčki so ga spodbujali in še sreča, da se je ujel z zadnjo tačko, drugače bi padel iz v krošnjo. Mami je šlo jok in veveriček je rekel: »Mama, zdaj pa še tebi gre na jok.« Štorklja je povedala vsem, da najmanjši veveriček ena tačka ni zrasla prav.

– Otrok 31:

A. Tematska razporeditev:

2. Linearna razporeditev brez tematskih preskokov.

Primer: Dežek. Zajčki. Veveričke. Tri. Tukaj je pa lisica. Tukaj je bila majhna lisička še ena. Potlej so bile majhne lisičke, ta pa je bila še bolj majhna. Tukaj so pa zajčki. Tukaj je potem padla dol, in potem je rekla: »Ne bom skočila.« Tukaj pa se je ta jokala, ta pa je kričala.

B. Sredstva, s katerimi se ohranja referenco:

1. Dobesedno ponavljanje.

Primer: To pa je vrana. Tukaj pa je gledala, ona pa je veverička, ki se je učila peti. In tukaj je vrana pa vrana. Pa sonček. Tukaj je vrana. In lisička, lisička, lisička in lisička in lisička. Tukaj so bili vsi veseli. Vrana je bila, krtek je bil. In tukaj pa lisičke, pa tukaj je bila lisička. Tukaj so bile vse lisičke. Tukaj pa je konec.

Preverjanje hipotez

Hipoteza 1: Stopnja izobrazbe staršev vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Za preverjanje hipoteze smo točkovali izobrazbo vsakega starša posebej ter točki sešteli. Osnovnošolski izobrazbi smo pripisali eno točko, poklicni izobrazbi dve točki, srednješolski izobrazbi tri točke, višješolski izobrazbi štiri točke, visokošolski izobrazbi pet točk, univerzitetni izobrazbi šest točk, magisteriju sedem točk in doktoratu osem točk.

Dobljene vsote smo nato razdelili na tri skupine; starše, ki so skupno dosegli do ene do pet točk, smo uvrstili v prvo skupino, starše, ki so skupno dosegli od šest do osem točk, v drugo skupino, in starše, ki so dosegli od devet do dvanajst točk, v tretjo skupino.

dosežene točke na izobr. lestvici			
raziskana raven	1–5	6–8	9–12
število besed	110,00	83,10	157,60
število različnih besed	67,83	51,10	93,27
število povedi	23,33	15,10	17,27
število stavkov	13,83	14,30	30,40
povprečna dolžina povedi	6,50	7,10	11,20
Koherenca	3,00	3,40	3,73
kohezija A	1,50	1,70	1,80
kohezija B	1,17	1,50	1,60
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	33 %	60 %	67 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	50 %	40 %	60 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi	50 %	30 %	33 %

Tabela 7: Povprečni dosežki otrok glede na stopnjo izobrazbe staršev

Na vseh ravneh so najboljše rezultate dosegli otroci staršev, ki so na ravni izobrazbe dobili največ točk. Skupina otrok staršev, ki na lestvici dosežajo najnižje število točk, je

na določenih ravneh (število besed, število povedi, število različnih besed, število zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi) v prednosti pred skupino otrok, katerih starši na lestvici izobrazbe dosegajo srednje vrednosti. Na ostalih področjih (število osebnih glagolskih oblik, koherenca A, koherenca B in število zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi) pa je v prednosti skupina otrok, katerih starši na lestvici izobraženosti dosegajo srednje število točk.

Če se vrnemo na hipotezo, ki jo preverjamo; **zagotovo visoka izobrazba obeh staršev pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe**; otroci staršev, ki na lestvici izobraženosti dosegajo najvišje točke, na vseh ravneh dosegajo najboljše rezultate. **Ne moremo pa trditi, da čim višja je izobrazba staršev, tem boljši so rezultati otrok, saj to pravilo na določeni točki ne zdrži**; otroci staršev, ki na izobrazbeni lestvici dosegajo srednje vrednosti, so na določenih kategorijah merjenja dosegli slabše rezultate kot otroci, ki na izobrazbeni lestvici dosegajo najnižje vrednosti.

Hipoteza 2: Stopnja izobrazbe matere vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

izobrazba \ raziskano področje	osnovnošolska	poklicna	srednješolska	višješolska	visokošolska	univerzitetna	doktorat
število besed	51,00	121,00	134,50	64,60	71,00	156,42	164,00
število različnih besed	34,00	78,50	79,13	42,80	40,00	92,25	98,00
število povedi	27,50	27,50	16,00	16,60	14,00	16,25	20,00
število stavkov	5,00	5,50	26,75	11,40	13,00	28,67	33,00
povprečna dolžina povedi	3,00	4,50	9,63	4,80	7,00	12,08	10,00
Koherenca	2,00	2,00	4,13	3,00	3,00	3,67	5,00
kohezija A	1,00	1,50	1,88	1,40	2,00	1,83	2,00
kohezija B	1,00	1,00	1,63	1,20	2,00	1,58	2,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	0	0	75 %	60 %	0	67 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	0	50 %	75 %	0	100 %	58 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	100 %	50 %	25 %	40 %	0	33 %	0

Tabela 8: Povprečni dosežki otrok glede na stopnjo izobrazbe matere

Zgodbe otrok mater, ki imajo osnovnošolsko izobrazbo, so v povprečju obsegale 51 besed, 27,5 povedi, 5 osebnih glagolskih oblik in 34 različnih besed. V povprečju so bile v povedi 3 besede. Na ravni koherentnosti so otroci teh mater dosegli največ 2. stopnjo, na ravni kohezije A 1. stopnjo, na ravni kohezije B pa 2. Zgodbe niso vsebovale priredno ali podredno zloženih povedi, ampak le enostavčne povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo poklicno izobrazbo, so v povprečju obsegale 121 besed, 27,5 povedi, 5,5 osebnih glagolskih oblik, 78,5 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 5,5 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 2. stopnjo, na ravni kohezije A 1. stopnjo, na ravni kohezije B le 1. stopnjo. 50 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 50 % zgodb pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo srednješolsko izobrazbo, so v povprečju obsegale 134,5 besed, 16 povedi, 25,5 osebnih glagolskih oblik, 97,1 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 9,63 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 2. stopnjo, na ravni kohezije A 1. stopnjo, na ravni kohezije B le 1. stopnjo. 75 % zgodb je vsebovalo

priredno zložene povedi, prav tako 75 % zgodb podredno zložene povedi, 25 % zgodb pa je vsebovalo le enostavčne povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo višješolsko izobrazbo, so v povprečju obsegale 64 besed, 16,6 povedi, 5,5 osebnih glagolskih oblik, 42 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 4,8 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 2. stopnjo, na ravni kohezije A 1. stopnjo, na ravni kohezije B le 1. stopnjo. 60 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, podredno zloženih povedi te zgodbe niso vsebovale, 40 % zgodb pa je vsebovalo le enostavčne povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo visokošolsko izobrazbo, so v povprečju obsegale 71 besed, 14 povedi, 13 osebnih glagolskih oblik in 40 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 7 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 3. stopnjo, na ravni kohezije A 2. stopnjo in na ravni kohezije B prav tako le 1. stopnjo. Priredno zloženih povedi zgodbe teh otrok niso vsebovale, so pa vse vsebovale podredno zložene povedi. Med temi zgodbami tudi ni zgodbe, ki bi vsebovala le enostavčne povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo univerzitetno izobrazbo, so v povprečju obsegale 156 besed, 16 povedi, 28 osebnih glagolskih oblik, 92 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 12 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 5. stopnjo, na ravni kohezije A 2. stopnjo, na ravni kohezije B prav tako 2. stopnjo. 33 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 67 % zgodb je vsebovalo tudi priredno zložene povedi, 58 % zgodb pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok mater, ki imajo doktorat, so v povprečju obsegale 164 besed, 20 povedi, 33 osebnih glagolskih oblik, 98 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 10 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli 5. stopnjo, na ravni kohezije A 2. stopnjo, na ravni kohezije B prav tako 2. stopnjo. Vse zgodbe so vsebovale priredno in podredno zložene povedi, nobena od zgodb teh otrok ni vsebovala samo enostavnih povedi.

Če navedene skupine med seboj primerjamo, lahko ugotovimo, da so otroci, katerih matere imajo osnovnošolsko izobrazbo, na vseh področjih dosegli najslabše rezultate, le glede števila povedi so na prvem mestu. Sam pogled na število povedi pa je lahko zavajajoč, saj visoko število povedi samo po sebi ne pomeni visoke jezikovne zmožnosti; veliko povedi je namreč vsebovalo samo eno besedo, zato je bolje, da pogledamo število stavkov; tudi na tem mestu so otroci, katerih starši imajo le

osnovnošolsko izobrazbo, na zadnjem mestu. Zanimiva je razvrstitev omenjenih skupin: na prvo mesto lahko postavimo otroke, katerih mati ima doktorat, na drugo mesto otroke, katerih mati ima univerzitetno izobrazbo, na tretje mesto pa ne otroke, katerih mati ima visokošolsko ali višjo izobrazbo, ampak otroke, katerih mati ima srednješolsko izobrazbo. Na četrto mesto pa smo uvrstili tri skupine otrok; otroke mater z visoko šolo, otroke mater z višjo šolo in otroke mater s poklicno šolo. Vse tri omenjene skupine na pomembni kategoriji prehitijo določeno skupino, zato jih ni mogoče razvrstiti drugače. Na zadnjem mestu so otroci mater z osnovnošolsko izobrazbo.

Pri interpretaciji podatkov je potrebno biti pazljiv, saj ima večina mater univerzitetno izobrazbo; ostale kategorije so namreč zastopane maloštevilno. Koliko katera izobrazba vpliva, tako ne moremo govoriti, lahko pa rečemo, da se otroci, katerih matere imajo univerzitetno oz. doktorsko izobrazbo (doktorsko izobrazbo je dosegla mati enega otroka), pomembno razlikujejo od otrok, katerih matere te izobrazbe nimajo. **Univerzitetna izobrazba matere pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.**

Hipoteza 3: Stopnja izobrazbe očeta vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

izobrazba raziskano področje	osnovno- šolska	poklicna	srednje- šolska	višješolska oz. visokošolska	univerzitetna	magisterij
število besed	51,00	119,14	110,75	140,72	98,80	277,00
število različnih besed	34,00	69,86	65,50	88,29	59,80	159,50
število povedi	27,50	15,57	16,50	19,29	15,20	21,50
število stavkov	5,00	22,29	14,86	27,29	17,20	60,00
povprečna dolžina povedi	3,00	9,43	9,50	8,57	7,80	15,50
koherenca	2,00	3,57	3,75	3,57	3,00	4,50
kohezija A	1,00	1,86	1,88	1,57	1,60	2,00
kohezija B	1,00	1,57	1,38	1,71	1,20	2,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	0	71 %	75 %	57 %	20 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	0	57 %	75 %	43 %	20 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	100 %	14 %	13 %	43 %	80 %	0

Tabela 9: Povprečni dosežki otrok glede na stopnjo izobrazbe očeta

Zgodbe otrok očetov z osnovnošolsko izobrazbo so v povprečju obsegale 51 besed, 27,5 povedi, 5 osebnih glagolskih oblik in 34 različnih besed. V povprečju so bile v povedi 3 besede. Na ravni koherentnosti so dosegli največ 2. stopnjo, na ravni kohezije A 1. stopnjo, na ravni kohezije B prav tako le 1. stopnjo. Zgodbe so vsebovale le enostavčne povedi – priredno ali podredno zloženih povedi zgodbe otrok teh očetov niso vsebovale.

Zgodbe otrok očetov s poklicno izobrazbo so v povprečju obsegale 119,14 besed, 15,57 povedi, 22,29 osebnih glagolskih oblik in 69,86 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 9,43 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,57. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,86, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako obe stopnji, povprečje je 1,57. 14 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 71 %

zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 57 % zgodb pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok očetov s srednješolsko izobrazbo so v povprečju obsegale 110,75 besed, 16,5 povedi, 14,88 osebnih glagolskih oblik in 69,86 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 9,5 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,75. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,875, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako obe stopnji, povprečje je 1,38. 13 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 75 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, prav tako 75 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok očetov z višje- oz. visokošolsko izobrazbo so v povprečju obsegale 140,71 besed, 19,29 povedi, 27,29 osebnih glagolskih oblik in 88,29 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 8,57 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,57. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,57, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako obe stopnji, povprečje je 1,71. Nekatere zgodbe so vsebovale le enostavčne povedi, nekatere pa so vsebovale tudi priredno in podredno zložene povedi. 43 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 43 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 57 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok očetov z univerzitetno izobrazbo so v povprečju obsegale 98,8 besed, 15,2 povedi, 17,2 osebnih glagolskih oblik in 88,29 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 8,57 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,57. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,6, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako obe stopnji, povprečje je 1,2. 80 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 20 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 20 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok očetov z magisterijem so v povprečju obsegale 277 besed, 21,5 povedi, 60 osebnih glagolskih oblik in 159,5 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 15,5 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali 4. ali 5. stopnjo. Povprečje koherentnosti je 4,5. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 2, torej so dosegali le drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako le drugo stopnjo. Nobena od teh zgodb ni

vsebovala le enostavnih povedi, vse zgodbe so vsebovale priredno zložene povedi, prav tako pa so vse vsebovale tudi podredno zložene povedi.

Če navedene skupine primerjamo med seboj, z gotovostjo lahko rečemo le to, da so najvišje rezultate dosegli otroci očetov z opravljenim magisterijem, najnižje pa otroci očetov z osnovnošolsko izobrazbo.

Na drugo mesto postavimo zgodbe otrok očetov z višje- oz. visokošolsko izobrazbo, na tretje mesto zgodbe otrok očetov s poklicno izobrazbo, na četrto mesto zgodbe otrok očetov s srednješolsko izobrazbo, na peto mesto zgodbe otrok očetov z univerzitetno izobrazbo in na zadnje mesto, kot smo že zapisali, zgodbe otrok očetov z osnovnošolsko izobrazbo.

Hipotezo, da ima izobrazba očeta vpliv na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, tako lahko le delno potrdimo; vpliv imata najvišja (magisterij) in najnižja (osnovnošolska izobrazba) stopnja izobrazbe, medtem ko o vplivu ostalih stopenj izobrazbe ne moremo reči ničesar.

Hipoteza 4: Zaposlenost otrokovih staršev vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Da bi preverili to hipotezo, smo zgodbe otrok razdelili v dve skupini: v prvo skupino sodijo zgodbe otrok, katerih sta oba starša zaposlena, v drugo skupino pa zgodbe otrok, katerih je zaposlen samo en starš. V raziskavi ni sodeloval noben otrok, katerega starša bi bila oba nezaposlena.

zaposlenost raziskano področje	oba starša	eden izmed staršev
število besed	120,32	141,17
število različnih besed	72,92	82,33
število povedi	16,76	21,83
število stavkov	20,68	27,50
povprečna dolžina povedi	9,12	8,33
Koherenca	3,56	3,17
kohezija A	1,72	1,67
kohezija B	1,52	1,33
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	60 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	56 %	33 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	32 %	50 %

Tabela 10: Povprečni dosežki otrok glede na zaposlenost staršev

Na področju števila besed, števila povedi, števila osebnih glagolskih oblik in različnosti besed so boljši otroci, katerih je zaposlen samo eden izmed staršev. Na področju povprečne dolžine povedi, koherence A in kohezije B, števila zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, in zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, so boljše rezultate dosegli otroci, katerih sta oba starša zaposlena. Otroci, katerih starši so zaposleni, so povedali tudi manj zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi.

O vplivu zaposlenosti obeh staršev na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe tako ne moremo reči ničesar.

Hipoteza 5: Zaposlenost matere vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

zaposlenost	da	ne
raziskano področje		
število besed	120,23	145,80
število različnih besed	72,73	85,20
število povedi	16,92	22,00
število stavkov	20,81	28,20
povprečna dolžina povedi	9,04	8,60
Koherenca	3,54	3,20
kohezija A	1,73	1,60
kohezija B	1,50	1,40
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	62 %	40 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	54 %	40 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	31 %	60 %

Tabela 11: Povprečni dosežki otrok glede na zaposlenost matere

Zgodbe otrok zaposlenih mater so v povprečju obsegale 120,23 besed, 16,9 povedi, 20,81 stavkov in 72,73 različnih besed. Zgodbe otrok nezaposlenih mater pa so v povprečju obsegale 145,8 besed, 22 povedi, 28,2 osebnih glagolskih oblik in 85,2 različnih besed. Na vseh področjih razen glede števila povedi so otroci nezaposlenih mater dosegli višje rezultate. Boljši so tudi glede števila besed v povedi, v povprečju je bilo v njihovih povedih 9,04 besed, v povedih otrok zaposlenih mater pa 8,6 besed.

Na ravni koherentnosti sta obe skupini otrok dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje, vendar so otroci zaposlenih mater dosegli nekoliko višje povprečje; njihovo povprečje koherentnosti je 3,54, povprečje otrok nezaposlenih mater pa 3,2. Na ravni kohezije A so otroci zaposlenih mater dosegli povprečje 1,73, otroci nezaposlenih mater pa so dosegli povprečje 1,6; torej so otroci nezaposlenih mater dosegli slabši rezultat. Glede števila zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, in glede števila zgodb, ki

vsebujejo podredno zložene povedi, ter odstotka zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, so prav tako boljši otroci nezaposlenih mater.

Sklenjen pogled pokaže, da so na nekaterih področjih boljši otroci, katerih matere niso zaposlene, na nekaterih pa otroci, katerih matere so zaposlene. **O vplivu zaposlenosti matere na zmožnost pripovedovanja zgodbe tako ne moremo reči ničesar.**

Hipoteza 6: Zaposlenost otrokovega očeta vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

zaposlenost očeta	da	ne
raziskano področje		
število besed	124,57	118,00
število različnih besed	74,97	68,00
število povedi	17,63	21,00
število stavkov	21,93	24,00
povprečna dolžina povedi	9,03	7,00
Koherenca	3,50	3,00
kohezija A	1,70	2,00
kohezija B	1,50	1,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	57 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	53 %	0
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	37 %	0

Tabela 12: Povprečni dosežki otrok glede na zaposlenost očeta

Zgodbe otrok očetov, ki so zaposleni, so v povprečju obsegale 124,57 besed, 17,63 povedi, 21,93 osebnih glagolskih oblik in 74,97 različnih besed, v povprečju pa je bilo v povedi 9,03 besed. Zgodbe otrok očetov, ki niso zaposleni, pa so v povprečju obsegale 118 besed, 21 povedi, 24 osebnih glagolskih oblik in 68 različnih besed, v povprečju je poved obsegala 7 besed. Glede števila besed in različnosti besed so torej boljše zgodbe otrok, katerih oče je zaposlen, glede števila osebnih glagolskih oblik in besed v povedi pa zgodbe otroke, katerih oče ni zaposlen.

Na ravni koherentnosti so otroci, katerih oče je zaposlen, dosegali od druge stopnje do najvišje, pete stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,5. Otroci, katerih oče ni zaposlen, pa so na ravni koherentnosti dosegali drugo stopnjo. Povprečje koherentnosti je 2. Na ravni kohezije A so otroci, katerih oče je zaposlen, dosegli povprečje 1,7, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, medtem ko so otroci, katerih oče ni zaposlen, na ravni kohezije A dosegli povprečje 2, torej so dosegali le drugo stopnjo. Na ravni kohezije B pa so otroci, katerih oče je zaposlen, dosegali obe stopnji, povprečje 1,5, otroci, katerih

oče ni zaposlen, pa so na ravni kohezije B dosegali le prvo stopnjo. Glede odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, so boljši otroci, katerih oče ni zaposlen, glede odstotka zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, pa so boljši otroci, katerih oče je zaposlen. Večji delež zgodb otrok teh očetov pa obsega le enostavčne povedi.

Na nekaterih raziskanih področjih so boljši otroci, katerih oče je zaposlen, na nekaterih pa otroci, katerih oče ni zaposlen. **O vplivu zaposlenosti očeta na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe ne moremo reči ničesar.**

Hipoteza 7: Število otrok v družini vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

število otrok	1	2	3	4
raziskano področje				
število besed	90,57	139,83	98,90	277,00
število različnih besed	58,71	82,92	59,20	159,50
število povedi	20,71	15,17	18,00	21,50
število stavkov	11,29	24,58	18,8000	60,00
povprečna dolžina povedi	5,29	11,42	7,30	15,50
koherenca	3,00	3,75	3,30	4,50
kohezija A	1,43	1,75	1,80	2,00
kohezija B	1,29	1,75	1,20	2,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	43 %	75 %	40 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	29 %	75 %	30 %	100 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	43 %	17 %	60 %	0

Tabela 13: Povprečni dosežki otrok glede na število otrok v družini

Zgodbe edinorojenih otrok so v povprečju obsegale 90,57 besed, 20,71 povedi, 11,28 osebnih glagolskih oblik in 58,71 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 5,2 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od druge stopnje do najvišje, pete stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,00. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,43, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so dosegali prav tako obe stopnji, povprečje je 1,28. 43 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 43 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 29 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok, kjer sta v družini dva otroka, so v povprečju obsegale 138,83 besed, 15,17 povedi, 24,58 osebnih glagolskih oblik in 82,92 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 5,2 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 2. stopnje do najvišje, 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,75. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,75, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so prav tako dosegali obe stopnji, povprečje je 1,75. 17 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 75 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 75 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok, kjer so v družini trije otroci, so v povprečju obsegale 98,9 besed, 18 povedi, 18,8 osebnih glagolskih oblik in 59,2 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 7,3 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od druge stopnje do najvišje, pete stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,3. Na ravni kohezije A so dosegli povprečje 1,8, torej so dosegali tako prvo kot drugo stopnjo, na ravni kohezije B so prav tako dosegali obe stopnji, povprečje je 1,2. 60 % zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, 40 % zgodb je vsebovalo priredno zložene povedi, 30 % pa tudi podredno zložene povedi.

Zgodbe otrok, kjer so v družini štirje otroci, so v povprečju obsegale 277 besed, 21,5 povedi, 60 osebnih glagolskih oblik in 82,92 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 5,2 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od 4. do 5. stopnje. Povprečje koherentnosti je 4,5. Na ravni kohezije A so vsi dosegli drugo stopnjo, na ravni kohezije B so prav tako dosegli drugo stopnjo. Nobena od teh zgodb ni vsebovala le enostavnih povedi, vse zgodbe so vsebovale priredno zložene povedi, prav tako pa so vse vsebovale tudi podredno zložene povedi.

Če navedene skupine primerjamo med seboj, ugotovimo, da so najslabše rezultate na vseh kategorijah dosegli otroci iz družin, v katerih je samo en otrok. Najboljše rezultate pa so dosegli otroci iz družin, v katerih so štirje otroci; ker pa sta bila taka otroka le dva, smo preverili še zgodbe najštevilčnejših skupin otrok: zgodbe otrok iz družin z dvema otrokoma in zgodbe otrok iz družin s tremi otroki. Na vseh področjih, razen na področju števila povedi, ki za določanje visoke jezikovne zmožnosti tako ali tako ni tako relevantno kot število stavkov, prednjačijo otroci iz družin z dvema otrokoma. Tudi povprečje koherentnosti je višje pri otrocih iz družin z dvema otrokoma, na ravni kohezije A sta povprečna rezultata skoraj enaka, na ravni kohezije B pa ponovno visoko prednjačijo otroci iz družin z dvema otrokoma. Tudi na področjih števila enostavnih povedi, števila priredno zloženih povedi in števila podredno zloženih povedi so boljši drugorojeni otroci.

Če torej sklenemo, v vseh pogledih so najslabše rezultate dosegli otroci, ki so edinorojeni, na predzadnjem mestu so otroci iz družin s tremi otroki, na drugem mestu otroci iz družin z dvema otrokoma, na prvem mestu pa otroci iz družin s štirimi otroki. **Vsekakor lahko rečemo, da več otrok v družini pozitivno vpliva na govorno zmožnost otrok – edinorojeni otroci na vseh ravneh dosegajo nižje rezultate kot otroci iz družin z več otroki (dva, trije ali štirje otroci).** Ne velja pa predpostavka:

višje število otrok v družini, boljša jezikovna zmožnost: če zaradi nizke zastopanosti izločimo otroke iz družin s štirimi otroki, potem najboljše rezultate dosegajo otroci iz družin z dvema otrokoma, za njimi pa so otroci iz družin s tremi otroki. **Otroci iz družin z dvema otrokoma na večini ravni prekašajo otroke iz družin s tremi otroki, na področju koherentnosti A pa so z njimi izenačeni.**

Hipoteza 8: Vrstni red otrokovega rojstva v družini vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

vrstni red rojstva raziskano področje	vrstni red rojstva		
	prvi	drugi	tretji
število besed	129,00	133,25	103,57
število različnih besed	79,13	77,00	62,14
število povedi	18,63	17,63	15,86
število stavkov	21,63	24,88	19,57
povprečna dolžina povedi	8,13	11,13	8,43
koherenca	3,50	3,38	3,57
kohezija A	1,69	1,63	1,86
kohezija B	1,56	1,50	1,29
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	56 %	63 %	57 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	50 %	63 %	43 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi	31 %	38 %	43 %

Tabela 14: Povprečni dosežki otrok glede na vrstni red njegovega rojstva

Zgodbe prvorojenih otrok so v povprečju obsegale 129 besed, 18,63 povedi, 21,63 osebnih glagolskih oblik in 82,92 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 8,13 besed. Na ravni koherentnosti so dosegali od druge do pete stopnje. Povprečje koherentnosti je 3,5. Zgodbe drugorojenih otrok so bile od zgodb prvorojenih otrok boljše na področju števila besed, drugorojeni otroci so povprečno povedali 4 besede na zgodbo več kot prvorojeni otroci, boljše so bile tudi glede števila osebnih glagolskih oblik, in tudi glede povprečne dolžine povedi; zgodbe drugorojenih otrok so vsebovale 24,88 glagolskih oblik, njihove povedi pa so bile v povprečju dolge 11,13 besed. Glede števila različnih besed pa so v prednosti prvorojeni otroci; ti so povedali 79,13 različnih besed. Pred drugorojenimi otroci sicer minimalno prednjačijo tudi glede stopnje koherentnosti, kohezije A in kohezije B.

Na področjih odstotkov zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, in zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi, so skupine dosegle primerljive rezultate.

Tretjevrščeni otroci so na vseh ravneh, razen na ravni kohezije A, dosegli najslabše rezultate.

Vrstni red otrokovega rojstva torej le delno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe. Najboljše rezultate v primerjavi s prvo- in tretjerojenimi dosegajo drugorojeni otroci. Prednjačijo skoraj na vseh področjih. Za njimi so prvorojeni otroci, na zadnjem mestu pa so tretjerojeni otroci. **Torej: vrstni red otrokovega rojstva ima pozitiven vpliv, če je otrok drugorojen.**

Hipoteza 9: Branje otrokom pozitivno vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Pri tej hipotezi ne moremo reči ničesar, saj vsem otrokom (100 %), ki so bili udeleženi v raziskavi, berejo.

Hipoteza 10: Starost, pri kateri so začeli otroku brati, vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

začetek branja raziskano področje	od rojstva	6 mesecev	12 mesecev	18 mesecev	24 mesecev	36 mesecev
število besed	180,50	219,00	103,00	154,00	129,90	37,00
število različnih besed	109,50	137,50	62,20	91,50	75,60	26,33
število povedi	27,00	20,00	16,50	15,75	16,70	20,33
število stavkov	17,50	42,00	18,30	29,00	26,00	1,33
povprečna dolžina povedi	8,50	11,50	9,40	11,00	9,10	3,00
koherenca	3,00	3,50	3,20	4,25	3,90	2,33
kohezija A	2,00	2,00	1,50	2,00	1,80	1,33
kohezija B	1,00	1,50	1,50	1,75	1,60	1,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	50 %	50 %	50 %	100 %	70 %	0
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	100 %	50 %	30 %	75 %	70 %	0
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	0	50 %	50 %	0	20 %	100 %

Tabela 15: Povprečni dosežki otrok glede na to, kdaj so jim začeli brati

Če primerjamo zgodbe otrok, ki so jim začeli brati ob rojstvu, ter zgodbe otrok, ki so jim začeli brati pri treh letih oz. šestintridesetih mesecih ugotovimo, da zgodbe prvih obsegajo 180,5 besed, zgodbe drugih pa le 37 besed. Razlika v prid prvih se pojavi tudi pri povprečnem številu povedi; prva skupina doseže 27 povedi, druga pa kar 7 manj, torej 20. Zelo visoka razlika se pojavi tudi pri številu osebnih glagolskih oblik; otroci, katerim so začeli brati ob rojstvu, so povprečno uporabili 17,5 glagolskih oblik, druga skupina pa povprečno 1,3 glagolskih oblik na zgodbo. Otroci, katerim so začeli brati ob rojstvu, so v prednosti tudi pri številu različnih besed v zgodbi; v povprečju so uporabili 82,92 različnih besed, otroci, katerim so začeli brati pri treh letih, pa 26,33 različnih besed. Razlika se pojavi tudi pri povprečju besed v povedi; prva skupina je povprečno uporabila 8,5 besed, druga pa 3 besede. Na ravni koherentnosti pa so prav tako boljše rezultate dosegli otroci, katerim so začeli brati takoj po rojstvu; povprečno so ti na ravni koherentnosti dosegli tretjo stopnjo, druga skupina otrok pa je dosegla raven 2,33. Na ravni kohezije A so vsi otroci, katerim so začeli brati takoj po rojstvu, dosegli drugo stopnjo, medtem ko je drugo stopnjo doseglo 66,67 % otrok, ki so jim začeli brati pri

treh letih. Na ravni kohezije B so vsi otroci, katerim so začeli brati ob rojstvu, dosegli drugo stopnjo, vsi otroci, katerim so začeli brati pri treh letih, pa so dosegli stopnjo nižje. Vse zgodbe otrok, ki so jim začeli brati ob rojstvu, so vsebovale podredno zložene povedi, priredno zložene povedi pa je vsebovala polovica zgodb; zgodbe otrok, ki so jim začeli brati pri treh letih, pa so vsebovale le enostavčne povedi; priredij in podredij niso uporabili.

Če pa navedene rezultate primerjamo še s skupino otrok, ki so jim starši začeli brati pri 18. mesecih, ugotovimo, da so najboljše rezultate dosegli prav ti otroci, in to na vseh področjih, razen glede odstotka zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi.

Torej: otroci, katerim so starši začeli brati ob rojstvu, so na vseh raziskanih ravneh dosegli bistveno boljše rezultate kot otroci, katerim so starši začeli brati pri treh letih, najboljše rezultate pa so dosegli otroci, katerim so začeli brati pri 18. mesecih starosti. **Hipotezo, da starost, pri kateri so začeli otroku brati, vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe, lahko potrdimo, vendar ne moremo reči, da nižja je starost, pri kateri smo začeli otroku brati, boljše rezultate dosega otrok;** najboljše rezultate so namreč dosegli otroci, katerim so začeli brati pri 18. mesecih, in ne otroci, katerim so začeli brati takoj po rojstvu.

Hipoteza 11: Pogostnost branja otrokom vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

V nadaljevanju bomo primerjali tri skupine zgodb otrok; v prvo skupino sodijo zgodbe otrok, katerim berejo vsak dan, v drugo skupino zgodbe otrok, katerim berejo enkrat na teden, v tretjo skupino pa zgodbe otrok, katerim berejo redko.

raziskano področje	pogostnost branja		
	vsak dan	vsaj enkrat na teden	redko
število besed	150,32	99,62	55,00
število različnih besed	90,38	59,57	37,00
število povedi	19,32	15,07	30,00
število stavkov	26,56	17,79	8,00
povprečna dolžina povedi	9,50	8,79	3,00
koherenca	3,44	3,62	2,00
kohezija A	1,75	1,71	1,00
kohezija B	1,63	1,36	1,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	56 %	64 %	0 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	63 %	43 %	0 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	31 %	36 %	100 %

Tabela 16: Povprečni dosežki otrok glede na pogostnost branja

Zgodbe otrok, katerim starši berejo vsak dan, so v povprečju obsegale 150 besed, 19,31 povedi, 26,56 stavkov in 90 različnih besed. V povprečju je bilo v povedi 9,5 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli od druge do pete stopnje, na ravni kohezije A je večina dosegla drugo raven, na ravni kohezije B je prav tako večina dosegla drugo raven. 31 % teh zgodb je vsebovalo le enostavčne povedi, priredno zložene povedi je vsebovalo 56 % zgodb, podredno zložene povedi pa je vsebovalo 63 % zgodb.

Če torej zgodbe otrok, katerim starši berejo vsak dan, primerjamo z zgodbami otrok, katerim starši berejo vsaj enkrat na teden, tudi do petkrat, ne pa vsak dan, vidimo, da prva skupina na vseh ravneh dosega boljše rezultate; povprečje števila besed v zgodbah je v skupini tistih, ki jim ne berejo vsak dan, a vsaj enkrat na teden, za 60 besed manjše od povprečja tistih, ki jim berejo vsak dan; nižje je tudi povprečno število povedi v zgodbi; otroci, katerim starši berejo enkrat na teden, so uporabili 15 povedi, kar je za 4,31 manj kot povprečje števila povedi, ki so jih v zgodbi uporabili otroci, katerim berejo vsak dan. Manjše je tudi število osebnih glagolskih oblik; in sicer za malo manj kot 10 osebnih glagolskih oblik – otroci, katerim starši berejo vsaj enkrat na teden, so uporabili 17,79 osebnih glagolskih oblik. V kategoriji števila besed v povedi se skupini ne razlikujeta prav veliko; prva skupina povprečno uporabi 1 besedo več v povedi kot druga skupina. Tudi pogled na število različnih besed pokaže, da so v prednosti otroci, katerim starši berejo vsak dan – ti so uporabili 90,37 različnih besed –, otroci, katerim starši berejo vsaj enkrat na teden, pa kar 30 besed manj, tj. 59,57 besed. Na ravni koherentnosti pa se pojavi preobrat, otroci, katerim starši berejo vsak dan, so namreč dosegli povprečje 3,44, druga skupina otrok pa 3,64. Razlika je sicer minimalna, vendar je ne gre zanemariti. Na ravni kohezivnosti A sta obe skupini dosegli skoraj enak rezultat; prvi 1,70 in drugi pa 1,71; otroci, katerim berejo vsak dan, so torej tudi na tej ravni v prednosti, čeprav minimalni. Tudi na ravni kohezivnosti B dosegajo otroci, katerim starši berejo vsak dan, boljše povprečje, tj. 1,63, otroci, katerim starši berejo vsaj enkrat na teden, pa so dosegli povprečje 1,36. V obeh skupinah so bile nekatere zgodbe le enostavčne, nekatere pa tudi večstavčne s podredji in priredji. Odstotki so primerljivi. Če torej strnemo: na vseh ravneh, razen na področju koherence, so otroci, katerim berejo vsak dan, dosegli bistveno višje rezultate kot otroci, katerim berejo najmanj enkrat na teden.

Če pa navedeni skupini zgodb otrok primerjamo s skupino zgodb otrok, katerim starši berejo redko, lahko le še z večjo gotovostjo potrdimo pozitiven vpliv vsakodnevnega branja na otrokovo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe. Dosežki na področjih števila besed, števila povedi, števila osebnih glagolskih oblik v zgodbi, povprečne dolžine povedi in števila različnih besed so pomembno nižji kot dosežki prejšnjih dveh skupin; osupljiv je pogled na število besed; povprečno je bilo v zgodbah otrok, katerim berejo redko, uporabljenih kar 95 besed manj kot v zgodbah otrok, katerim berejo vsak

dan, in 35 besed manj kot v zgodbah otrok, katerim berejo vsaj enkrat na teden. V zgodbah otrok, katerim berejo redko, je na ravni koherentnosti dosežena le druga stopnja, na ravni kohezivnosti A otroci uporabljajo le linearno razporeditev s tematskimi preskoki (prva stopnja), na ravni kohezivnosti B pa le dobessedno ponavljanje (prva stopnja). Povedi v zgodbah teh otrok so le enostavčne; te zgodbe ne vsebujejo večstavčnih povedi – ne priredno in ne podredno zloženih.

Hipotezo, da pogostnost branja otrokom vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, lahko potrdimo in dodamo, da čim pogosteje so otroci deležni branja, tem boljše rezultate dosegajo.

Hipoteza 12: Raznovrstnost gradiva, ki ga prebirajo otrokom, vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnosti.

Pogledali bomo še vpliv vrste gradiva, ki ga berejo otrokom, na pripovedovanje zgodbe. Zgodbe otrok bomo razdelili v dve skupini glede na to, kaj otrokom berejo; v prvo skupino sodijo otroci, katerim prebirajo pravljice, v drugo skupino pa sodijo otroci, katerim poleg pravljic prebirajo tudi izštevance, otroške enciklopedije in knjige o živalih. Iz obdelave podatkov bomo izločili zgodbo otroka, pri katerem starši niso navedli vrste gradiva, ki mu jo prebirajo, navedli so namreč le tehniko branja (dopolnjevanje povedi).

vrsta gradiva		
raziskano področje	pravljice	pravljice, izštevance, stripi ...
število besed	107,82	163,00
število različnih besed	63,88	97,90
število povedi	15,94	18,90
število stavkov	20,50	25,90
povprečna dolžina povedi	8,88	10,10
koherenca	3,56	3,60
kohezija A	1,69	1,90
kohezija B	1,50	1,40
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	63 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	50 %	60 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi	31 %	40 %

Tabela 17: Povprečni dosežki otrok glede na vrsto bralnega gradiva

Zgodbe otrok, katerim prebirajo le pravljice, v povprečju obsegajo 107,81 besed, 15,93 povedi, 20,5 osebnih glagolskih oblik ter 63,88 različnih besed. Povedi v povprečju obsegajo 8,88 besed. Na ravni koherentnosti so dosegli povprečje 3,57, na ravni

kohezije A 1,69, na ravni kohezije B pa 1,5. V 31 % zgodb se pojavljajo le enostavne povedi, priredne v 63 % in podredne v 50 %.

Zgodbe otrok, katerim ne prebirajo le pravljic, ampak tudi drugo gradivo, izštevance, knjige o živalih, enciklopedije ..., v povprečju obsegajo 55,19 besed več kot zgodbe otrok, katerim prebirajo le pravljice; zgodbe tistih otrok, katerim prebirajo raznovrstno gradivo, vsebujejo tudi večje število povedi – slabe 3 povedi več (15,93), te zgodbe vsebujejo tudi 5,4 osebnih glagolskih oblik več (25,9). Daljša je tudi povprečna dolžina povedi; otroci, katerim prebirajo raznovrstno gradivo, so v povprečju povedali 1,22 besede več kot otroci, katerim prebirajo le pravljice. Velika razlika v prid otrokom, katerim prebirajo raznovrstno gradivo, se pojavi tudi pri številu različnih besed; ti so uporabili 34,02 raznolikih besed več kot otroci, katerim prebirajo le pravljice. Tudi na ravni koherentnosti in kohezivnosti A so otroci, katerim berejo raznovrstno gradivo, v prednosti s sicer minimalno razliko; na ravni koherentnosti prednjačijo z 0,03, na ravni kohezivnosti A pa z 0,21. Le na ravni kohezivnosti B boljši rezultat dosežejo zgodbe otrok, katerim starši prebirajo le pravljice, tudi tukaj je razlika minimalna, 0,1. Na področjih odstotkov zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, in zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi, so skupine dosegle primerljive rezultate

Če sklenemo: razen na področju kohezivnosti B otroci, katerim poleg pravljic prebirajo še drugo gradivo: knjige o živalih, revije, izštevance, zgodbe, stripe, uganke itn., dosegajo višje in boljše rezultate. Razlike med dosežki niso majhne. **Raznovrstnost bralnega gradiva torej pozitivno vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnosti.**

Hipoteza 13: Pogovor z otrokom po branju vpliva na zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Pogledali si bomo še vpliv pogovora o prebranem na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

pogovor po branju	da	ne
raziskano področje		
število besed	125,38	109,50
število različnih besed	75,24	67,50
število povedi	17,24	25,00
število stavkov	22,10	20,50
povprečna dolžina povedi	9,14	6,50
koherenca	3,49	3,50
kohezija A	1,72	1,50
kohezija B	1,48	1,50
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	59 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	52 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	34 %	50 %

Tabela 18: Povprečni dosežki otrok glede na pogovor o prebranem

Otroci, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, dosegajo boljše rezultate na področju števila besed, števila osebnih glagolskih oblik, na področju povprečne dolžine povedi in na področju kohezije A. Zgodbe otrok, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, so v povprečju obsegale 125,38 besed, zgodbe otrok, s katerimi se o prebranem ne pogovarjajo, pa 109,5. Zgodbe prve skupine otrok so vsebovale 22,1 osebnih glagolskih oblik, zgodbe druge skupine pa 20,5 glagolskih oblik. Višji rezultat so otroci, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, dosegli tudi glede povprečne dolžine povedi; njihove povedi namreč obsegajo 9,14 besed, povedi druge skupine pa 6,5 besed. Za skoraj 8 besed se razlikuje tudi število različnih besed; otroci, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, so uporabili 75,24 različnih besed, otroci, s katerimi se o prebranem ne pogovarjajo, pa 67,5 besed. Boljše rezultate so otroci, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, dosegli tudi na področju kohezije A, dosegli so 1,72, otroci, s katerimi se

ne pogovarjajo, pa 1,5. Na področjih kohezije B in koherence pa sta bili skupini skoraj izenačeni. Razliki sta torej tako minimalni, da nista vredni omembe. So pa bili otroci, s katerimi se o prebranem ne pogovarjajo, dosegli boljše rezultate glede števila povedi v zgodbi; zgodbe teh otrok so obsegale približno 8 povedi več kot zgodbe otrok, s katerimi se o prebranem pogovarjajo. Na področjih odstotkov zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, in zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, so skupine dosegle primerljive rezultate.

Na kar nekaj pomembnih področjih so bile zgodbe otrok, s katerimi se o prebranem pogovarjajo, boljše od zgodb otrok, s katerimi se o prebranem ne pogovarjajo. **Lahko potrdimo, da ima pogovor o prebranem pozitiven učinek na otrokovo pripovedovanje zgodbe.**

Hipoteza 14: Branje otrokom pred spanjem vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Rezultati naše raziskave so pokazali, da ima branje vsak dan pozitiven vpliv na razvoj otrokovega govora. Zanimalo pa nas je tudi, kakšen je vpliv branja pred spanjem.

branje pred spanjem		
raziskano področje	da	ne
število besed	127,81	67,50
število različnih besed	76,31	42,00
število povedi	17,46	19,75
število stavkov	22,69	11,25
povprečna dolžina povedi	9,15	5,50
koherenca	3,62	2,50
kohezija A	1,73	1,50
kohezija B	1,46	1,50
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	58 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	54 %	25 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	35 %	50 %

Tabela 19: Povprečni dosežki otrok glede na branje pred spanjem

Otroci, katerim pred spanjem berejo, so v primerjavi z otroki, katerim pred spanjem ne berejo, dosegli boljše rezultate na večini področij raziskovanja: števila besed, števila osebnih glagolskih oblik, povprečne dolžine povedi, števila različnih besed, koherence, kohezije B, odstotka zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, ter odstotka zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi.

Otroci, katerim pred spanjem berejo, so v svojih zgodbah uporabili le malo manj kot 100 % več besed kot otroci, katerim pred spanjem ne berejo. Prvi so uporabili 130,08 besed, drugi pa 68,2. Uporabili so tudi več osebnih glagolskih oblik; kar 23,08, medtem ko so jih otroci, katerim pred spanjem ne berejo, uporabili 11,6. Tudi pri povprečni dolžini povedi in številu različnih besed so otroci, katerim pred spanjem berejo, v veliki prednosti. Prvi so v posamezni povedi v povprečju uporabili 9,34 besed, drugi pa 5,8. Prvi so uporabili tudi 36,16 različnih besed več kot drugi; otroci, katerim pred spanjem berejo, so uporabili 77,76 besed, otroci, katerim pred spanjem ne berejo, pa 41,6 besed. Na ravni koherence so prvi prav tako dosegli višji rezultat, 3,64, drugi pa 2,6, na ravni kohezije A je razlika sicer minimalna, a še vedno vidna; prvi so dosegli 1,72, drugi pa 1,6. Na področju števila povedi pa prednjačijo tisti, katerim ne berejo, in sicer imajo njihove zgodbe povprečno 18,6 povedi, zgodbe tistih, katerim pred spanjem berejo, pa obsegajo 17,6 povedi. Razlika (sicer minimalna) v prid tistim otrokom, katerim pred spanjem ne berejo, je tudi na področju kohezije B: tisti, katerim ne berejo, so dosegli 1,6, tisti, katerim berejo, pa 1,44.

Na večini področij so otroci, katerim pred spanjem berejo, dosegli boljše rezultate kot otroci, katerim pred spanjem ne berejo, zato lahko **potrdimo hipotezo, da branje otrokom pred spanjem vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnosti. Vpliv je pozitiven, rezultati pa so jasno vidni na večini raziskanih področij.**

Hipoteza 15: Starost, pri kateri so začeli otroku brati pred spanjem, vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Zaradi velike razpršenosti odgovorov staršev smo za namen preverjanja te hipoteze zgodbe otrok razdelili na tri skupine. V prvo skupino sodijo zgodbe otrok, katerim so začeli brati do vključno 12. meseca starosti. V drugo skupino sodijo zgodbe otrok, katerim so začeli brati med 18. in 24. mesecem starosti (otroci, katerim so začeli brati med 13. in 17. mesecem starosti, v raziskavi niso bili zastopani). V tretjo skupino pa sodijo otroci, katerim so starši začeli brati pri 36. mesecih (otroci, katerim so začeli brati med 25. in 35. mesecem starosti, v raziskavi niso bili zastopani).

starost raziskano področje	rojstvo–12 mesecev	18–24 mesecev	36 mesecev
število besed	109,00	151,42	53,67
število različnih besed	66,10	89,25	35,00
število povedi	17,70	17,42	18,00
število stavkov	16,90	30,75	3,00
povprečna dolžina povedi	8,80	9,67	4,33
koherenca	3,20	4,08	2,67
kohezija A	1,60	1,83	1,67
kohezija B	1,30	1,67	1,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo pripredno zložene povedi	40 %	75 %	33 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	40 %	67 %	33 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	50 %	17 %	67 %

Tabela 20: Povprečni dosežki otrok glede na starost, pri kateri so jim začeli brati pred spanjem

Razen na področju števila povedi, kjer so vse tri skupine dosegle skoraj enak rezultat, so na vseh drugih področjih najboljše rezultate dosegli otroci, katerim so začeli brati med 18. in 24. meseci starosti. Glede števila besed v posamezni zgodbi so pred otroki, katerim so jim začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, v prednosti za 42,42 besed, pred otroki, katerim so jim začeli brati pri 36. mesecih, pa so v prednosti za skoraj 98 besed. Zelo velika razlika se pojavi tudi pri številu stavkov; otroci, katerim so

začeli brati med 18. in 24. meseci, so v zgodbah uporabili povprečno 30,75 osebnih glagolskih oblik, otroci, katerim so začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, 16,9 glagolskih oblik, otroci, katerim so začeli brati pri 36. mesecih, pa le tri glagolske oblike. Tudi pri povprečni dolžini povedi so velike razlike med zgodbami otrok, katerim so začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, in zgodbami otrok, katerim so začeli brati pri 36. mesecih; prvi so v povedih povprečno uporabili 9,67 besed, drugi pa le 4,33. Drugouvrščeni, to so otroci, katerim so začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, so le minimalno zaostajali za prvouvrščenimi; njihove povedi so v povprečju obsegale 8,8 besed.

Otroci, katerim so začeli brati med 18. in 24. meseci, so v visoki prednosti tudi glede števila različnih besed v posamezni zgodbi; uporabili so jih 89,25, pred otroki, katerim so začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, so v prednosti za 23,15 besed, pred otroki, katerim so začeli brati pri 36. mesecih, pa za skoraj 54,25 besed. Najvišjo raven so dosegli tudi na področjih koherence in kohezij A in B. Na drugem mestu so otroci, katerim so začeli brati med rojstvom in 12. meseci starosti, na zadnjem pa otroci, katerim so začeli brati pri treh letih. Pri tem je zanimivo, da so ti na ravni kohezije B dosegali le prvo stopnjo, torej so referenco ohranjali le z dobesednim ponavljanjem. Glede podredij in priredij; vse tri skupine so vsebovale tako zgodbe z le enostavnimi povedmi kot tudi zgodbe z večstavčnimi povedmi, ki so bile priredno in podredno zložene. Najmanj zgodb z le enostavnimi povedmi je bilo pri otrocih, katerim so pred spanjem začeli brati med 18. in 24. meseci starosti. Ostali dve skupini sta vsebovali približno enak odstotek zgodb s priredno in podredno zloženimi povedmi, najvišji odstotek zgodb, ki vsebujejo samo enostavne povedi, pa je dosegla skupina otrok, katerim so začeli brati pri 36. mesecih.

Opaziti je torej pozitiven vpliv branja pred spanjem, ki se je začelo med 18. in 24. meseci starosti; ti otroci so na vseh ravneh dosegli najboljše rezultate; takoj za njimi so otroci, katerim so pred spanjem začeli brati med rojstvom in dvanajstimi meseci, na zadnjem mestu pa so, kot že rečeno, otroci, katerim so pred spanjem začeli brati pri 36. mesecih. **Zato lahko potrdimo hipotezo, da starost, pri kateri so začeli otrokom brati pred spanjem, vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, in dodamo, da je vpliv nizke starosti pozitiven,** vendar je potrebno poudariti, da so

otroci, katerim so pred spanjem začeli brati pred 36. meseci starosti, resda dosegli boljše rezultate kot otroci, katerim so začeli brati pozneje, vendar so otroci, katerim so **začeli brati pred 12. mesecem starosti, na vseh ravneh dosegli slabše rezultate kot otroci, katerim so začeli brati med 18. in 24. mesecem starosti.** Obe skupini otrok pa sta dosegli boljše rezultate kot skupina otrok, katerim so začeli brati pri treh letih.

Hipoteza 16: Bralno gradivo doma pozitivno vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

Pri tej hipotezi ne moremo reči ničesar, saj imajo vsi otroci (100 %), ki so sodelovali v raziskavi, doma na voljo lastno bralno gradivo.

Hipoteza 17: Izposojeno bralno gradivo doma vpliva na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe.

izposojeno gradivo	da	ne
raziskano področje		
število besed	127,44	94,57
število različnih besed	76,00	57,71
število povedi	18,22	16,29
število stavkov	22,39	17,15
povprečna dolžina povedi	9,00	7,57
koherenca	3,30	4,00
kohezija A	1,74	1,57
kohezija B	1,48	1,43
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	52 %	71 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	48 %	57 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	39 %	29 %

Tabela 21: Povprečni dosežki otrok glede na to, ali imajo doma izposojeno bralno gradivo

Otroci, ki imajo doma na voljo izposojeno gradivo, so v primerjavi z otroki, ki ga nimajo, dosegli boljše rezultate na večini raziskanih področij.

Otroci, ki imajo doma na voljo izposojeno bralno gradivo, so v svojih zgodbah uporabili 127,44 besed, otroci, ki izposojenega gradiva nimajo, pa 94,57 besed. Ti so uporabili tudi manj osebnih glagolskih oblik; in sicer 17,14, medtem ko so otroci, ki imajo doma na voljo izposojeno bralno gradivo, uporabili 22,39 osebnih glagolskih oblik. Otroci, ki imajo na voljo izposojeno bralno gradivo, so v prednosti tudi pri povprečni dolžini povedi in številu različnih besed; uporabili so 76 različnih besed, medtem ko so jih otroci, ki doma izposojenega gradiva nimajo, le 57,71; ti so uporabili tudi 1,5 besede manj na poved kot otroci, ki imajo doma izposojeno bralno gradivo (povprečno 9 besed v povedi, druga skupina pa 7,57 besed v povedi). Na ravni koherence pa so višji rezultat dosegli otroci, ki doma nimajo izposojenega bralnega gradiva; dosegli so povprečje 4, otroci, ki imajo doma izposojeno bralno gradivo, pa 3,3. Otroci, ki doma nimajo izposojenega gradiva, so dosegli nižji odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi, ter višja odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi in podredno zložene povedi. Na ravni kohezije A in kohezije B, kjer so otroci, ki imajo doma izposojeno bralno gradivo, ponovno v prednosti, je razlika sicer majhna, a še vedno vidna; na ravni kohezije A so prvi dosegli 1,74, drugi 1,57, na ravni kohezije B pa so prvi dosegli 1,48, drugi pa le malo manj, 1,43.

Hipotezo, da izposojeno bralno gradivo doma vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnosti, lahko potrdimo in dodamo, da izposojeno bralno gradivo doma pozitivno vpliva na razvoj otrokove pripovedovalne zmožnost, saj otroci, ki imajo doma izposojeno bralno gradivo, na večini ravni dosegajo boljše rezultate kot otroci, ki doma nimajo na voljo izposojenega bralnega gradiva.

Hipoteza 18: Otrokovo obiskovanje knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

obiskovanje knjižnice	da	ne
raziskano področje		
število besed	124,88	66,50
število različnih besed	74,56	43,50
število povedi	18,60	12,75
število stavkov	21,92	12,50
povprečna dolžina povedi	8,80	6,50
koherenca	3,28	4,25
kohezija A	1,72	1,50
kohezija B	1,44	1,50
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	52 %	75 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	48 %	50 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi	40 %	25 %

Tabela 22: Povprečni dosežki otrok glede na obiskovanje knjižnice

Če podrobno pogledamo povprečja zgodb, ki so jih povedali otroci, ki obiskujejo knjižnico, ter jih primerjamo s povprečji otrok, ki knjižnice ne obiskujejo, ugotovimo, da so otroci, ki knjižnico obiskujejo na večini ravni dosegli boljše rezultate kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo.

Otroci, ki knjižnico obiskujejo, so v svoji zgodbi uporabili malo manj kot še enkrat več besed kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo. Prvi so uporabili 124,88 besed, drugi pa le 66,5. Tudi glede števila različnih besed se razlikujejo; prvi so uporabili 74,56 različnih besed, drugi pa 43,5. Vidna razlika je tudi pri številu osebnih glagolskih oblik; otroci, ki knjižnico obiskujejo, so uporabili 21,92 osebnih glagolskih oblik, otroci, ki knjižnice ne obiskujejo, pa 12,5 osebnih glagolskih oblik. Otroci, ki knjižnico obiskujejo, so v povedih povprečno uporabili 8,8 besed, otroci, ki pa knjižnice ne obiskujejo, pa 6,5 besed. Razlikujejo se tudi glede števila povedi v zgodbi; zgodbe prvih obsegajo 18,6

povedi, zgodbe drugih pa 12,75 povedi. Otroci, ki knjižnico obiskujejo, so boljši na področju kohezije A, na področju kohezije B pa minimalno zaostajajo za otroci, ki knjižnice ne obiskujejo. Ti pa so izrazito boljši na področju koherence, in sicer kar za eno stopnjo. Otroci, ki knjižnice ne obiskujejo, pa so dosegli tudi nižji odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, ter višja odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi in podredno zložene povedi.

Na podlagi navedenih podatkov lahko rečemo, da obiskovanje knjižnice pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost obiskovanja knjižnice, saj otroci, ki knjižnico obiskujejo, pri večini raziskani ravni dosegajo boljše rezultate kot otroci, ki knjižnice ne obiskujejo.

V nadaljevanju pa bomo pogledali, kako pogostnost obiskovanja knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Hipoteza 19: Pogostnost obiskovanja knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe.

pogostnost obiskovanja knjižnice raziskano področje	najmanj enkrat na mesec	nekajkrat letno
	število besed	118,84
število različnih besed	71,11	85,50
število povedi	17,53	22,00
število stavkov	19,68	29,00
povprečna dolžina povedi	8,79	8,83
koherenca	3,26	3,33
kohezija A	1,74	1,67
kohezija B	1,42	1,50
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	47 %	67 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	42 %	67 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi	42 %	33 %

Tabela 23: Povprečni dosežki otrok glede na pogostnost obiskovanja knjižnice

Zgodbe otrok, ki obiskujejo knjižnico, smo razdelili v dve skupini. V prvo skupino sodijo otroci, ki knjižnico obiščejo najmanj enkrat na mesec, v drugo skupino pa sodijo tisti, ki knjižnico obiščejo nekajkrat letno.

Čeprav bi pričakovali, da bodo boljše rezultate dosegli otroci, ki knjižnico obiščejo najmanj enkrat na mesec, so rezultati ravno nasprotni; boljše rezultate so na vseh ravneh razen na ravni kohezije A dosegli otroci, ki knjižnico obiščejo le nekajkrat letno.

Otroci, ki knjižnico obiščejo najmanj enkrat na mesec, so v svojih zgodbah uporabili povprečno 118,84 besed, otroci, ki knjižnico obiščejo le nekajkrat letno, pa 144. Ti otroci so višji rezultat dosegli tudi glede števila povedi, števila stavkov in števila

različnih besed. Tudi glede koherentnosti besedil in kohezije B so dosegli višje povprečje, glede kohezije A pa sicer z minimalno razliko prednjačijo otroci, ki knjižnico obiščejo najmanj enkrat na mesec. Otroci, ki knjižnico obiščejo nekajkrat letno, pa so dosegli tudi nižji odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi, ter višja odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi in podredno zložene povedi.

Hipotezo, da pogostnost obiskovanja knjižnice vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, lahko potrdimo, vendar ne gre za pozitiven vpliv, pač pa za negativen. Otroci, ki knjižnico obiskujejo najmanj enkrat na mesec, so skoraj na vseh ravneh razen na ravni koherentnosti besedil dosegli slabši rezultat od otrok, ki knjižnico obiščejo le nekajkrat letno. Nujno pa je dodati oz. opozoriti, da smo pri tej hipotezi raziskovali le zgodbe otrok, ki knjižnico obiskujejo, izločili pa smo zgodbe otrok, ki knjižnice ne obiskujejo; pozitiven vpliv obiskovanja knjižnice na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe smo potrdili že pri prejšnji hipotezi.

Hipoteza 20: To, kdo otroku izbere bralno gradivo, vpliva na otrokovo jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe.

Pogledali si bomo tudi vpliv tega, kdo otroku izbere bralno gradivo, na otrokovo jezikovno zmožnost.

Na podlagi odgovorov staršev smo oblikovali 4 skupine; v prvo skupino sodijo otroci, ki bralno gradivo izberejo sami, v drugo skupino otroci, ki si gradivo izberejo sami s pomočjo drugih, v tretjo skupino otroci, ki si včasih gradivo izberejo sami, včasih jim drugi, in v četrto skupino sodijo otroci, katerim bralno gradivo izberejo drugi.

oseba, ki izbere bralno gradivo raziskano področje	otrok sam s pomočjo drugih			
	otrok sam	otrok sam s pomočjo drugih	včasih otrok sam, včasih drugi	drugi
število besed	113,88	122,54	167,75	98,00
število različnih besed	66,50	72,63	104,75	55,67
število povedi	16,00	17,47	20,75	21,00
število stavkov	17,38	22,85	31,75	17,33
povprečna dolžina povedi	10,00	8,77	9,00	6,67
koherenca	3,50	3,46	3,50	3,00
kohezija A	1,88	1,69	1,75	1,67
kohezija B	1,75	1,46	1,50	1,00
odstotek zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi	75 %	46 %	75 %	33 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi	75 %	46 %	50 %	33 %
odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavne povedi	13 %	46 %	25 %	67 %

Tabela 24: Povprečni dosežki otrok glede na to, kdo jim izbere bralno gradivo

Skupina, ki je na večini področij dosegla nadpovprečne rezultate, je skupina otrok, ki si včasih izberejo gradivo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi. Na področju števila besed so dosegli kar 167,75 besed; drugouvrščeni so otroci, ki si gradivo izberejo sami s

pomočjo drugih, s 122,54 besedami, tretjeuvrščeni so otroci, ki si gradivo izberejo sami, ti so uporabili 113,88 besed, na zadnjem mestu pa so otroci, katerim bralno gradivo izberejo drugi, uporabili so le 98 besed. Otroci, katerim gradivo izbirajo drugi, so na vseh področjih dosegli najnižje rezultate v primerjavi z drugimi, le na področju števila povedi so na prvem mestu. Kot že omenjeno, število povedi ni povezano z visokimi jezikovnimi zmožnostmi, saj je v veliko zgodbah število povedi izredno visoko, stavkov, ki vsebujejo osebno glagolsko obliko, pa je izredno malo. Tako je tudi pri tej skupini, število povedi je 21, število osebnih glagolskih oblik pa 17,33. Najbolje uvrščena skupina glede števila stavkov je skupina, v kateri so otroci, ki si včasih gradivo izberejo sami, včasih jim ga izberejo drugi, ki je uporabila 31,75 glagolskih oblik (stavkov) in 20,75 povedi. Razlika je torej očitna, zato lahko rečemo, da najslabše rezultate dosega skupina otrok, katerim gradivo izberejo drugi. Glede povprečne dolžine povedi pa zmagujejo otroci, ki si gradivo izberejo sami; njihove povedi so z desetimi besedami najdaljše, takoj za njimi so z 9 besedami otroci, ki si včasih izberejo gradivo sami, včasih jim ga izberejo drugi, še malo za njimi otroci, ki si gradivo izberejo sami s pomočjo drugih, njihove povedi so dolge 8,77 besed, na zadnjem mestu pa so otroci, katerim bralno gradivo izberejo drugi, njihove povedi so v povprečju dolge 6,67 besed. Glede števila različnih besed so v veliki prednosti otroci, ki si gradivo včasih izberejo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi. Uporabili so 104,75 različnih besed, s čimer so pred drugouvrščenimi otroci, ki si gradivo izbirajo sami s pomočjo drugih, v prednosti za kar 32 besed. Na tretjem mestu glede števila različnosti besed so otroci, ki si gradivo izbirajo sami, uporabili so 66,5 različnih besed, na zadnjem mestu pa so otroci, katerim gradivo izbirajo drugi.

Glede koherentnosti zgodb sta s povprečjem 3,5 na prvem mestu skupina tistih otrok, ki si gradivo izbirajo sami, in skupina otrok, ki si gradivo včasih izberejo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi. Z minimalno razliko 0,03 je za njimi skupina otrok, ki si gradivo izberejo sami s pomočjo drugih. Na zadnjem mestu so tudi tokrat otroci, katerim gradivo izberejo drugi. Glede kohezije A in B so na prvem mestu otroci, ki si gradivo izbirajo sami, takoj za njimi pa so otroci, ki si včasih gradivo izberejo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi. Glede kohezije B je potrebno omeniti skupino otrok, katerim gradivo izbirajo drugi; vsi ti otroci so dosegli le prvo stopnjo, kar pomeni, da so ti otroci referenco v njihovih zgodbah ohranjali samo z dobesednim ponavljanjem; nihče od teh otrok ni reference ohranjal z nadpomenkami itn.

Najnižji odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, so dosegli otroci, ki si gradivo izbirajo sami, takoj za njimi pa so otroci, ki si včasih gradivo izberejo sami, včasih pa jim ga izberejo drugi. Najvišji odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi, so dosegli otroci, katerim gradivo izbirajo drugi.

Glede odstotka zgodb, ki vsebujejo priredno zložene povedi, sta najvišji odstotek dosegli skupina otrok, ki si gradivo izbere sama, in skupina otrok, ki si včasih gradivo izbere sama, včasih pa ji ga izberejo drugi. Na zadnjem mestu so ponovno otroci, katerim gradivo izberejo drugi.

Glede odstotka zgodb, ki vsebujejo podredno zložene povedi, so na prvem mestu otroci, ki si gradivo izberejo sami, na zadnjem mestu pa so ponovno otroci, katerim gradivo izberejo drugi. Otroci, ki si gradivo izbirajo s pomočjo drugih, in otroci, ki si gradivo včasih izberejo sami, včasih pa jim ga drugi, pa so dosegli primerljiva odstotka.

Z gotovostjo lahko potrdimo, da najslabše rezultate na vseh področjih dosegajo otroci, katerim gradivo izbirajo drugi. Če pa pogledamo še najvišje uvrščene; na prvo mesto lahko postavimo otroke, ki si gradivo včasih izberejo sami, včasih pa gradivo izberejo drugi. Na večini ravni so dosegli prvo mesto, na ostalih področjih pa so bili le malo za prvouvrščenimi.

Na ravni kohezije A, kohezije B, odstotka zgodb s podredno zloženimi povedmi so najvišje rezultate dosegli otroci, ki si gradivo izbirajo sami, zgodbe teh otrok so vsebovale tudi najmanjši odstotek zgodb, ki vsebujejo le enostavčne povedi.

Otroci, ki si gradivo izbirajo sami s pomočjo drugih, pa so bili na področju števila besed, števila osebnih glagolskih oblik ter števila različnosti besed takoj za prvouvrščenimi.

Če torej sklenemo: otroci, ki si gradivo kakorkoli izbirajo sami: si ga le včasih izbirajo sami (včasih jim drugi), si ga vedno izbirajo sami ali pa jim pri izbiri kdo pomaga, dosegajo bistveno višje rezultate kot otroci, katerim gradivo izbirajo drugi. Najboljše rezultate dosegajo otroci, ki si gradivo včasih izberejo sami, včasih pa

jim ga izberejo drugi. Najslabše rezultate na vseh ravneh pa dosegajo otroci, katerim gradivo izbirajo drugi.

SKLEP

Zgodbe otrok, ki so sodelovali v raziskavi, so potrdile splošne zakonitosti razvoja govora v zgodnjem otroštvu; od četrtega do šestega leta otroci že uporabljajo daljše stavke, sestavljene iz šest do osem besed (v naši raziskavi je bilo povprečje besed še višje, skoraj deset besed), število besed narašča in je že visoko, otroci do približno petega oz. šestega leta starosti uporabljajo različne slovnične oblike, razvijajo osnovno strukturo govora in razumejo večino sporočil itn. Med zgodbami otrok (glede števila stavkov, različnosti besed ..., praktično na vseh raziskanih ravneh) so bile sicer velike razlike, med zgodbo z najmanj in zgodbo z največ besedami je razlika kar 355 besed. Razlike lahko pripišemo temu, da je razvoj govora odvisen od mnogih dejavnikov, ne le zunanjih, temveč tudi notranjih, tudi motivacije. Zagotovo je mnogo pripomogel sam način pridobivanja podatkov, saj takega načina otroci niso navajeni, vse, kar je novo, pa je nekaterim zanimivo, drugi pa se tega bojijo.

V predstavljeni raziskavi slovenskih avtoric (Kranjc in dr. 2003, Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2003; Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc 2003 v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 82) so šestletni otroci že pogosto povedali vsebinsko povezano zgodbo, v kateri so časovno nizali dogodke (3. stopnja) ali opisovali misli in čustva junakov v zgodbi (4. stopnja). Zgodbe otrok, ki so sodelovali v naši raziskavi, pa so bile enakomerno zastopane od 2. do 5. stopnje. Le četrtnina otrok je v naši raziskavi dosegla manj kot tretjo stopnjo; četrtnina je dosegla celo 5. stopnjo (opis vzročno-posledičnih odnosov), ki je v drugih raziskavah zgodb šestletnikov ne omenijo. Visoke dosežke otrok v naši raziskavi lahko povežemo s tem, da so pravljico slišali dvakrat. L. Marjanovič Umek in U. Fekonja (Marjanovič Umek in Zupančič 2001: 83) namreč pravita, da strukturalna raven zgodbe ni nekaj stalnega, saj gre za proces, ki ga je moč spodbujati z različnimi podporami otrokovemu mišljenju. In če otroku zgodbo preberemo dvakrat, s tem zagotovo podpremo njihovo mišljenje.

Le tretjina otrok v naši raziskavi ni dosegla 2. ravni tematske razporeditve, skupini sredstev, s katerimi ohranjamo referenco, pa sta bili približno enakomerno zastopani; malo več kot polovica otrok kohezivnost vzdržuje z dobesednim ponavljanjem in malo manj kot polovica kohezivnost vzdržuje s ponavljanjem z zaimki, nadpomenkami itn. Tako lahko tudi naša raziskava potrdi izsledke že večkrat omenjene raziskave, ki jo omenjajo S. Kranjc, L. Marjanovič Umek, U. Fekonja Peklaj (Kranjc in dr. 2003, Marjanovič Umek, Kranjc in Fekonja 2003; Marjanovič Umek, Fekonja in Kranjc 2003

v Marjanovič Umek, Kranjc, Fekonja 2006: 82) večina šestletnih otrok dosega višjo razvojno raven tematske razporeditve, to je linearno razporeditev brez tematskih preskokov, hkrati pa pomembno nižje rezultate pri drugem delnem rezultatu kohezivnosti, to je pri sredstvih za ohranjanje reference.

Primerjave rezultatov več raziskav vodijo k ugotovitvam, da izobrazba staršev pomembno vpliva na govorni razvoj otroka. Tudi mi smo dokazali pozitiven vpliv visoke izobrazbe staršev na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, o vplivu ostalih stopenj pa ne moremo govoriti. Več kot polovica v raziskavi sodelujočih staršev je namreč univerzitetno izobražena, ostale kategorije so bile maloštevilne, otrok, katerega bi imela oba starša osnovnošolsko izobrazbo, v raziskavi ni bilo, zato o vplivu ostalih stopenj ne moremo reči ničesar. Dokazali pa smo tudi pozitiven vpliv visoke izobrazbe matere ter pozitiven vpliv visoke izobrazbe očeta ter negativen vpliv osnovnošolske izobrazbe očeta in osnovnošolske izobrazbe matere, o vplivu ostalih stopenj izobrazbe pa ne moremo govoriti, saj so na nekaterih mestih otroci staršev s poklicno izobrazbo prekašali otroke staršev z višjo izobrazbo. Potrdili smo torej pozitiven vpliv univerzitetnih, magistrskih in doktorskih izobrazb in negativen vpliv najnižje, tj. osnovnošolske izobrazbe.

V teoretičnem delu smo predstavili tudi pozitiven vpliv zaposlenosti staršev na kakovost družinskega okolja oz. družinskega okolja na govorni razvoj. Na podlagi naše raziskave pa o vplivu zaposlenosti obeh staršev, zaposlenosti matere in zaposlenosti očeta posamično na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe ne moremo reči ničesar. Na nekaterih področjih so boljše rezultate dosegli otroci zaposlenih staršev, na nekaterih pa otroci nezaposlenih staršev. V raziskavi ni sodeloval noben otrok, katerega oba starša bi bila brez zaposlitve.

Rezultati predstavljenih študij v teoretičnem delu so pokazali, da se tako materialni pogoji družinskega okolja kot tudi dejavnosti, s katerimi starši spodbujajo otrokov govorni razvoj, pozitivno povezujejo z dosežki otrok na lestvici govornega razvoja oz. govorno kompetentnostjo otrok v zgodnjem otroštvu.

Rezultati naše raziskave so pokazali, da višje število otrok v družini pozitivno vpliva na govorno zmožnost otrok – edinorojeni otroci na vseh ravneh dosegajo nižje rezultate kot otroci iz družin z več otroki (dva, trije ali štirje otroci). Ne velja pa predpostavka: višje

število otrok v družini, boljša jezikovna zmožnost; najboljše rezultate dosegajo otroci iz družin z dvema otrokoma. Dokazali smo tudi, da vrstni red otrokovega rojstva delno pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe. Najboljše rezultate v primerjavi s prvo- in tretjerojenimi dosegajo drugorojeni otroci. Za njimi so prvorojeni otroci, na zadnjem mestu pa so tretjerojeni otroci. Kranjc (1999: 20) sicer pravi, da starši prvemu otroku postavljajo več ovir, z otrokom pa se tudi več in bolj intenzivno ukvarjajo, vendar doda, da to ni pravilo, se pa pogosto dogaja. Prvi otrok je namreč deležen komunikacije otrok : odrasli, medtem ko se drugi otrok sreča z odnosom otrok : otrok. S tem se širijo njegove izkušnje, ki jih v jezikovnem obdobju razvoja govora izrazi z jezikom. Naša raziskava je to le delno pokazala; zagotovo drži, da se, če visoko zmožnost pripovedovanja zgodbe povežemo z intenzivnim ukvarjanjem staršev z otroki, več ukvarjajo s prvim kot s tretjim otrokom, vendar ne smemo spregledati, da v naši raziskavi najboljše rezultate dosegajo drugorojeni otroci. Rezultat naše raziskave lahko povežemo s tem, da ima drugorojeni otrok za zgled tako starše kot starejšega sorojenca (otrok : otrok, otrok : odrasli), prvorojeni pa le starše (otrok : odrasli).

Tudi ostali izsledki naše raziskave potrjujejo, da ima kakovost družinskega okolja velik vpliv na razvoj otrokove zmožnosti pripovedovanja zgodbe. V teoretičnem delu smo predstavili raziskave, ki dokazujejo pozitiven vpliv branja otrokom, branja pred spanjem, pozitiven vpliv različnega bralnega gradiva, pozitiven vpliv obiskovanja knjižnice, pozitiven vpliv pogovora o prebranem itn.

Rezultati naše raziskave so pokazali pozitiven vpliv zgodnjega začetka branja otrokom, ugotovili smo, da pogostnost branja otrokom pozitivno vpliva na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe, ugotovili smo, da na otrokov razvoj pripovedovalne zmožnosti pozitivno vplivata tudi raznovrstnost bralnega gradiva in pogovor o prebranem, otroci, katerim pred spanjem berejo, so dosegli boljše rezultate kot otroci, katerim pred spanjem ne berejo. Opazili smo tudi pozitiven vpliv zgodnjega začetka branja pred spanjem. Pri tem moramo poudariti, da so najboljše rezultate dosegli otroci, katerim so začeli brati med 18. in 24. mesecem starosti in ne otroci, katerim so začeli brati ob rojstvu, kar so prav tako pokazali izsledki ene od raziskav, predstavljenih v teoretičnem delu. Potrdili smo tudi pozitiven vpliv obiskovanja knjižnice in izposojenega bralnega gradiva ter pozitiven vpliv otrokovega sodelovanja pri izbiri gradiva. Ugotovili smo, da otroci, ki si gradivo kakorkoli izbirajo sami: si ga le včasih izbirajo sami (včasih jim drugi), si ga vedno izbirajo sami ali pa jim pri izbiri kdo pomaga, dosegajo bistveno

višje rezultate kot otroci, katerim gradivo izbirajo drugi. V literaturi raziskave, ki bi raziskovala podobno, nismo našli, zato lahko podamo le lastno interpretacijo. Razloge, da najslabše rezultate na vseh področjih dosegajo otroci, katerim gradivo izbirajo drugi, lahko iščemo v tem, da otroci zato, ker jim gradivo izbirajo drugi, za uporabo bralnega gradiva niso motivirani. Otroška radovednost, kaj se skriva v posameznem gradivu, ki si ga izberejo, zagotovo poveča to, da gradivo temeljito prelistajo oz. natančno pregledajo posamezne risbe oz. fotografije, zato več sprašujejo sorojence oz. starše oz. druge odrasle osebe o določeni temi, ob tem pa so tudi bolj pozorni in si zapomnijo več besed. Govor je namreč močno povezan z motivacijo. Če pa starši pred otroke le postavijo gradivo, potem motiviranost otrok za besedilo ni tako visoka. Lahko pa to povežemo tudi s kakovostjo družinskega okolja oz. socialnega okolja. Kot smo predstavili v teoretičnem delu, so visoko izobraženi starši vseskozi pozorni na psihično stanje otrok, dopustijo pa tudi več svobode, zato jim dajejo svobodo tudi pri izbiri gradiva. Za poglobljeno interpretacijo bi bilo potrebno še raziskati, kakšna je izobrazba staršev, ki otrokom ne dopuščajo svobode pri izbiri gradiva.

Ničesar pa nismo mogli ugotoviti o vplivu lastnega bralnega gradiva na otrokovo pripovedovalno zmožnost in o vplivu branja na splošno (ne pred spanjem), saj imajo vsi otroci doma lastno bralno gradivo, prav tako vsem otrokom tudi berejo. Podatek, da vsem otrokom doma berejo, je sicer na prvi pogled spodbuden in navdušujoč, vendar več kot ta podatek pove podatek, da večina, več kot 96 % staršev otrokom bere najmanj enkrat na teden, kar 51,6 % anketiranih pa vsak dan. Redko bere »le« 3,2 % staršev. Tudi ti podatki so spodbudni, sploh ker smo z raziskavo potrdili pozitiven vpliv pogostnosti branja otrokom na otrokovo zmožnost pripovedovanja zgodbe. Vendar se v pedagoškem polju nikoli ne gleda na večino, ampak na vsakega otroka posebej – za njegov maksimalen možni razvoj. Tako da v tem pogledu tudi 3,2 % staršev pomeni veliko, zato bi bilo potrebno osveščati starše o pozitivnem pomenu pogostega branja za otrokov govorni razvoj.

Pri raziskovanju vpliva pogostnosti obiskovanja knjižnice pa smo doživeli presenečenje, saj so otroci, ki pogosteje obiskujejo knjižnico, dosegli slabše rezultate kot otroci, ki knjižnico obiskujejo redkeje.

Pri raziskovanju pogostnosti obiskovanja knjižnice oz. tudi pri ostalih odgovorih staršev se moramo vprašati, koliko so podatki resnični. Ena izmed vzgojiteljic, ki je sprejemala

izpolnjene vprašalnike, je namreč povedala, da nekateri starši po njenem mnenju niso podali resničnih podatkov. L. Marjanovič Umek in U. Fekonja Peklaj (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj 2008: 112) navajata primer raziskave, ko so M. Sénéchal in sodelavci z namenom ugotoviti, kakšna je povezava med branjem zgodbe in poučevanjem ob knjigi ter otrokovo govorno kompetentnostjo, uporabila starševo poznavanje otroških knjig. S tem so želeli povečati zanesljivost ocenjevanja otrokovega stika z otroško literaturo, ki so ga nekateri drugi avtorji pogosto ugotavljali tako, da so starše vprašali, kako pogosto berejo svojemu otroku. To smo v raziskavi storili tudi mi – starše smo le preprosto vprašali, ali jim berejo, in dobili informacijo, da vsem otrokom berejo. Z nadaljnjimi vprašanji, koliko jim berejo in ali jim berejo pred spanjem, smo dobili bolj verjetne odgovore, vendar omenjeni avtorici pravita, da večina staršev visoko vrednoti dejavnost branja knjig otrokom, zato so starši pri odgovarjanju na ta vprašanja pogosto pristranski in zato je v raziskavah mogoče zaslediti nestabilne povezave med pogostnostjo skupnega branja staršev in otroka ter obsegom otrokovega besednjaka. Omenjeni avtorici (prav tam) navajata, da so M. Sénéchal in sodelavci oblikovali seznam šestdesetih naslovov in šestdesetih imen avtorjev otroških knjig. Zanimivo pa je to, da je bilo med temi naslovi knjig in avtorjev dvajset imen avtorjev izmišljenih oz. nepravilnih. Naloga staršev je bila označiti tiste naslove in avtorje otroških knjig, ki jih poznajo. Ko so avtorji, sicer posredno, ugotavljali, koliko so otroci v stiku z otroško literaturo, so ugotovili, da je stik z njo pomembno napovedoval obseg otrokovega besednjaka, otrokove sposobnosti razumevanja prebrane besede in fonološko zavedanje. M. Sénéchal in sodelavci so razvili tudi način za ocenjevanje pogostnosti stika z otroško literaturo predšolskih otrok. Otrokom, ki še niso znali brati, so pokazali ilustracije iz otroških knjig in slikanic ter jih prosili, naj povedo naslov in avtorja knjige ter kratko opišejo njeno vsebino. Ugotovili so, da je tako dobljena ocena o tem, kako pogosto je otrok v stiku z otroško literaturo v družinskem okolju, pomembno napovedovala govorno izražanje in razumevanje predšolskih otrok. Podobno ček-listo naslovov otroških knjig in slikanic sta oblikovali tudi slovenski avtorici Bajc in Marjanovič Umek (prav tam). Vsebuje 45 pravih in 5 izmišljenih naslovov otroških knjig, izpolnijo pa jo otrokovi starši. V raziskavi, ki je vključevala 123 petletnih otrok in njihovih staršev, sta ugotovili, da so otroci, katerih starši so pravilno prepoznali več naslovov otroških knjig in slikanic ter zato verjetno poznajo več otroške literature, dosegli pomembno višje rezultate na lestvicah govornega razvoja kot otroci staršev z

nizkimi dosežki pri ček-listi. Če bi hoteli imeti zanesljivejše podatke, bi se tudi mi morali poslužiti katerega od omenjenih načinov.

Glede na to, da smo v raziskavi pridobili podatke o izobrazbi staršev in kakovosti družinskega okolja, bi lahko tudi mi preverili, ali izobrazba staršev vpliva na kakovost družinskega okolja. A to že presega namene naše raziskave. Ugotovitve pa bi bile zagotovo zanimive.

VIRI IN LITERATURA

Viri

Svetlana Makarovič: *Veveriček posebne sorte*. Ljubljana: Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, Sončkov klub, 1994.

Literatura

http://www.bukla.si/?action=books&book_id=2935, pridobljeno 15. 9. 2013.

Miran Hladnik: *Praktični spisovnik ali šola strokovnega ubesedovanja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, 2002.

Simona Kranjc: *Razvoj govora predšolskih otrok*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1999.

Simona Kranjc, Ljubica Marjanovič Umek in Urška Fekonja: Pripovedovanje zgodbe kot možni pristop za ugotavljanje otrokovega govornega razvoja. *Jezik in slovstvo* 48 (2003), št. 5.

Simona Kranjc: *Poglavja iz skladnje otroškega govora*. Domžale: Izolit, 2006.

Simona Kranjc in dr.: Razvoj pripomočkov za merjenje otroškega govora v slovenskem prostoru. *Slavistična revija* 55 (2007), št. ½.

Jože Lipnik, Radomir Matić: *Metodika govorne vzgoje: priročnik za delo vzgojiteljic in staršev*. Maribor: Obzorja, 1993.

Ljubica Marjanovič Umek: *Mišljenje in govor predšolskega otroka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1990.

Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija: izbrane teme*. Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete, 2001.

Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj, Petra Lešnik Musek in Simona Kranjc: Otroška literatura kot kontekst za govorni razvoj predšolskega otroka. *Psihološka obzorja* 11 (2002), št. 1.

Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija*. Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2004.

Ljubica Marjanovič Umek, Simona Kranjc in Urška Fekonja: *Otroški govor: razvoj in učenje*. Domžale: Izolit, 2006.

Ljubica Marjanovič Umek in Urška Fekonja Peklaj: *Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2008.

Ljubica Marjanovič Umek in Urška Fekonja Peklaj: Socialni konteksti in ocenjevanje govorne kompetentnosti malčkov in malčic. *Sodobna pedagogika* 60 (2009), št. 3.

Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj in Anja Podlesek: Razvoj pripovedovanja zgodbe v zgodnjem otroštvu. *Psihološka obzorja* 19 (2010), št. 4.

Ljubica Marjanovič Umek, Maja Zupančič (ur.): *Razvojna psihologija, izbrane teme*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011.

Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja in Sonja Pečjak: *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete: 2012.

Janez Sagadin: *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1993.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Ljubljana: DZS, 2005.

PRILOGE

Transkripcija zgodb

01, Ž, 68 mesecev

Začel je dež padat in je vrana letela in so vse živali v gozdu izvedele, da je veverica Puhanka skotila majhne mladičke in so bili vsi v gozdu veseli in potlej je mama bila vesela, kdaj bodo začeli skakat, in samo Čepko ni mogel skakati, ker je imel eno tanko nogo, eno pa debelo. In potlej mu je kle, Čopko je pogledal dol, ampak ni hotel in ni hotel skakati, pol lih da se je ujel z eno tačko, zaradi tega ker če ne bi padel dol. Potlej pa je mama opazila, da ima eno tanko, eno pa debelo. Potlej pa je jokal, potlej je vrana priletela in se je norčevala, pol je pa še mama začela jokati. Kle je pa srečal kobilico in je rekel, kaj pa če bi začel pet, in potlej je začel peti, vreme pripovedovati, kostanj ..., lešnike preštovati, znal je pravljice pripovedovati, pa še tukaj ga je drg-, tukaj ga je mama drgnila. Kle je pa že pravljico napovedoval.

02, Ž, 67 mesecev

Dež je padal pa malo je sončko sijalo. Pa je prišla vrana. Veverica skotila pet mladičkov. Vsi so zrastle in eden je imel bolj tanko nogo, drugo je imel pa bolj debelo. In je rekla, da se dela norca iz nje, in pol se ni delal. Pa je začel jokati in je mamica videla, da resnico govori. Eno nogo je imel bolj tanko, eno pa bolj debelo. Vrana ga je videla in on je rekel: »Jaz bom tudi ...« »Kdo te je pa navadil?« »Sam sem se.« In potem je znal peti in vreme napovedovati in zgodbico. In pol so ga vsi poslušali. In pol so ga vsi gledali in poslušali.

03, Ž, 65 mesecev

Šoja je povedala, da je veverica je skotila tri pet mladičkov. Pa da niso bili samo zajčki veseli, ampak tudi miši, ki so bile tudi prijateljice od veveric. Pa da si je ona predstavljala, da bi oni imeli repke take, pa očke se odpre, črne lepe očke, pa si je predstavljala, da pet mladičkov strož vržejo na lisicino glavo. Prvi veveriček je pokukal ven na travnik in je čepel na veji in je skočil na drugo vejo. Potem so vsi drugi skočili na drugo vejo, razen en mladiček, ki je imel eno tanko tačko, ene pa debele. Potem je skoraj padel iz veje, pa se je še ene tačke držal. Potem je pa prišla mama pa je rekla: »To je pa nekaj narobe s tabo, k je ena tačka, ena je tanka, druge so pa še debele.« Potem je še mama od ptička raznosila vsem, da en veveriček ne zna skočiti na vejo,

ampak to najrajš delajo lisice pa se je zjokal. Potem je sonček zasijalo, pa je ogreval sončece veveričko, vrana ali gos je pa čivkala. Ampak je vprašal veveriček: »Kje si se pa to navadila?« »Sam sem se naučil,« je rekel. Potem je pa veveriček začel peti pa se je dobro naučil in je sešteval potem po drevesih, in je znal tud šteti živali in je poznal tudi druge rožice. Potem na koncu ga je pa česala, da bo lep, da bo lep, in ga je česala. Na koncu je pa pripovedoval pravljice drugim vevericam. In še enkrat je pripovedoval pravljice vsak dan.

04, Ž, 64 mesecev

Dež je padal tukaj. Povedala, da so se rodili pet veveričk. Zajčki so se ful veselili. In miške. Tukaj so spali ... Tukaj je on prvič skočil. Tukaj so na smreki stali. Tukaj so zajčki gledali Čopkota, Čopko pa ni hotel skočit. Tukaj je skoraj padel. Zato ker je imel eno suho tačko, eno pa debelo. Šoja je šla povedat, da Čopko ne more skočit, ker ima eno debelo tačko, eno pa suho. Tle se je Čopko jokal. Tukaj je kos žvižgal. Tukaj je on Čopko pel. Tukaj je sešteval. Tukaj ga je mama krtačila. Tukaj je Čopko pripovedoval zgodbico.

05, Ž, 59 mesecev

Ko je sonce sijalo pa ko je dež padal. Ko je mama pet mladičkov. Je zunaj en mali bratec pokukal. Pol je skočil. Pol so veseli bili zajčki in miške. Pol ni mogel skočiti. Pol je prišla mama. Pol se je jokal. Pol je vprašal, kako si se naučil žvižgati. Pa sonce je zasijalo. Pa štel je pa računal. Pa oblake. Pa pravljice povedal. Pa pel.

06, Ž, 58 mesecev

Je padal dež. Pol je pa prišla šoja. Je rodila lisička mladičke. Potem so bili zajčki, potem še miške. Potem še veverička. Potem še ena veverica, pa ena in pa ena veverica ... Potem pa so bili zajčki. Pa tri veverice. Potem je bila veverica, potem še ena, potem pa še ena. Tukaj se je nekaj zgodilo. Pa še dve veverički. Pa še ena veverička. Pa sraka. Pa gosenica. Pa tri veveričke. Pa veverička pa sraka. Potem še veverički pa še ena veverička pa kle pa kle pa kle. Pa kle še vrana pa kle še krtek.

07, M, 59 mesecev

Dež. Hoja. Zajčki. Miške. Volk. Veveričke. Pa spet tlele veveričke. Hoje. Dve hoje. Goselnca. Hoja. Veverička. Veveričke, pa še veveričke. Veveričke. Krt. Pravljico veveričjo.

08, Ž, 63 mesecev

Lej, soja. Soja. Soja je zaklicala, da je veverička postala mama in je skotila pet mladičkov. Zajčki so bili tako veseli; zajček je rekel, da naj hitro zrastejo, da se bomo lahko igrali. »Pa ne samo mi, tudi miši, ki so prave prijateljice veveric.« Veverica mama si je predstavljala, kako bojo šele zrastle, to bojo skakali, na vejah, sem in tja, bojo lahko še veverici na glavo vrgli storž. En veveriček je sam. Potem pa je šel na vejo in skočil, potem je pa: »Juhu. A ste me videli, a ste me videli? A si me videla mama, a ste me videli vsi vi?« Ne vem, kaj bi delala. Potem pa mama: »Čopko, kaj pa delaš? Samo zijal boš.« Zajčki so rekli: »Pridi dol, da se bomo igrali.« Potem pa je mama rekla: »Pazi no, skakaj, skakaj.« »Pa ne morem mama.« »Kaj pa delaš, se delaš, kot da ne moreš skakati. Se delaš, da si posebnež, da si poseben?« Pa čakaj ... Potem pa je le opazila, da ne more veveriček skakati, da nekaj tu ni narobe. Butasta soja. Potem pa je Čopko sedel in čakal. Potem pa je vrano, ki zna peti, gosenco in sonce, ki ga greje. Vrana je prišla k njemu in zažvižgala. Ali kaj je to? Sploh ne vem, kaj je. Kos. Potem pa je kos rekla: »Kaj pa ti samo zijaš? A boš pel?« »Ne vem, če bi pel. Mogoče se sploh naučil ne bom.« Potem pa je le poskusil. In je zapel. Znal je odšteti in sešteti lešnike. Potem pa ga je mama čohljala po kožuščku, potem pa prebral pravljico, potem pa je pravljico napovedal. Še kos ga je poslušala, ki ga je naučila peti. Potem pa je povedal: »Enkrat se je zgodilo, da je nekaj nenavadnega ...« A tukaj je pa pesmica.

09, Ž, 63 mesecev

A ti povem, kaj je kle povedala? Rekla je, da je veverička mama rodila mladiče. Pet. In še zajkla. Z kot zajkla. In potem so zajčki slišali to in so rekli: »Veveričke.« In potem se je mama Puhanka razveselila med svojimi otrokami in še sonce jo je gledalo. A veš kaj, pa tudi mežikala je lepo. Ena veverička je skočila in je rekla: »A ste me videli, a ste me videli, mama si me videla?« In najmlajši je čepel v svojem deumku in še mama je rekla s svojim nežnim glaskom: »Pazite, pazite!« In najmlajši veveriček je med nekaj gledal svojo mamico, potem je pa gledal dol med štirimi zajčkami, kako so pričakovali, da bo skočil svoj prvi skok. In potem je skočil in je padel. In potem je šla mama po njega in je videla, da ima eno tačko mlajšo od drugih in da ne more skakati in si ga je

žalostno pogledala. Potem je napovedala tale ptica, a ne, da ne more skakati, ampak še najprej je pa rekla tejle mami, tejle Puhanki, da se naj umiri. A vidiš, tukaj je mavrična gosjenica, tukaj je Puhek, tukaj je Puhek, a ne, in je gledal tega vrabčka in se mu je lepo nasmehnil. Potem je probal tale Puhek peti in je lepo pel, in se naučil šteti lešnike in naučil se je pripovedovati zgodbice in še mama Puhlja, Puhja, Puhla, ga je česala in je rekla njena sosed: »Saj sem ti rekla.« In je Puhek pripovedoval zgodbico in še sonce ga je poslušalo. Konec.

10, Ž, 63 mesecev

Dežek je rosil. Trava. Ptička je pa govorila, da je na svet za druge zajčke in za miške. Zajčki so se pa veselili pa so rekli, naj hitro zrastejo veveričke mlade, da bojo se skrivali pa lovili. Pa še miške. Pa velika veverica je rekla, da k bojo zrasli, da bodo znali lešnike tako fino oglodati, da jih bodo vrgli lisici na glavo. Ta veverička je skočila iz smrekove veje na bukovo vejo. Tle so pa druge veveričke čepele, Čopko je pa čepel na tisti veji pred drevesom. Pa zajčki so pa opozarjali, da naj skoči. Pol je pa rekel, da je narobe s tačko, in je mami to videla in pol ni mogel skakati. Pol pa je rekel: »Ne morem.« Pa je pol začel jokati, mama je pa tudi začela. Pol je pa ptica govorila: »Najmlajši Čopko ne more skakati po vejah.« Pa Čopko je videl pisano gosjenico pa ptiča, ki je bil črn pa žvižgat je znal, pa sonček. Pa lešnike je znal seštevati pa pet. Pa napovedovat vreme pa pravljice pa mu je mama delala, kar je hotel. Pa še Replja mu je hodila po nasvete. In kle so se veveričke zbrale pa še sonček ga je poslušal, ko je povedal pravljico.

11, Ž, 61 mesecev

Dež. Pa sonce. Pa spet sonce. Veverica je rodila veverice, pol je pa dež padal pa je sonce posijalo, pol je pa povedal pravljico. Pol so bili pa zajčki veseli pa so še miške bile. Mama lisičja je rodila pa dojenčke pa so bili v deblu notri. Mala veverička je pa pokukala pa je videla. Ta je rekel pa: »Mama, pogledajte me, kako sem skočil.« Tale majhna veverica je rekla pa, da ne more skočiti. Pol se je pa deblo zlomilo pa je dol padla. Mami je šlo pa na jok. Veverica je pa jokala. Pol je pa vrana naučila veveričko peti in ta veverica je s svojim gobčkom odprla usta in je začela peti. Tle je pa sešteval orehe. Pol je pa povedal pravljico. Pol je pa tle sonce sijalo, pol je pa dež padal.

12, Ž, 59 mesecev

Sonček pa oblaki. Dežek. Zajčki, trava in pa miške in drevo. Tle pa lisica. Pa veвериčke. Pa sonček. In smreke. Tle so pa smreka pa veвериčke pa zajčki in drevesa. To je pa roža. Trava in vevetica. Šteje lešnike.

13, M, 67 mesecev

Spomnim se veverička. Ni znal plezat. Imel je eno tačko majhno, eno pa veliko. Je pa pel, ko se je naučil. Je sešteval lešnike. Je tudi pel. Pa zgodbico kle povedal.

14, Ž, 69 mesecev

Lisička je bila jezna, ker sta mu hotela storž vreči na glavo. Potem se je moral skriti. Se je ta pogovarjal z veveričkom. Ko je ta imel predebelo nogo. Pa ko je ta padel v luknjo. Pa ko so šle ga pozdravit veveričke. Pa ko je povedal mamici. Ko je jokal za Čopkota. Pol je ta lepo žvižgal, ga je grel sonček. Ta je pa kukal, pa je štel lešnike. Pol se je trudil peti. Pol je pa pripovedoval zgodbico. Ta je pa luščila storža. Pol ko mu je sonce pomežiknilo. Pa ko je dež začel padati. Pa tukaj, ko je igral kitaro.

15, M, 60 mesecev

Dež je padal. Veverica bo skotila pet majhnih mladičkov. Pol so pa zajci rekli, če lahko hitro zrastle in pet mladičkov jih, da se bomo lahko lovili. Pet mladičkov je rodila mama. Pol pa je lisica prišla. Pol je pa skočil, je rekel pa: »Mama, glej me.« Pol so pa zajčki prišli, pa so prišli pa ni mogel skočiti. Imel je drugačno tačko. Pol je rekla, pol je pa začel jokati. Pa je rekla vrana: »Jaz sem se naučila žvižgati, ti se boš pa naučil peti.« Pol pa je probal peti. Pol je pa sešteval lešnike. Pol pa so še prišle veverice, pol je pel. Pol pa še sonce je pokukalo.

16, Ž, 65 mesecev

Grda ptica. Je padal dež. Potem so pa prišli zajčki. Pa prišle so še miške. In pol je rodila mladičke. In potem je veverička skočila na drugo vejo. Pol pa so zajčki mahali veverici. Potem se je pa dolgočasil. In potem je jokal. In potem je gosjenica prišla in sonček se je primu za vejo. In potem je računal z lešniki. In potem je bil vesel. In potem ga veveričke poslušajo.

17, Ž, 59 mesecev

Zajček ni mogel skakati. Pa veveriček je pokukal tukaj iz doma. Malo je pokukal. Kaj pa moral pokukat? Majhna veverička je zletela na vejo. Pa veveriček je bil žalosten, ker ne more skakati. Kdo pa je to? A tukaj je jokal? Zakaj pa? Ker ne more skakati. Je opazil, da je gosenica. Tukaj je pripovedoval lepo pravljico.

18, M, 64 mesecev

Ptiček je letel. Dežek je rosil. Zajčki so plezali. Miške so gledale. Storž je padel. Skakal je. Hodili so po veji. Zajčki so ga spodbujali in se ni upal skočiti. Šlo mu je na jok. Ptiček je letel. Jokal je. Sonček je skakljal. Pevati je začel. Odštevati je začel in povedovati vreme in peti. In je sijal sonček in vsi veverički so ga poslušali.

19, Ž, 63 mesecev

Zajček. Drevesa. Ptiček. Zajčki. Miške. Lisička. Veverica. Dojenčki. Veverica. Veverica. Zajčki. Veverice. Miš. Ptiček. Mama. Joka. Veverica. Gosenica. Sonček. Ptica. Veverica Replja. Miške. Veverice. Veveriček.

20, Ž, 60 mesecev

Zajčki pa miške. Volk. Mama. Male veveričke. Veverički. Veverički. Zajčki. Veverički. Veverička in kosa dva. Gosenica. Mala veverička. Kos. Veverička lešnike šteje. Pripoveduje pravljico.

21, M, 61 mesecev

Zajčki so ga gledali. In miši. In veveriček je bil vesel. In zajčki so ga odspodaj čakali. In je bil vesel. Gosenica je lezla po drevesu. Sem preštel orehe. Je pripovedoval pravljico. Sonce ga je gledalo. Tukaj je pesmica.

22, Ž, 63 mesecev

Sonce. Ptiček. Zajček. Miška. Lisica. Mama Puhanka. Dojenček. Fantek. Veveriček. Veverica. Zajčki pa ena veverica. Pa veveriček. To je pa mama. Ptiček pa mama. Pa sonce. Ptiček. Ptiček pa veverica. Rožica. Ne vem. Lešniki. Pa veverica. Pa še ptiček. Tukaj pa dežek. Pa še veverice pa sonček.

23, M, 61 mesecev

Tih aprilski dežek pada na veвериčji gaj. Mladički so bili slepi. Puhanka se ji zdi, da mežikajo, da lisici vržejo storž na glavo. Veverica pokuka v gnezda. Je šel na vejo. Je skočil. Se je veselil. Kobacali so se po gnezdu in prerivali. Tukaj so ga Čopkota spodbujali zajčki. Čopko je tukaj sedel za mizo in se je pripravil na skok. In če ne bi se s sprednjo šapico ujel, bi strmoglavil. Mama Puhanka Čopko je rekel, da ne more. Mama Puhanka se je razjezila in Čopko je zagodrnjal: »Ne morem, mama!« Štorklja, stara Replja, je že izvedela za Čopkotovo težavo: »Halo, halo, Čopko ima težavo, halo, halo.« Čopko, mama Puhanka je jokala. Čopko je vprašal vrano: »Kako si se naučil žvižgati?« »Sem poskušal in poskušal in poskušal, dokler mi ni uspelo. To je vse.« »To je vse?« »To je vse.« Čopko je poskušal peti in spustil je iz grla lep, hripav, cvileči glasek. In je sklenil, da bo vsak dan poskušal peti. Naučil se je seštevati lešnike in odštevati lešnike. In mama Puhanka je ponosna na Čopkoto, ker se je naučil peti in prepevati. In je mama Puhanka ponosna veвериčja mama na Čopkoto in Čopko je pripovedoval pravljico. Naprej. Čopko, utrujene so veveriice od skakanja po vseh vejah, in Čopko je pripovedoval pravljico, ki se je tako začela: »Aprilski dežek pada na veвериčji gaj.«

24, M, 61 mesecev

Tihi poronski dežek je rosil na smrekovje. Šoja je razkričala ves gozd. Pred smreko so se vihali smrčki štirih zajčki: »Le pet novih mladičkov veveriic, kar naj brž zrastejo, da se bomo lahko skupaj igrali.« Pa ne samo veveriice, še miške, ko so prijetne prijateljice od veveričk. Puhanka je pred drevesom čepela in so se pri njej pritiska mali mladički. Slišala je glas v gozdu in se je mislila, da ko bojo zrasli, da ko bojo lahko preglodali z zobki storž, da bo ravno priletel na lisičjo bučo. Tekli so pomladanski dnevi, ko je najmanjši veveriček pokukal iz gnezda. Malo pol je začutil prisrčno željo. Kar nič ni vedel, samo zažene se. Tako je zakričal: »Mama si me videla, ste me videli vsi?« Mama je zakimala z glavo in kričala: »Previdno, mladički. Kar skočite. Previdno.« Ampak najmanjši veveriček ni mogel skakati. Odspodaj, globoko, globoko, so čepeli štirje zajčki in ga spodbujali: »Dajmo, zajček, dajmo zajčki.« »Ne morem.« Če se ne bi s sprednjo tačko prijel, bi kar strmoglavil. Pol pa torej ... Mama je pritekla k Čopku: »Čopko, kaj je s tvojo tačico? Nekaj ne bo v redu s tvojo tačico.« Potem ga je pa celo okregala: »Dajmo, Čopko, dajmo.« Čopku je šlo malce na jok. Potem je šla po botro Repljo in je povedala za Čopkovo nesrečo. Najprej je Replja povedala šoji: »Kar zase se brigaj ti, ti govoreka.« Čopko je rajši pogledal v sonček, ko mu je prijetno grelo kožušček. Videl je pisano gosenco in se nasmehnil. Počasi se je skobacal na koncu veje

in se nasmehnil mlademu kosu. »Kdo te je naučil tako lepo žvižgati?« »Noben, sam sem se. To je vse.« »To je vse?« »Ja, to je vse. Nekaj časa sem se poskušal, potem mi je pa uspelo. Vse stvari moraš najprej poskusiti, potem pa ti uspejo. Ene ne, ene pač ja.« »Mogoče se bi naučil peti.« Čopko je z glasnim kričanjem in je začel peti, in je začel seštevati lešnike, znal je povedati vreme in znal je pripovedovati pravljico. »Mar ti nisem rekla?« je rekla stara Replja mami, ki je prijetno čistila Čopku kožušek. Potem je veverica povedala pravljico, ki si je začela, veveričjo pravljico, ki se je začela tako: »Velik je dežek je rosil na drevo.«

25, Ž, 61 mesecev

Zajčki. Miške. Veveričke so. Imele mlade. Tukaj je Čopko pokukal. Tukaj je skočil na drugo vejo. Tukaj pa so vse veveričke skočile, ampak samo Čopko ni znal. Tukaj pa so zajčki, so hoteli, da naj skoči. Najprej si ni upal, potem pa je mislil, da je skočil, ampak če bi prav skočil, bi padel v globino. Zato pa se je za zadnjo šapico ujel. Tukaj pa je prišla mama Puhanka in je pogledala Čopkota in je rekla, da ena tačica je premajhna. Tukaj pa je šla k Replji, ta je vedela, zakaj Čopku ne gre, da ne more skočiti. Tukaj pa je potem bila mama Puhanka in je bil kot ena kepica zvita in jezno gledal. Potem pa je šla mama in je videl gosenco pisano. In je sledil kosa, je žvižgal. Tukaj pa se je naučil peti in štel lešnike. Potem pa so veverice prišle in potem ga je mama Puhanka česala s storžem. Tukaj pa so prišle veverice. Tukaj pa prebere pravljico.

26, Ž, 58 mesecev

Dež. Ne vem. Zajčki. Miška. Volk. Veverica. Miš. Sonček. Zajček. Volkec. Mala dva zajčka. Pa veveriček jokal, hu hu. Pa veverica je tudi jokala. Kaj pa je to? Sonček. Ne. Veverica. Črviček. Veter. Polžek. Pa rožica. Pa veverica. Veverica. Ne vem. To je itak paprika. Veverica. Vse je veverica. Sonček. Dež pada. Kaj pa je to?

27, Ž, 58 mesecev

Dež. Drevesa. Ptič. Zajci. Miške. Veverica. Veveriček. Zajci. Ptič. Ptica. Ptička. Sončko. Veveriček. Storž. Veveričke. Poje pravljico.

28, Ž, 70 mesecev

Dežek je padal tukaj. Je zakričala, da je mama Puhanka rodila pet malih veveričk. So zajčki gledali, da bojo se z veveričkami igrali. In miške. In miške so prišle. Ta si je

mislila, da bodo vrgli njeni mladički storž na lisico. Je gledal skozi. Pol je pa skočil. Zajčki gledajo, da bo tale skočil, pa ne more. In je žalosten. Tukaj je pa skoraj padel. Spet ta kriči. Hm. Sončko. Lej, kako je ta zakričal. Pol ga je pa tako, pa ga je po hrbtu in je začel govorit. Pol so vse veverice bile.

29, M, 61 mesecev

Sonček na sliki tukaj. Pa oblakci. Pa šoja. Pa kamni tukaj. Pa smreke. Pa nič drugega več. Pa tukaj, koliko zajčkov? Ena, dva, tri, štiri, pet, šest; šest zajčkov pa ... Mm ... Pa šest mišk pa travica pa drevo. Pa nič drugega še. Kaj je to, volk ali je lisica? Lisica pa storž. Majhne veveričke. Mama veverička pa storž tukaj gor pa sončko pa tukaj smreka pa tukaj še malo trave. Pa tukaj je, kako se že to kliče? Najstarejši veveriček. Drevesa. Pa spet še en veveriček. Pa ta, ki je skočil. Ena, dva, tri, štiri, pet, pet veveričk pa smreke pa eno drevo. Štirje zajčki. Ena veverica, smreka pa še ena smreka. Pa tukaj še malo trave pa ta majhen drevešček pa drevo. Pa mama veveriček. Čopko. Deblo pa drevo pa še eno drevo. Kako se že reče? Mama Puhanka, ta pa je Replja. Šoja pa nič drugega. Pa spodaj sončko, gosénica, kos, pa spet Čopko. Pa drevo pa malo tukaj trave. Ta bo pel, ta pa žvižga. Ta šteje in odšteva lešnike, pa malo trave pa en polžek pa tri veveričke pa Čopko. Čopko, mama in Replja. Čopko pa vse ostale veveričke, pa krtek pa kos pa malo trave, pa tukaj, kjer je dol. Pa malo trave pa še malo dreves. Pa sončko pa druge veveričke. Čopko pa malo trave, pa oblak.

30, Ž, 69 mesecev

Veveriček posebne sorte. Dežek je padal na veveričji gaj in štoklja je rekla, da je veverica Puhanka zvalila pet malih veveričk. Zajčki so bili veseli, naj čim prej zrasedo, da se bodo lahko lovili in igrali. Tudi miške, ki so najboljše prijateljice, so šle pogledat. Puhanka si je mislila, ko bodo njeni mladički prvič odprli oči in bodo lahko lisici dali storž na bučo. Veveriček najstarejši je pogledal ven in skočil iz smreke na vejo. Bil je vesel. Ampak najmanjši veveriček je ostal na veji. Zajčki so ga spodbujali in še sreča, da se je ujel z zadnjo tačko, drugače bi padel iz v krošnjo. Mami je šlo jok in veverček je rekel: »Mama, zdaj pa še tebi gre na jok.« Štoklja je povedala vsem, da najmanjši veveriček ena tačka ni zrasla prav. Veveriček je prišel prav na vrh veje in videl je gosénico pasano, ki je lezla na deblo, in vrano, ki je žvižgala, in nato jo je vprašal: »Kje si se to naučil?« »Kar sam,« je rekel, »toliko časa sem poskušal, dokler mi ni uspelo.« »Veš, kaj, jaz se bom pa naučil peti,« mu je rekel. Zajel je sapo in začel je peti. Štoklji

in veveričku je šlo kar na smeh. Naučil se je seštevati želode in liste iz krošnjev. Mama ga je ves čas česala s storžem, da bi bil, da se je kar svetil. Najpametnejši veveriček je postal, vse veverice so hodile k njemu po nasvete, celo stara Replja. Nato si je izmislil zgodbo, vsi so napeto poslušali, ki se je začela takole: »Dežek je padal na veveričji gaj.«

31, Ž, 65 mesecev

Dežek. Zajčki. Veveričke. Tri. Tukaj je pa lisica. Tukaj je bila majhna lisička še ena. Potlej so bile majhne lisičke, ta pa je bila še bolj majhna. Tukaj so pa zajčki. Tukaj je potem padla dol in potem je rekla: »Ne bom skočila.« Tukaj pa se je ta jokala, ta pa je kričala. To pa je vrana. Tukaj pa je gledala, ona pa je veverička, ki se je učila peti. In tukaj je vrana pa vrana. Pa sonček. Tukaj je vrana. In lisička, lisička, lisička in lisička in lisička. Tukaj so bili vsi veseli. Vrana je bila, krtek je bil. In tukaj pa lisičke, pa tukaj je bila lisička. Tukaj so bile vse lisičke. Tukaj pa je konec.

Anketni vprašalnik

VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem Polona Otoničar, absolventka dvopredmetnega študijskega programa slovenski jezik s književnostjo in pedagogika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V okviru diplomskega dela pod mentorstvom redne profesorice dr. Simone Kranjc raziskujem vpliv zunanjih dejavnikov na jezikovno zmožnost pripovedovanja zgodbe pet- oz. šestletnih otrok.

V okviru empiričnega dela diplomskega dela bom vsakemu otroku iz skupine, ki jo obiskuje vaš otrok, prebrala pravljico, otrok pa mi bo s pomočjo slikanice povedal obnovo. Na podlagi obnove in pridobljenih podatkov bom nato naredila analizo. Ker raziskujem vpliv zunanjih dejavnikov na zmožnost pripovedovanja zgodbe, izpeljava raziskave ni mogoča brez vaše pripravljenosti odgovoriti na nekaj vprašanj, ki so vam priložena spodaj.

Pridobljeni podatki bodo uporabljeni le za študijske namene, ime vašega otroka pa bo v raziskavi postalo številka, s čimer bo vam in vašemu otroku zagotovljena popolna anonimnost.

Za sodelovanje v raziskavi se vam najlepše zahvaljujem in vam in vašemu otroku želim veliko uspehov na poti življenja.

1. Ime otroka: _____
2. Mesec in letnica otrokovega rojstva: _____
3. Stopnja izobrazbe matere: _____
Stopnja izobrazbe očeta: _____
4. Število otrok v družini: _____
5. Kateri po vrstnem redu rojstva otrok v družini je otrok, za katerega izpolnjujete ta vprašalnik? _____
6. Ali otroku doma kdo bere? DA NE
Če da, kdo mu bere? _____
Če da, kdaj (pri kateri starosti) ste otroku začeli brati? _____
Kako pogosto mu bere? _____
Kaj mu bere? _____
Ali se z otrokom o prebranem pogovarjate? DA NE
7. Ali otroku pred spanjem berete? DA NE
Če da, kdaj (pri kateri starosti) ste otroku začeli brati pred spanjem? _____

8. Ali ima otrok doma na voljo lastno bralno gradivo (slikanice, pravlјice ipd)? DA NE
9. Ali ima otrok doma na voljo izposojeno (iz knjižnice) bralno gradivo (slikanice, pravlјice ipd)? DA NE
10. Ali z otrokom obiskujete knjižnico? DA NE
- Če ste odgovorili z da, kako pogosto z otrokom obiskujete knjižnico? _____
11. Kdo otroku izbere bralno gradivo? _____

IZJAVA

Izjavljam, da sem seznanjen/-a z raziskavo o vplivu kakovosti družinskega okolja in socialno-ekonomskega statusa družine na pripovedovalno zmožnost pet- oz. šestletnikov, in soglašam, da moj otrok oz. naša družina pri njej sodeluje.

Datum:

Podpis:

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo, in soglašam z objavo dela na spletnih straneh Oddelka za slovenistiko.

Polona Otoničar

Ljubljana, 3. decembra 2013